

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

Buraxılış üçün məsul şəxs:

R.R.Süleymanov

Redaksiya heyəti :

Ə.K.Allahverdiyev

Y.S.Qurbanov

İ.M.Mirzəyev

V.K.Quliyev

M.Ə.Əliyev

G.Ə.Qurbanova

Məsul katib:

Y.F.Xəlilov

Redaksiyanın ünvanı:

Naxçıvan şəhəri, Atatürk küçəsi, 19

Tel: 544-61-71

Faks: 544-70-82

E-mail:

alimehkeme@nakhchivan.az

M Ü N D Ə R İ C A T

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR 4

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu 5

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu 6

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 30 sentyabr tarixli 202-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı 6

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu 7

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına dəyişikliklər edilməsi haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu	8
“Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu.....	9
“İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı.....	13
İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası haqqında.....	13
“Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydaları” nın təsdiq edilməsi haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı.....	17
Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi QAYDALARI.....	17
MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ.....	20
MÜLKİ KOLLEGİYADAN	20
Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili.....	20
CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN	26
Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili	26
HƏRBİ KOLLEGİYADAN	32
Hərbi kollegiyanın 2011-ci ilin yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar	32
İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ	33
İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi (Birinci seksiya) 07 iyun 2007-ci il tarixli qərar “Sergey Zolotuxin Rusiya Federasiyasına qarşı” iş.....	33
NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ.....	46
Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 62-ci maddəsinə dair təhlillər və mülahizələr	46
HAKİMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA.....	59

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2011-ci ildə baxdığı bir sıra işlər haqqında 59

Azərbaycan Respublikasında məhkəmə-hüquq islahatları ədalət mühakiməsinin səmərəliliyi sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq müstəvisində 73

AZAD TRİBUNA..... 76

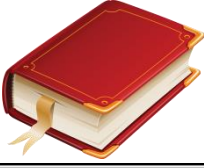
İnzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinə dair mülahizələr 76

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN 86

2011-ci ilin noyabr-dekabr və 2012-ci ilin yanvar-aprel aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi..... 86

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişafı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrasının yekunu ilə bağlı 2006-2011-ci illərdə məhkəmə orqanları sistemində həyata keçirilən tədbirlər barədə 88

Məhkəmə sisteminin vahid internet portalının yaradılması haqqında 91

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR

Bülletenin ikinci nömrəsindən (2006-cı il) onun strukturunda “Normativ-hüquqi aktlar” adlı sərlövhəyə yer verilmiş, 2007-ci ilin birinci nömrəsindən etibarən isə həmin sərlövhə bu bölmədə dərc edilən materiallara tam uyğun gəlməsi üçün “Yeni sənədlər, normativ aktlar” adlandırılmışdır. Sərlövhəni təqdim etməkdə məqsəd muxtar respublikamızla bağlı məsələləri tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ-hüquqi aktları, qanunvericiliyə gətirilən yeniliklərlə yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, normativ-hüquqi aktlar sisteminə daxil olmayan, lakin respublika üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən rəsmi sənədlərlə oxucularımızı tanış etmək olmuşdur. Bu məqsədə xidmət edən sərlövhədə indiyədək 90-dan çox qanunvericilik aktı və mühüm rəsmi sənəd dərc edilmişdir. Bu isə məhkəmə və digər hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının, habelə əhalinin muxtar respublikamızla bağlı zəruri hüquqi aktlarla yaxından tanış olmasına geniş imkanlar yaratmışdır.

Bülletenin bu sayının sözügedən sərlövhəsində oxucularımızı yeni qəbul edilmiş bir sıra qanunvericilik aktları ilə tanış edirik.

Redaksiya heyəti

**Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında
dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 156-cı maddəsini rəhbər tutaraq qərara alır:

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999-cu il, №1, maddələr 11-12; 2005-ci il, № 10, maddə 906; 2006-cı il, № 10, maddə 834; 2010-cu il, № 11, maddə 920) aşağıdakı dəyişikliklər təsdiq edilsin:

1. 5-ci maddənin II hissəsinin 9-cu bəndindən və 43-cü maddənin II hissəsindən “Naxçıvan Muxtar Respublikasının İqtisad Məhkəməsi,” sözləri çıxarılsın.

2. 44-cü maddənin VI hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“VI. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimlərini Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi sədrinin Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə verilmiş təklifi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi təyin edir.”.

3. 45-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 45. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələri

I. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələri qanunla səlahiyyətlərinə aid edilmiş işlər üzrə birinci instansiya məhkəmələridir.

II. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrinin hakimlərini Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi sədrinin təklifi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti təyin edir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 noyabr 2011-ci il

**“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan
Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2004, № 1, maddə 9, № 8, maddə 598, № 9, maddə 668; 2007, № 4, maddə 320, № 5, maddə 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078; 2008, № 6, maddə 470, № 7, maddə 608; 2010, № 7, maddə 590; 2011, № 4, maddə 266) 73.8-ci maddəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“73.8. Pensiya yaşına çatmamış istefada olan Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi pensiya yaşına çatana qədər fəaliyyətdə olan Konstitusiya Məhkəməsi hakiminin aylıq vəzifə maaşı məbləğində dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına aylıq pul təminatı alır.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 sentyabr 2011-ci il

§

**“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan
Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”
Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 30 sentyabr tarixli
202-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 30 sentyabr tarixli 202-IVQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti iki ay müddətində:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasına dair təkliflərini hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. müvafiq mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi normativ xarakterli aktların “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı tədbirlər görsün.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 noyabr 2011-ci il

§

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 17-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Aşağıdakı məzmununda 348-6-cı maddə əlavə edilsin:

“Maddə 348-6. İnzibati prosessual qanunvericiliyin pozulması

348-6.1. İnzibati mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə icraatı çərçivəsində məhkəmənin tələb etdiyi sənədlərin və ya aktların, habelə zəruri məlumatların inzibati orqanlar tərəfindən təqdim edilməməsinə görə - vəzifəli şəxslər səkkiz yüz manat miqdarında cərimə edilir.

348-6.2. İnzibati mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə icraatında məhkəmə iclasının qapalı keçirildiyi hallar istisna olmaqla, hər hansı şəxsin məhkəmə iclasına buraxılmamasına görə - vəzifəli şəxslər beş yüz manat miqdarında cərimə edilir.”.

2. 360.1-ci maddədə “348-5,” rəqəmindən sonra “348-6,” rəqəmi əlavə edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 sentyabr 2011-ci il

§

**“Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına
dəyişikliklər edilməsi haqqında”**

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi qərara alır:

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 5-ci maddənin II hissəsinin 9-cu bəndindən və 43-cü maddənin II hissəsindən “Naxçıvan Muxtar Respublikasının İqtisad Məhkəməsi” sözləri çıxarılsın.

2. 44-cü maddənin VI hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“VI. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimlərini Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə verilmiş təklifi və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi təyin edir.”.

3. 45-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 45. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələri

I. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələri qanunla səlahiyyətlərinə aid edilmiş işlər üzrə birinci instansiya məhkəmələridir.

II. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrinin hakimlərini Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədri-nin təklifi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti təyin edir.”.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 25 yanvar 2011-ci il

**“Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan hüquqları üzrə
Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Naxçıvan Muxtar
Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 24-cü maddəsinin I hissəsinin 3-cü bəndini rəhbər tutaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi qərara alır:

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1.1-ci maddədə “edilməsi” sözündən sonra “və bu Qanunla müəyyən edilmiş hallarda insan hüquqları pozuntularının qarşısının alınması” sözləri əlavə edilsin.

2. 1.2-1.7-ci maddələr müvafiq olaraq 1.5-1.10-cu maddələr hesab edilsin, aşağıdakı məzmununda 1.2-ci, 1.3-cü və 1.4-cü maddələr əlavə edilsin:

“1.2. Müvəkkil “İşgəncə və digər qəddar, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəza əleyhinə Konvensiya”nın Fakültativ Protokolunda nəzərdə tutulmuş milli preventiv mexanizmin (bundan sonra – preventiv mexanizmin) funksiyalarını Naxçıvan Muxtar Respublikasında həyata keçirir. İşgəncənin və digər qəddar, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın və ya cəzanın qarşısını almaq məqsədi ilə o, saxlanılan şəxslərin öz iradəsi ilə tərk edə bilmədiyi yerlərə müntəzəm surətdə və ya zəruri saydığı istənilən halda baş çəkir.

1.3. Müvəkkil informasiya sahibi olan dövlət orqanlarının, yerli özünüidarə orqanlarının və vəzifəli şəxslərin “İnformasiya əldə etmək haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərindən irəli gələn vəzifələri yerinə yetirməsinə nəzarəti həyata keçirir.

1.4. Müvəkkil fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, yerli və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edir.”.

3. II fəslin adı aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“İnsan hüquqlarının pozulmasına dair şikayətlərə baxılması və preventiv mexanizmin funksiyalarının həyata keçirilməsi”.

4. 12-ci maddədə:

4.1. maddənin adı aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“İnsan hüquqlarının pozulmasına dair şikayətə baxılması və preventiv mexanizmin funksiyalarının həyata keçirilməsi qaydası”;

4.2. 12.2-ci maddədə “araşdırılması” sözündən sonra “və preventiv mexanizmin funksiyalarının həyata keçirilməsi” sözləri əlavə edilsin;

4.3. 12.2.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“12.2.1. istənilən vaxt, maneəsiz və əvvəlcədən xəbərdarlıq etmədən dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarına, Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşən hərbi hissələrə, habelə polis bölmələrinə, müvəqqəti saxlama yerlərinə, istintaq təcridxanalarına, cəzaçəkmə müəssisələrinə, qarnizon hauptvaxtlarına, psixiatriya müəssisələrinə və saxlanılan şəxslərin öz iradəsi ilə tərk edə bilmədiyi digər yerlərə daxil olmaq; saxlanılan şəxslərlə, habelə müvafiq məlumatı verə biləcək istənilən digər şəxsə təkbətək və ya zəruri saydığı halda mütəxəssisin və ya tərcüməçinin iştirakı ilə görüşmək və söhbət etmək; saxlanılan şəxslərin saxlanılmasının qanuniliyini təsdiq edən, eləcə də həmin şəxslərlə rəftara və onların saxlanma şəraitinə aid olan bütün sənədlərlə tanış olmaq və surətlərini almaq; akt tərtib etmək, həyata keçirdiyi tədbirlərin gedişini və nəticələrini protokollaşdırmaq; səlahiyyətli dövlət orqanlarına müvafiq tövsiyələr vermək və həmin tövsiyələrə müəyyən edilmiş müddətdə cavablar almaq.”;

4.4. 12.2.7-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“12.2.7. dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının rəhbərləri və digər vəzifəli şəxsləri, Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşən hərbi hissələrin komandirləri, polis bölmələrinin, müvəqqəti saxlama yerlərinin, istintaq təcridxanalarının, cəzaçəkmə müəssisələrinin, qarnizon hauptvaxtlarının, psixiatriya müəssisələrinin və saxlanılan şəxslərin öz iradəsi ilə tərk edə bilmədiyi digər yerlərin rəhbərliyi tərəfindən təxirə salınmadan qəbul edilmək.”;

4.5. 12.3-12.5-ci maddələr müvafiq olaraq 12.4-12.6-cı maddələr hesab edilsin, aşağıdakı məzmununda 12.3-cü maddə əlavə edilsin:

“12.3. Müvəkkilə məlumat verilməsinə görə hər hansı şəxsə və ya təşkilata təzyiq göstərilməsi, yaxud şəxsin və ya təşkilatın təqib edilməsi yolverilməkdir.”.

5. Aşağıdakı məzmununda 13-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 13-1. İnformasiya əldə etmək hüququnun pozulmasına dair şikayətə baxılmasının xüsusiyyətləri

13-1.1 Müvəkkil informasiya əldə etmək hüququnun pozulmasına dair şikayətdə əks olunmuş halları 10 iş günü ərzində araşdırır. Əgər şikayət dəqiqləşdirmə tələb edirsə və ya şikayəti araşdırmaq üçün əlavə izahat və sənədlər toplamaq lazımdırsa, Müvəkkil bu barədə şikayətçiye yazılı məlumat verməklə şikayətə baxılması müddətini əlavə olaraq 10 iş gününə qədər uzadır.

13-1.2. Müvəkkil aşağıdakı hallarda şikayətə baxmır:

13-1.2.1. şikayət konkret informasiya sahibi olan dövlət orqanının, yerli özünüidarə orqanının və ya vəzifəli şəxsin fəaliyyəti barəsində olmadıqda;

13-1.2.2. həmin iş üzrə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı olduqda;

13-1.2.3. ərizəçi informasiya sahibi olan dövlət orqanının, yerli özünüidarə orqanının və ya vəzifəli şəxsin informasiya əldə etmək üçün yaratdığı imkanlardan kifayət qədər səmərəli istifadə etmədikdə.

13-1.3. Müvəkkil informasiya əldə etmək hüququnun pozulmasına dair şikayətdə əks olunmuş halların araşdırılması zamanı informasiya sahibi olan dövlət orqanı, yerli özünüidarə orqanı və ya vəzifəli şəxs tərəfindən “İnformasiya əldə etmək haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun aşağıdakı tələblərinə riayət edilib-edilmədiyini aydınlaşdırır:

13-1.3.1. informasiya əldə etmək üçün müraciətin (bundan sonra – informasiya sorğusunun) qeydiyyatı alınması;

13-1.3.2. informasiya sorğusunun qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada, müddətdə və üsulla təmin edilməsi;

13-1.3.3. informasiya sorğusunun icrasından imtinanın qanunun tələblərinə uyğun olması;

13-1.3.4. ictimai informasiyanın açıqlanması vəzifəsinin dəqiq və tam həcmdə yerinə yetirilməsi;

13-1.3.5. İnternet informasiya ehtiyatının yaradılmasının qanunun tələblərinə cavab verməsi;

13-1.3.6. informasiyanın əldə olunmasına qoyulan məhdudiyyətin qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada müəyyənləşdirilməsi.

13-1.4. Müvəkkil informasiya əldə etmək hüququnun pozulmasına dair şikayətlə bağlı informasiya sahibi olan dövlət orqanından, yerli özünüidarə orqanından və ya vəzifəli şəxsdən pozuntuların aradan qaldırılmasını tələb edir.

13-1.5. Müvəkkilin göstərişini aldıqdan sonra informasiya sahibi olan dövlət orqanı, yerli özünüidarə orqanı və ya vəzifəli şəxs Müvəkkilə 10 gün müddətində görülən tədbirlər barəsində yazılı məlumat verməlidir. Məlumat verilmədiyi və ya Müvəkkilin tələbləri yerinə yetirilmədiyi hallarda Müvəkkil müvafiq yuxarı orqana müraciət edir.”.

6. Aşağıdakı məzmununda 18-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 18-1. Preventiv qrup

18-1.1. Bu Qanunun 1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş preventiv mexanizmin funksiyalarının həyata keçirilməsi məqsədi ilə Müvəkkilin aparatında Preventiv qrup yaradılır. Yaşı 25-dən aşağı olmayan, ali təhsilli, insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində təcrübəyə və yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik olan şəxs Preventiv qrupun üzvü təyin olunur. Preventiv qru-

pun üzvləri Müvəkkil tərəfindən 3 il müddətinə şəffaf prosedurlar əsasında təyin olunurlar.

18-1.2. Preventiv qrupun aşağıdakı hüquqları vardır:

18-1.2.1. istənilən vaxt, maneəsiz və əvvəlcədən xəbərdarlıq etmədən polis bölmələrinə, müvəqqəti saxlama yerlərinə, istintaq təcridxanalarına, cəzaçəkmə müəssisələrinə, qarnizon hauptvaxtlarına, psixiatriya müəssisələrinə və saxlanılan şəxslərin öz iradəsi ilə tərk edə bilmədiyi digər yerlərə daxil olmaq; saxlanılan şəxslərlə, habelə müvafiq məlumatı verə biləcək istənilən digər şəxslə təkbətək və ya zəruri hesab etdiyi halda mütəxəssisin və ya tərcüməçinin iştirakı ilə görüşmək və söhbət etmək; saxlanılan şəxslərin saxlanılmasının qanuniliyini təsdiq edən, eləcə də həmin şəxslərlə rəftara və onların saxlanma şəraitinə aid olan bütün sənədlərlə tanış olmaq və surətlərini almaq; akt tərtib etmək, həyata keçirdiyi tədbirlərin gedişini və nəticələrini protokollaşdırmaq;

18-1.2.2. polis bölmələrinin, müvəqqəti saxlama yerlərinin, istintaq təcridxanalarının, cəzaçəkmə müəssisələrinin, qarnizon hauptvaxtlarının, psixiatriya müəssisələrinin və saxlanılan şəxslərin öz iradəsi ilə tərk edə bilmədiyi digər yerlərin rəhbərliyi tərəfindən təxirə salınmadan qəbul edilmək.

18-1.3. Preventiv qrupun üzvü öz funksiyalarını həyata keçirməsi ilə əlaqədar ona məlum olmuş faktlar barəsində ifadə verməyə və ya hər hansı digər üsulla bu faktları açıqlamağa məcbur edilə bilməz. Bu təminat Preventiv qrupun üzvü qrupun tərkibindən çıxdıqdan sonra da qüvvədə qalır.

18-1.4. Preventiv qrupun üzvü saxlanılan şəxslərin öz iradəsi ilə tərk edə bilmədiyi yerlərdə öz funksiyalarını həyata keçirərkən tutula və ya saxlanıla bilməz, axtarışa məruz qala bilməz, şəxsi müayinə edilə bilməz. Preventiv qrupun üzvünün poçt, teleqraf və digər göndərişlərinin üzərinə həbs qoyulmasına, onların yoxlanılmasına və ya götürülməsinə yol verilmir.”.

7. Aşağıdakı məzmununda 20-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 20. Müvəkkilin fəaliyyətinə maneə törədilməsinə görə məsuliyyət

Müvəkkilin fəaliyyətinə maneə törədilməsində təqsirli olan şəxslər qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti daşıyırlar.”.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 29 dekabr 2011-ci il

**“İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının
hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası
haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə
Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 5-ci maddəsinin II hissəsinin 22-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. “İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Normayaratma fəaliyyətinin aşkarlığının təmin edilməsi və normativ hüquqi aktların layihələrinin açıq (ictimai və ya peşəkar) müzakirəyə çıxarılması məqsədi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları hazırladıqları normativ hüquqi aktların layihələrinin razılaşdırılmaya göndərildiyi andan “elektron hökumət” portalında yerləşdirilməsini təmin etsinlər.

3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti:

3.1. bu Fərmanın 2-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş normativ hüquqi aktların layihələrinin “elektron hökumət” portalında yerləşdirilməsi işinin təşkilini təmin etsin və bu barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə məlumat versin;

3.2. bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

**Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məclisinin Sədri**

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 01 avqust 2011-ci il

§

**İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının
hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası haqqında
ƏSASNAMƏ**

*Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin
2011-ci il 01 avqust tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.*

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Əsasnamə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin, nazirliklərin, komitələrin və digər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının (bundan sonra – döv-

lət orqanları) normativ hüquqi aktlarının “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununa (bundan sonra – Qanun) uyğun olaraq hazırlanması və qəbul edilməsi qaydasını müəyyən edir.

1.2. Normativ hüquqi aktların hüquqi qüvvəsi Qanunun 2-ci maddəsinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

2. Normativ hüquqi aktların hazırlanması

2.1. Normativ hüquqi akt layihəsinin hazırlanmasının və normayaratma orqanına təqdim edilməsinin ümumi qaydası Qanunun 40-43-cü maddələri ilə müəyyən edilir.

2.2. Normativ hüquqi aktın layihəsi onu qəbul edən dövlət orqanının struktur bölmələri tərəfindən həmin dövlət orqanının hüquq xidmətinin mütləq iştirakı ilə hazırlanır. Sahələrarası məsələlərə aid normativ hüquqi aktın layihəsi hazırlanarkən həmin sahələrə aid olan struktur bölmələri ilə razılaşdırılmalıdır.

2.3. Ayrı-ayrı sahələr üzrə hazırlanan normativ hüquqi aktın layihəsi müvafiq sahədə dövlət siyasətini və tənzimləməsini həyata keçirən dövlət orqanları ilə razılaşdırılmalıdır. İnzibati ərazi vahidlərinin səlahiyyəti və mənafeyi ilə bağlı normativ hüquqi aktın layihəsi hazırlanarkən onların müvafiq orqanları bu işə cəlb olunurlar.

2.4. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən hazırlanmış normativ hüquqi aktların layihələri (əldə olunması qanunla məhdudlaşdırılan informasiyaları əks etdirən layihələr istisna olmaqla) razılaşdırılmaya göndərildiyi andan “elektron hökumət” portalında yerləşdirilməlidir. Portalda yerləşdirilmiş normativ hüquqi aktların layihələrinə dair verilən təkliflər məqsədəuyğun hesab edildikdə nəzərə alınır, məqsədəuyğun hesab edilmədikdə təklifi verən şəxsə bu barədə əsaslandırılmış cavab təqdim olunur.

2.5. Yuxarı dövlət orqanı tərəfindən müvafiq sahədə dövlət siyasətini və tənzimləməsini həyata keçirən dövlət orqanına normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanması tapşırıqda, tapşırıqda icra müddəti mütləq qeyd edilməklə, müvafiq sahədə dövlət siyasətini və tənzimləməsini həyata keçirən dövlət orqanı əsas icraçı kimi müəyyən olunmalı və layihənin razılaşdırılması vacib olan dövlət orqanları göstərilməlidir.

2.6. Normativ hüquqi aktın layihəsi iri həcmli olduqda, layihənin üçdən artıq dövlət orqanı ilə razılaşdırılması və ya dəvət olunmuş müstəqil ekspertlərin layihə ilə bağlı əlavə ekspertizalar keçirməsi zərurəti yarandıqda, layihəni hazırlayan dövlət orqanının əsaslandırılmış təqdimatına əsasən,

onun hazırlanması üçün müəyyən edilmiş müddət tapşırığı verən müvafiq dövlət orqanı tərəfindən uzadılır.

2.7. Bu Əsasnamənin 2.8-ci bəndində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, Qanunun 41.4-cü maddəsinə uyğun olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktlarında digər hal nəzərdə tutulmadıqda, normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması zamanı dövlət orqanının müvafiq layihəyə dair razılıq verməsi və ya verməməsi layihənin müəyyən olunmuş qaydada alındığı gündən ən gec 60 gün keçənədək, onun vizalanması isə ən gec 5 gün keçənədək həyata keçirilir.

2.8. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktlarında normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanması üçün 3 ay və ya daha az müddət müəyyən edildikdə, razılaşdırılmaq üçün müvafiq dövlət orqanına daxil olmuş layihəyə 10 gün müddətində münasibət bildirilməlidir.

2.9. Razılaşdırılma haqqında məlumat bu Əsasnamənin 2.7-ci və ya 2.8-ci bəndləri ilə müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilmədikdə və bu zaman razılaşdırılma müddətinin uzadılması zərurəti və ya bu müddətin uzadılmasından imtina edilməsi əsaslandırılmaqla razılaşdırılma müddətinin uzadılması haqqında təklif olmadıqda, normativ hüquqi aktın layihəsi razılaşdırılmış hesab olunur və normayaratma orqanına təqdim edilən layihəyə razılaşdırılma haqqında məlumatı vaxtında təqdim etməyən dövlət orqanına göndərilən müvafiq müşayiət məktubu əlavə olunur.

2.10. Qanunun 43.2-43.5-ci maddələrinə uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetindən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinə təqdim edilən normativ hüquqi aktın layihəsinə, onun növündən asılı olaraq, aşağıdakılar əlavə edilir:

2.10.1. müşayiət məktubu və normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi zərurətinin əsaslandırılması, o cümlədən maliyyə-iqtisadi əsaslandırılması;

2.10.2. layihənin razılaşdırılması (vizalanması) haqqında məlumatı əks etdirən sənədlər;

2.10.3. layihəyə dair məcburi hüquqi ekspertizanın, o cümlədən layihənin sui-istifadəyə məruz qalmasına dair və digər ekspertizaların rəyləri;

2.10.4. hər bir dövlət orqanı göstərilməklə, layihəni hazırlamış şəxslərin siyahısı;

2.10.5. qanunda dəyişikliklər edilməsi haqqında qanun layihələrinə maddənin və ya qanunun digər struktur elementinin redaksiyası və layihə ilə qanuna təklif edilən dəyişikliklər nəzərə alınmaqla maddənin və ya qanunun digər struktur elementinin redaksiyası göstərilməklə müqayisəli cədvəl;

2.10.6. layihəyə aid digər sənədlər (öz qərarına əsasən).

2.11. Qanunun 43.7-ci maddəsinə uyğun olaraq normativ hüquqi aktın layihəsi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinə kağız daşıyıcıda və eyni zamanda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Aparatında yaradılmış xüsusi elektron poçt ünvanına elektron fayl formasında göndərilir.

2.12. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin tapşırığı ilə normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlandığı və ya layihənin birbaşa Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinə təqdim edilməsinin zərurəti əsaslandırıldığı hallar istisna edilməklə, hər hansı bir dövlət orqanı və ya qurumunun hazırladığı normativ hüquqi aktın layihəsi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təqdim edilməlidir. Belə zərurət əsaslandırılmadıqda və ya bu cür əsaslandırma qanəedici olmadıqda, normativ hüquqi aktın layihəsi münasibət bildirməsi üçün Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetinə göndərilir. Bu halda Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti qaldırılan məsələni:

2.12.1. məqsədəuyğun hesab etdikdə, normativ hüquqi aktın layihəsini hazırlayaraq bu Əsasnamənin 2.10-cu bəndində müəyyən edilmiş qaydada;

2.12.2. məqsədəuyğun hesab etmədikdə, bu barədə əsaslandırılmış cavab məktubunu Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinə təqdim edir.

2.13. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə təqdim etdiyi qanun layihəsində dəyişikliklərin edilməsinə dair digər icra hakimiyyəti orqanlarının təklifləri Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə (deputatlara, komitələrə) təqdim oluna bilməz.

3. Normativ hüquqi aktların qəbul edilməsi

3.1. Normativ hüquqi aktın layihəsinə baxılması və onun qəbul edilməsinin ümumi qaydası Qanunun XI fəslə ilə müəyyən edilir.

3.2. Dövlət orqanının əsasnaməsində nəzərdə tutulmuş hallarda normativ hüquqi akt dövlət orqanının rəhbəri və ya kollegiyası tərəfindən qəbul edilir. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi barədə dövlət orqanının kollegiya qərarını bu orqanın rəhbəri imzalayır.

3.3. Qanunun 73.2-ci maddəsinə uyğun olaraq normativ hüquqi aktı qəbul etmiş dövlət orqanı onu Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün həmin aktın qəbul edildiyi gündən üç gün keçənədək Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə göndərir.

**“Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının
normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi
qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında
Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 5-ci maddəsinin II hissəsinin 22-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. “Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi Qaydaları” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

**Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məclisinin Sədri
TALIBOV**

Vasif

Naxçıvan şəhəri, 31 oktyabr 2011-ci il

§

**Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ
xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi
QAYDALARI**

*Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin
2011-ci il 31 oktyabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.*

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydalarını müəyyən edir.

1.2. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları onlar tərəfindən qəbul edilmiş, məhdud subyektlər dairəsi üçün məcburi davranış qaydalarını əks etdirən və dəfələrlə tətbiq olunmaq üçün nəzərdə tutulan müəyyən formalı rəsmi sənəddir.

1.3. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları qərar formasında qəbul edilir.

1.4. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun (bundan sonra – Qanun) 4.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, yerli

icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları müvafiq normativ hüquqi akt əsasında qəbul edilməlidir və onun müvafiq normasına istinad etməlidir.

1.5. Qanunun 4.4-cü maddəsinə uyğun olaraq, yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə ziddiyyət təşkil edə bilməz.

1.6. Qanunun 4.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları onların icra olunmamasına görə məsuliyyət müəyyən edə bilməz.

2. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının hazırlanması

2.1. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları Qanunun 45-ci maddəsinin tələblərinə uyğun hazırlanır.

2.2. Yerli icra hakimiyyəti orqanları normativ xarakterli aktların layihələrini müvafiq struktur bölmələrinin iştirakı ilə müstəqil surətdə hazırlaya və ya layihənin hazırlanmasına müvafiq mütəxəssisləri cəlb edə, bunun üçün xüsusi yaradılmış müvəqqəti komissiyalara və ya işçi qruplarına tapşırıq verə bilərlər.

2.3. Yerli özünüidarə orqanları normativ xarakterli aktların layihələrini bu orqanların icra aparatlarının, daimi və başqa komissiyalarının iştirakı ilə müstəqil surətdə hazırlaya və ya layihənin hazırlanmasına müvafiq mütəxəssisləri cəlb edə, bunun üçün xüsusi yaradılmış işçi qruplarına tapşırıq verə bilərlər.

2.4. Normativ xarakterli aktların layihələri yerli icra hakimiyyəti orqanlarının hüquq şöbəsinin (hüquqşünasın), yerli özünüidarə orqanlarının isə hüquq məsələləri daimi komissiyasının (hüquqşünasın) mütləq iştirakı ilə hazırlanır.

2.5. Yerli icra hakimiyyəti orqanlarının sahəvi məsələlərlə bağlı normativ xarakterli aktlarının layihələri bu sahədə dövlət tənzimlənməsini həyata keçirən dövlət orqanları ilə razılaşdırılmalıdır.

2.6. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktında digər dövlət orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı müddəalar olduqda, layihə həmin dövlət orqanları ilə razılaşdırılmalıdır.

3. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının qəbul edilməsi

3.1. Yerli icra hakimiyyəti orqanının normativ xarakterli aktını yerli icra hakimiyyətinin başçısı qəbul edir və imzalayır.

3.2. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 145-ci maddəsinin II və III hissələrinə uyğun olaraq, yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları bələdiyyə üzvlərinin sadə səs çoxluğu ilə, yerli vergilər və ödənişlərlə bağlı aktları isə bələdiyyə üzvlərinin üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Yerli özünüidarə orqanının normativ xarakterli aktını bələdiyyənin sədri imzalayır.

3.3. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə (bundan sonra – Dövlət Reyestri) daxil edilmək məqsədilə həmin aktların qəbul edildiyi gündən üç gün keçənədək Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə göndərilir.

3.4. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktları, həmin aktlarda qüvvəyə minmənin daha gec müddəti nəzərdə tutulmadıqda, Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

3.5. Zəruri hallarda, o cümlədən yeni hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar olaraq, qüvvədə olan normativ xarakterli aktlarda yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanları müvafiq dəyişikliklər edirlər. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının yeni qəbul edilmiş hüquqi akta uyğunlaşdırılması zərurəti olmadıqda, qeyd edilən orqanlar Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə müvafiq məlumat verirlər.

4. Yekun müddəalar

4.1. Yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının rəsmiləşdirilməsi, dərc edilməsi, qüvvədə olması, şərh edilməsi və sistemləşdirilməsi ilə bağlı digər məsələlər Qanuna uyğun olaraq tənzimlənir.

4.2. Bu Qaydaların 4.1-ci bəndində qeyd edilən, habelə yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi ilə bağlı digər məsələlər qanunvericiliyə uyğun olaraq tənzimlənir.

MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ

MÜLKİ KOLLEGIYADAN

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ildə 746 mülki işə baxılmaqla nəticə verilmişdir. 2010-cu ildə isə həmin məhkəmələr tərəfindən 747 mülki işə baxılmışdır. Bu onu göstərir ki, baxılan mülki işlərin sayı 2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə 0,13% azalmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrinin 2011-ci ildə mülki işlər üzrə çıxardıqları qətnamə və qəraradlardan verilmiş 40 apellyasiya şikayəti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına daxil olmuşdur.

Apellyasiya şikayətləri ilə bağlı daxil olmuş 40 mülki işdən 35 işə baxılmış, 16 qətnamə və 4 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 7 qətnamə və 4 qərarad ləğv edilmiş, 4 qətnamə isə dəyişdirilmişdir.

Apellyasiya şikayəti ilə əlaqədar kollegiyada baxılan işləri mülki hüquq münasibətlərinin mahiyyətinə görə təsnif etdikdə bu işlər üzrə göstəricilər aşağıdakı qaydada müəyyən olunur:

- mənzil mübahisələri – 3 iş
- torpaq mübahisələri – 3 iş
- vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr – 6 iş
- ailə münasibətləri üzrə mübahisələr – 6 iş
- əmək mübahisələri – 3 iş
- müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 1 iş
- xüsusi icraat işləri – 2

- sair mülki işlər – 11 iş

Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosesual Məcəlləsinin 369 və 370-ci maddələrində göstərilən əsaslarla 5 apellyasiya şikayətinin icraatına xitam verilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ildə baxılmış mülki işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, 2010-cu illə müqayisədə apellyasiya şikayətlərinin sayı 33,33% artmışdır. Belə ki, 2010-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının icraatına birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən qəbul edilmiş qərarlardan verilən 30 apellyasiya şikayəti daxil olmuşdur.

Qəbul edilmiş qərarların sabitliyi üzrə göstərici 2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə aşağı olmuşdur. Belə ki, 2010-cu ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən qəbul edilən 747 qətnamə və qəraradlardan 1,2%-i apellyasiya qaydasında dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdirsə, 2011-ci ildə məhkəmələrin baxdığı işlər üzrə çıxarılan 746 qətnamə və qəraradlardan 2,01 %-i ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmişdir. Bu isə o deməkdir ki, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 2010-cu ildə 98,8%, 2011-ci ildə isə 97,99% təşkil etmişdir.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, muxtar respublikanın məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ildə baxılmış mülki işlərin 55,23%-ni nikahın ləğvi tələbi ilə əlaqədar olan işlər təşkil etmişdir. Mənzil mübahisələri, mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr, vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr, müqavilə öhdəliklərindən əmələ gələn tələblər, aliment və əmlak tələbi ilə əlaqədar baxılan işlərin sayı da digər mübahisələrə nisbətən daha çox olmuşdur.

Statistik məlumatlara görə mülki kollegiya tərəfindən 2011-ci ildə baxılmış işlər üzrə çıxarılmış qərarların 31,43%-nin ləğv edilməsinə, 11,43%-nin isə dəyişdirilməsinə həmin işlərə baxılarkən birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının tələblərinin pozulması və məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün halların araşdırılmaması səbəb olmuşdur.

Apellyasiya baxışının nəticələrinə görə muxtar respublikanın ayrı-ayrı məhkəmələri üzrə 2010-2011-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəllərdə göstəriləyi kimi olmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyəti

2010-cu ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ər					Qərar-dadlar	
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	İddia baxılmamış saxl.	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	9	1	6		1		1		
Babək	3		3						
Şərur	3		2	1					
Şahbuz	7	1	3		1	1		1	
Culfa	4	2	2						
Kəngərli	3		1	1	1				
Ordubad	1					1			
YEKUN	30	4	17	2	3	2	1	1	

2011-ci ildə apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ər					Qərar-dadlar	
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	İddia baxılmamış saxl.	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	17	3	8	1	3			1	1
Babək	4		3						1
Şərur	8	1		3	2			2	
Şahbuz	6	1	3			1	1		
Culfa	4		2						2
Kəngərli	1							1	
YEKUN	40	5	16	4	5	1	1	4	4

Apellyasiya qaydasında 2011-ci ildə ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmiş məhkəmə qərarları üzrə ayrı-ayrı məhkəmələrin göstəricilərini bir-biri ilə, eləcə də həmin məhkəmələr tərəfindən çıxarılmış qətnamə və qəraradların ümumi sayı ilə müqayisə etdikdə müəyyən olur ki, qətnamələrin sabitliyi üzrə ən aşağı göstəriciyə Şərur Rayon Məhkəməsi, ən yüksək göstəriciyə isə Babək, Culfa, Ordubad və Sədərək rayon məhkəmələri malikdirlər. Belə ki, 2011-ci ildə Şərur Rayon Məhkəməsinin çıxardığı 132 qərardan 5 qətnamə və 2 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 5,3%-i ləğv edildiyinə və ya dəyişdirildiyinə görə məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstərici 94,7% olduğu halda, Babək, Culfa, Ordubad və Sədərək rayon məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitliyi üzrə göstəriciləri 100% təşkil etmişdir. Çünki, həmin dövrdə Babək Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 92, Culfa Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 55 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmiş, Ordubad Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 36 və Sədərək Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 11 qətnamə və qəraraddan isə apellyasiya şikayəti verilməmişdir.

Digər məhkəmələrin çıxardıqları məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstəricilər isə aşağıdakı qaydada olmuşdur:

Şahbuz Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2011-ci ildə çıxarılan 108 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 1,85%-i ləğv edilmiş, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,15% təşkil etmişdir .

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi tərəfindən 2011-ci ildə çıxarılan 262 məhkəmə aktından 4 qətnamə və 1 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 1,9 %-i ləğv edilmiş, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,1% təşkil etmişdir .

Kəngərli Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2011-ci ildə çıxarılan 50 qətnamə və qəraraddan 1 qərarad, yəni 2%-i ləğv edilmiş, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98% təşkil etmişdir.

2010-cu ildə baxılmış işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamə və qəraradların sabitliyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Babək Rayon Məhkəməsi – 100% (107 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Culfa Rayon Məhkəməsi – 100% (76 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Sədərək Rayon Məhkəməsi – 100% (8 qətnamə və qəraraddan apellyasiya şikayəti verilməmişdir);

- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi – 99,23% (258 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 0,77%-i ləğv edilmişdir);

- Şərur Rayon Məhkəməsi – 98,91% (92 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 1,09%-i dəyişdirilmişdir);
- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 97,5% (120 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə və 1 qəraraddan, yəni 2,5%-i ləğv edilmişdir);
- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 96,88% (32 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 3,12%-i ləğv edilmişdir);
- Kəngərli Rayon Məhkəməsi – 96,3% (54 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə ləğv edilmiş 1 qətnamə dəyişdirilmişdir, yəni 3,7%).

Qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə 2010-2011-ci illərə dair göstəricilərin müqayisəsi onu göstərir ki, Babək, Culfa və Sədərək Rayon Məhkəmələrinin əvvəl əldə olunmuş yüksək göstəriciləri dəyişməmişdir. Naxçıvan şəhər və Şərur rayon məhkəmələrinin sabitlik göstəriciləri aşağı düşmüşdür. Şahbuz, Kəngərli və Ordubad rayon məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə 2010-cu illə müqayisədə yüksəlmişdir.

Qətnamə və qəraradların sabitlik göstəricisi, yəni buraxılan məhkəmə səhvlərinin həcmi bir çox amillərlə yanaşı, həm də məhkəmənin üzərinə düşən iş yükündən də asılıdır.

Muxtar respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükünə görə təsnifləşdirdikdə müəyyən olunur ki, 2011-ci ildə ən çox mülki işlərə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmışdır (2010-cu ildə 258 mülki işə baxılmışdırsa, 2011-ci ildə bu məhkəmədə 262 mülki işə baxılmışdır).

Digər məhkəmələr üzrə iş yükü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Şərur Rayon Məhkəməsi – 132 iş (2010-cu ildə 92 işə baxılmışdır);
- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 108 iş (2010-cu ildə 120 işə baxılmışdır);
- Babək Rayon Məhkəməsi – 92 iş (2010-cu ildə 107 işə baxılmışdır);
- Culfa Rayon Məhkəməsi – 55 iş (2010-cu ildə 76 işə baxılmışdır);
- Kəngərli Rayon Məhkəməsi – 50 iş (2010-cu ildə 54 işə baxılmışdır);
- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 36 iş (2010-cu ildə 32 işə baxılmışdır);
- Sədərək Rayon Məhkəməsi – 11 iş (2010-cu ildə 8 işə baxılmışdır).

Göründüyü kimi 2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə Babək, Culfa, Kəngərli və Şahbuz rayon məhkəmələrində iş yükü azalmış, Naxçıvan Şəhər, Şərur, Ordubad və Sədərək rayon məhkəmələrində isə iş yükü artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının 2011-ci ildə baxdığı mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qərar-

dadlarından Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına 21 kassasiya şikayəti verilmiş və kassasiya instansiyasında həmin şikayətlərə mahiyyəti üzrə baxılması nəticəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının qərarlarından heç biri dəyişdirilməmiş və ləğv edilməmişdir.

Beləliklə, 2011-ci ildə qəbul edilən qərarlar üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının sabitlik göstəricisi 2010-cu ildə olduğu kimi 100% təşkil etmişdir.

CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN

**Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin yekunları üzrə
statistik məlumatların təhlili**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının yurisdiksiyasına aid olan muxtar respublika məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ildə 18 nəfərin barəsində 17 cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxılmışdır. Müqayisə üçün qeyd etmək ki, 2010-cu ildə həmin məhkəmələr tərəfindən 14 nəfərin barəsində 11 cinayət işinə baxılmışdır.

Birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ildə baxılmış 17 cinayət işi üzrə 18 nəfərin barəsində ittiham hökmü çıxarılmışdır.

Həmin işləri obyektə görə qruplaşdırdıqda 2010 və 2011-ci illərə dair göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cinayətlərin növü	2010-cu il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)	2011-ci il üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)
Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər	10 nəfər / 7 iş	5 nəfər / 4 iş
Həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər	3 / 3	3 / 3
Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	3 / 3
Dövlət hakimiyyəti, dövlət qulluğu mənafeyi və yerli özünüidarə orqanlarında qulluq mənafeyi əleyhinə olan cinayətlər	-	1 / 1
Hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər	-	2 / 2
İdarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər	-	2 / 2
Dövlətin konstitusiya quruluşunun əsasları və təhlükəsizliyi əleyhinə olan cinayətlər	-	1 / 1
Ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlər	-	1 / 1
Digər cinayətlər	-	-

Məhkəmə fəaliyyəti

Cədvəldən göründüyü kimi 2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər üzrə göstəricilər dəyişməmiş, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərdə azalma müşahidə olunmuş, mülikiyyət əleyhinə cinayətlər üzrə işlər isə artmışdır. Əvvəlki ildən fərqli olaraq kollegiyanın icraatına dövlət hakimiyyəti, dövlət qulluğu mənafeyi və yerli özünüidarə orqanlarında qulluq mənafeyi əleyhinə olan cinayətlər, hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər, dövlətin konstitusiya quruluşunun əsasları və təhlükəsizliyi əleyhinə olan cinayətlər, ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlər və idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlərlə bağlı işlər daxil olmuşdur.

2010-2011-ci illərdə məhkumlara təyin olunan cəzalar isə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Təyin olunan əsas cəzaların növləri	2010-cu il üzrə məhkumların sayı	2011-ci il üzrə məhkumların sayı
Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə	12 nəfər	11 nəfər
Cərimə	1	5
Azadlıqdan məhrum etməyə şərti məhkum etmə	-	2

Cədvəldən göründüyü kimi müəyyən müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum edilənlər 2010-cu ildə məhkum edilmiş şəxslərin 92,31%-ni, 2011-ci ildə isə məhkum olunanların 61,11%-ni təşkil etmiş, yəni 2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə cəzaların ümumi kütləsində azadlıqdan məhrum etmə cəzasının həcmi 31,2% azalmış, azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəzaların həcmi isə əksinə 31,2% artmışdır (ümumilikdə götürüldükdə).

2010-2011-ci illərdə baxılan cinayət işlərinə dair göstəricilər ayrı-ayrılıqda muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2010-cu il üzrə (məhkumun və cinayət işinin sayı)	2011-ci il üzrə (məhkumun və cinayət işinin sayı)
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	12 nəfər / 9 iş	6 nəfər / 6 iş
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	1 / 1	2 / 2
Culfa Rayon Məhkəməsi	1 / 1	2 / 2
Şərur Rayon Məhkəməsi	-	2 / 2
Babək Rayon Məhkəməsi	-	3 / 2

Məhkəmə fəaliyyəti

Kəngərli Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Ordubad Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-

Cədvəldən göründüyü kimi 2011-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı azalmış, Naxçıvan Şəhər və Culfa rayon məhkəmələrində baxılmış cinayət işlərinin sayı artmışdır. Şahbuz Rayon Məhkəməsinin icraatına isə ötən ildə olduğu kimi cinayət işi daxil olmamışdır. 2010-cu ildən fərqli olaraq 2011-ci ildə Şərur Rayon Məhkəməsinin icraatına 2 nəfərin barəsində 2 cinayət işi, Babək Rayon Məhkəməsinin icraatına 3 nəfərin barəsində 2 cinayət işi, Kəngərli Rayon Məhkəməsinin icraatına 1 nəfərin barəsində 1 cinayət işi, Sədərək Rayon Məhkəməsinin icraatına 1 nəfərin barəsində 1 cinayət işi və Ordubad Rayon Məhkəməsinin icraatına 1 nəfərin barəsində 1 cinayət işi daxil olmuşdur.

2011-ci ildə birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işlərindən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 5 apellyasiya şikayəti daxil olmuş, həmin şikayətlərdən 4-ünə baxılaraq 1 hökm dəyişdirilmədən qüvvəsində saxlanılmış, 3 hökm dəyişdirilmiş, 1 apellyasiya şikayətinin baxılmasına isə xitam verilmişdir.

Dəyişdirilən hökmlər muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinin 2011-ci ildə çıxardıqları bütün hökmlərin 17,65%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə hökmlərin sabitlik göstəricisi 82,35% olmuşdur. Cinayət qanunu normasının düzgün tətbiq edilməməsi və cəzanın məhkumun şəxsiyyətinə uyğun olmaması əsasına görə dəyişdirilən həmin hökmlər Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin baxdığı işlər üzrə olmuşdur.

2010-cu ildə isə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən çıxarılan hökmlərin 20%-i dəyişdirilmişdir (2 hökm). Həmin il üçün hökmlərin sabitlik göstəricisi 80% olmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən xüsusi icraat qaydasında 2011-ci ildə 44 işə (materiala) baxılmışdır. 2010-cu illə müqayisədə bu göstərici 10% artmışdır (həmin dövrdə 40 işə baxılmışdır).

2011-ci ildə xüsusi icraat qaydasında həll edilən işlərdən 12 iş (27, 27%) həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi, 7 iş (15, 91%) cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, 1 iş (2, 27%) telefon danışqlarına qulaq asma, 8 iş (18, 18%) cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi, 1 iş (2,27%) şəxsi, ailə,

Məhkəmə fəaliyyəti

dövlət, kommersiya və peşə sirtini təşkil edən məlumatların ələ keçirilməsi və 15 iş (34,1%) isə digər xarakterli məsələlər barəsində olmuşdur.

Muxtar respublikanın ayrı-ayrılıqda, rayon (şəhər) məhkəmələri üzrə xüsusi icraat qaydasında baxılan işlərlə əlaqədar 2010 və 2011-ci illərin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir edildiyi kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2010-cu il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)	2011-ci il üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	17/17	14 / 14
Şərur Rayon Məhkəməsi	1/1	-
Babək Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Culfa Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Ordubad Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	22 / 22	27 / 27
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	-

2011-ci ildə muxtar respublikanın rayon (şəhər) məhkəmələrinin xüsusi icraat qaydasında çıxardıqları qərarlardan 1 apellyasiya şikayəti verilmişdir. Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin qərarından verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş və qərar qüvvədə saxlanılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrində 2011-ci ildə 80 nəfərin barəsində 79 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır.

2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə baxılan inzibati xəta haqqında işlərin sayı 28,18%, barələrində inzibati tənbeh tədbiri tətbiq olunan şəxslərin sayı isə 27,27% azalmışdır (2010-cu ildə 110 nəfərin barəsində 110 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır).

2011-ci ildə əsas tənbeh qismində barəsində inzibati tənbeh tədbiri tətbiq olunan şəxslərdən 11 nəfərə (13,75%) inzibati həbs, 58 nəfərə (72,5%) inzibati cərimə, 11 nəfərə (13,75%) xəbərdarlıq tənbeh tədbiri tətbiq edilmişdir.

İnzibati tənbeh tədbirinin tətbiqinə dair qərarın çıxarılması ilə nəticələnən inzibati xətalara inzibati xəta növünə görə qruplaşdırdıqda, 2010 və 2011-ci illər üzrə göstəricilər aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

İnzibati xətanın növləri	2010-cu il üzrə (şəxs və işlərin sayı)	2011-ci il üzrə (şəxs və işlərin sayı)
Xırda xuliqanlıq	10 nəfər / 10 iş	5 nəfər / 5 iş
Aksiz markası olmayan məhsulların, malların satılması	23 nəfər / 23 iş	26 nəfər / 26 iş
Nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri tərəfindən yol hərəkəti qaydalarının pozulması	16 nəfər / 16 iş	-

Məhkəmə fəaliyyəti

Qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq	45 nəfər / 45 iş	36 nəfər / 35 iş
Nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi	5 nəfər / 5 iş	2 nəfər / 2 iş
Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların gömrük nəzarətindən gizlədilməsi	1 nəfər / 1 iş	-
Polis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama	-	3 nəfər / 3 iş
Məhkəmənin xüsusi qərarı (qərarı) və ya hakimin təqdimatı üzrə tədbirlər görülməsi	-	3 nəfər / 3 iş
Digər inzibati xətlər	10 nəfər / 10 iş	5 nəfər / 5 iş

Göründüyü kimi 2010-cu illə müqayisədə 2011-ci ildə rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılan aksiz markası olmayan məhsulların, malların satılması ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə barəsində inzibati tənbeh tədbiri tətbiq olunan şəxslərin sayı 13,04% artmış, xırda xuliqanlıq ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə barəsində inzibati tənbeh növü tətbiq olunan şəxslərin sayı 50%, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh növü tətbiq olunan şəxslərin sayı 20%, nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə barəsində tənbeh tədbiri tətbiq olunan şəxslərin sayı 60%, digər inzibati xətlər üzrə tənbeh olunan şəxslərin sayı isə 50% azalmışdır. Ötən ildən fərqli olaraq 2011-ci ildə nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri tərəfindən yol hərəkəti qaydalarının pozulması ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə və Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların gömrük nəzarətindən gizlədilməsi ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə işlərə baxılmamış, məhkəmənin xüsusi qərarı (qərarı) və ya hakimin təqdimatı üzrə tədbirlər görülməsi və polis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə məhkəmələrin icraatına işlər daxil olmuşdur.

Baxılmış inzibati xətlərə dair işlər üzrə ayrı-ayrılıqda muxtar respublika məhkəmələrinin 2010 və 2011-ci illərin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmə fəaliyyəti

Məhkəmənin adı	2010-cu il üzrə (şəxs və işlərin sayı)	2011-ci il üzrə (şəxs və işlərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	35 nəfər / 35 iş	31 nəfər / 31 iş
Şərur Rayon Məhkəməsi	23 / 23	9 / 9
Babək Rayon Məhkəməsi	14 / 14	11 / 11
Culfa Rayon Məhkəməsi	14 / 14	14 / 13
Ordubad Rayon Məhkəməsi	6 / 6	3 / 3
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	5 / 5	4 / 4
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	9 / 9	8 / 8
Sədərək Rayon Məhkəməsi	4 / 4	-

2011-ci ildə muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılmış inzibati xətəalara dair işlərlə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 1 apellyasiya şikayəti daxil olmuşdur. Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin qərarından verilən həmin şikayətə baxılaraq qərar ləğv edilmişdir.

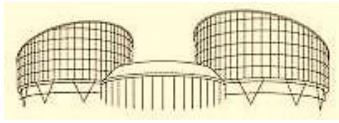
Ləğv edilən qərar 2011-ci ildə muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən inzibati xətəalara dair işlər üzrə çıxarılan qərarların 1,27%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə qərarların sabitlik göstəricisi 98,73% olmuşdur. 2010- cu ildə isə muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən inzibati xətəalara dair işlər üzrə çıxarılan qərarların sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

HƏRBİ KOLLEGIYADAN

**Hərbi kollegiyanın 2011-ci ilin yekunları üzrə
fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar**

Daşqın Səfərov

*Analitik və qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi
şöbəsinin müdiri*

İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi
(Birinci seksiya)
07 iyun 2007-ci il tarixli qərar
“Sergey Zolotuxin Rusiya Federasiyasına qarşı” iş
(şikayət 14939/03)

(Strasburq, 7 iyun 2007-ci il)

“Sergey Zolotuxin Rusiyaya qarşı” işə dair İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin (Birinci Seksiya) Palatası aşağıdakı tərkibdə:

cənab X.L.Rozakis (Palatanın sədri),

hakimlər: cənab L.Lukaides, xanım N.Vayıç, cənab A.Kovler, cənab X.Hacıyev, cənab D.Şpilman, cənab S.E.Yebens,

eləcə də Məhkəmənin Seksiyasının katibi cənab S.Nilsenin iştirakı ilə

15 may 2007-ci ildə bağlı qapılar arxasında müşavirə edərək həmin gün aşağıdakı qərarı qəbul etmişdir.

Avropa Məhkəməsində prosedur

1. İş Rusiya Federasiyasının vətəndaşı cənab Sergey Zolotuxin tərəfindən 22 aprel 2003-cü ildə İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında Konvensiyanın 34-cü maddəsinə uyğun olaraq Avropa Məhkəməsinə verilmiş şikayət əsasında başlanılmışdır.

2. Avropa Məhkəməsində ərizəçini İnsan Hüquqlarının Müdafiəsi üzrə Avropa Mərkəzində fəaliyyət göstərən hüquqşünaslar cənab Koroteev, xanım Vedernikova, cənab Baurinq və cənab Liç təmsil edirdi. Məhkəmədə Rusiya Federasiyası hökumətini (bundan sonra cavabdeh – dövlət) Rusiya Federasiyasının İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi yanında səlahiyyətli nümayəndəsi cənab P.Laptev təmsil edirdi.

3. Avropa Məhkəməsinə verdiyi şikayətində ərizəçi onu iddia edirdi ki, o, artıq bir dəfə məhkum olduğu hüquq pozuntusuna görə təkrarən mühakimə olunmuşdur.

4. Avropa Məhkəməsi özünün 8 sentyabr 2005-ci il tarixli qərarı ilə həmin şikayəti mahiyyəti üzrə baxılmaq üçün qismən qəbuledilən elan etdi.

5. Ərizəçi, eləcə də cavabdeh dövlət Avropa Məhkəməsinə işin mahiyyətinə dair qeydlərini təqdim etmişdilər (Avropa Məhkəməsi Reqlamentinin 59-cu qaydasının 1-ci bəndi).

Faktlara dair

İşin halları

6. Ərizəçi 1966-cı ildə Voronej şəhərində doğulmuş və həmin şəhərdə yaşayır.

A. Ərizəçiyə qarşı başlanılmış inzibati xəta haqqında icraat

7. 2002-ci ilin yanvar ayının 4-də ərizəçi öz xanım tanışını icazəsiz olaraq hərbi hissənin ərazisinə gətirdiyi üçün saxlanılmışdı. Saat 09.45-də onu Voronej-45 şəhərinin Lenin rayonunun Daxili işlər şöbəsinin 9 nömrəli bölməsinə gətirmişdilər (bundan sonra Daxili işlər bölməsi).

8. Kapitan S-in və podpolkovnik N-in raportlarında qeyd olunanlara görə ərizəçi alkoqol sərxoşluğu vəziyyətində olmuş, özünü həyasızcasına aparmış, nalayiq sözlər işlətməklə milis əməkdaşlarını təhqir etmişdir. O, iradlara və xəbərdarlıqlara məhəl qoymamışdır. Ərizəçi daxili işlər bölməsindən qaçmağa cəhd etdikdən sonra milis əməkdaşları onun əllərini qandallamışlar.

9. Daxili işlər bölməsinin rəisi mayor K. inzibati xətalər haqqında protokol tərtib etmiş və həmin protokolda göstərmişdi ki, ərizəçi RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 158-ci maddəsi və 165-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş (yəni xırda xuliqanlıq və milis əməkdaşının qanuni tələbinə və göstərişinə qərəzli olaraq tabe olmama) inzibati hüquqpozmalarını törətmişdir.

10. Həmin gün Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Məhkəməsi ərizəçini RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 158-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş inzibati hüquqpozmanı törətməkdə təqsirli bilib ona üç gün müddətinə inzibati həbs tənbehini təyin etmişdi. Qərar, ondan şikayət verilməsi nəzərdə tutulmadığından həmin gün qüvvəyə minmişdi.

B. Ərizəçiyə qarşı qaldırılmış cinayət işi üzrə icraat

11. Ərizəçinin barəsində 23 yanvar 2002-ci ildə onun 2002-ci ilin yanvar ayının 4-də Daxili işlər bölməsinin inzibati binasında törətdiyi hakimiyət nümayəndəsinə və yaxud ictimai qaydanın qorunması üzrə vəzifələrini yerinə yetirən digər şəxsə qarşı müqavimət göstərməklə müşayiət edilən xuliqanlığa görə Rusiya Federasiyasının Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsinin 2-ci hissəsinin “b” bəndi ilə cinayət işi başlanılmışdı. Cinayət işi üzrə ibtidai istintaqın aparılması mayor V-yə həvalə edilmişdi.

12. 24 yanvar 2002-ci ildə mayor K. tərəfindən “ictimai qaydanın pozulmasının qarşısını alan hakimiyət nümayəndəsinə müqavimət göstərməklə xuliqanlığın törədilməsi”nə görə ərizəçinin məhkəməyədək həbsə alınması haqqında qərar çıxarılmışdı.

13. 1 fevral 2001-ci ildə ərizəçiyə qarşı əlavə olaraq 82 və 83 sayılı cinayət işləri qaldırılmışdı. 82 sayılı işdə o, yetkinlik yaşına çatmayan şəxslər barəsində seksual xarakterli zorakı hərəkətlərin törədilməsində, 83 sayılı işdə isə maqnitofon oğurluğunda təqsirləndirilirdi.

14. 6 fevral 2002-ci ildə üç işin hamısı bir icraatda birləşdirilmiş və həmin iş 81 nömrəsi ilə mayor V-nin icraatına verilmişdi.

15. 26 fevral 2002-ci ildə birləşdirilmiş işin materialları aidiyyatı üzrə Voronej Şəhər Prokurorunun müstəntiqinə verilmişdi.

16. 5 aprel 2002-ci ildə ərizəçiyə yuxarıda göstərilən ittihamların hamısını nəzərdə tutan ittihamnamə elan edilmişdi. Onun 4 yanvar 2002-ci ildə törətdiyi hərəkətləri əlavə olaraq hakimiyət nümayəndəsinə zor tətbiq etməklə hədələmə (Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 318-ci maddəsinin birinci hissəsi) və hakimiyət nümayəndəsinə təhqir etmə (RF CM-in 319-cu maddəsi) kimi tövsif edilmişdi.

17. 2 dekabr 2002-ci ildə Voronej Vilayəti Qribanovski Rayon Məhkəməsi ərizəçinin işi üzrə hökm çıxardı. Məhkəmə ərizəçini yetkinlik yaşına çatmayanları zorlamaqda təqsirli bildi. Bunu əsaslandırarkən məhkəmə iki zərərçəkmiş bacıların, onların anasının, ərizəçinin arvadının və tanışının ifadələrinə, həmçinin zərərçəkmiş şəxslərin məhkəmə-tibbi ekspertizasının nəticələrinə istinad etmişdi.

18. Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Məhkəməsi Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsinin 2-ci hissəsi ilə nəzərdə tutulmuş cinayətin törədilməsinə görə irəli sürülmüş ittiham üzrə ərizəçinin barəsində aşağıda göstərilən əsaslara istinad etməklə bəraət hökmü çıxarmışdı:

“4 yanvar 2002-ci ildə səhər vaxtı 9 sayılı Daxili işlər bölməsinin binasında alkoqol sərxoşluğu vəziyyətində olan ərizəçi vətəndaşlar İ. və S-in ünvanına nalayiq ifadələr işlədərək sonuncunu öldürməklə hədələmişdir. O,

kapitan S-in qanuni tələbinə tabe olmaqdan imtina etmiş, özünü aqressiv aparmış, S-i kənara itələyərək qaçmağa cəhd etmişdir. Məhkəmə baxışına təqdim olunmuş sübutları araşdırıb məhkəmə belə nəticəyə gəlmişdir ki, ərizəçinin təqsiri müəyyən olunmamışdır. 4 yanvar 2002-ci ildə ərizəçinin barəsində RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalara Haqqında Məcəlləsinin 158 və 165-ci maddələri ilə nəzərdə tutulmuş həmin hərəkətlərin törədilməsinə görə 3 sutka müddətinə inzibati həbs tənbehi təyin olunmuşdu. Məhkəmənin həmin qərarından şikayət verilməmiş və qərar ləğv olunmamışdı. Məhkəmə hesab edir ki, müttəhimin hərəkətlərində RF Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsinin ikinci hissəsinin “v” bəndi ilə nəzərdə tutulmuş cinayətin əlamətləri müəyyən edilmir və onu ittihamın bu hissəsində təqsirsiz hesab edir”.

19. Daha sonra Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Məhkəməsi ərizəçini hakimiyyət nümayəndəsini təhqir etməkdə, yəni RF CM-in 319-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin törədilməsində təqsirli bildi. Məhkəmə müəyyən etdi ki, mayor K. milis bölməsində öz iş otağında İnzibati Hüquqpozmalara Haqqında Məcəllənin 158 və 165-ci maddələri ilə nəzərdə tutulmuş inzibati hüquqpozmalara dair protokol tərtib etdiyi müddətdə ərizəçi onun ünvanına nalayiq ifadələr işlətməmiş və ona hədə-qorxu gəlmişdi. Mayor K-nın bu hallar barəsində ifadələri, həmin vaxt onun iş otağında olmuş kapitan S-in, podpolkovnik N-in, xanım İ-nin yazılı ifadələri ilə təsdiq olunurdu.

20. Nəhayət, Voronej vilayəti Qribanovski Rayon Məhkəməsi ərizəçini hakimiyyət nümayəndəsini zor tətbiq etməklə hədələməkdə - RF CM-in 318-ci maddəsinin 1-ci hissəsi ilə nəzərdə tutulmuş cinayəti törətməkdə təqsirli bilmişdi. Mayor K-nın, podpolkovnik N-in və ərizəçinin tanışları olan xanımın ifadələri əsasında məhkəmə müəyyən etdi ki, inzibati hüquqpozmalara haqqında protokol tərtib olunduqdan sonra ərizəçini və onun xanım tanışını avtomobildə Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Polis Şöbəsinə gətirmişdilər. Avtomasında ərizəçi mayor K-nın ünvanına nalayiq ifadələr işlətməkdə davam etmiş, ona tüpürmüş və demişdir ki, azadlığa buraxıldıqdan sonra onu öldürəcək və qaçıb gizlənəcəkdir. Ərizəçi keçmişdə zorakılığa və qəddarlığa meyilli insan kimi tanındığından mayor K. bu hədəni real hədə kimi qəbul etmişdi.

21. Ərizəçiyə 5 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası, həmçinin alkoqolizmdən ambulator müalicə şəklində məcburi tibbi tədbir təyin olunmuşdu.

22. Voronej Vilayət Məhkəməsi 15 aprel 2003-cü ildə ərizəçinin kassasiya şikayəti əsasında işə baxıb birinci instansiya məhkəməsinin hökmünü dəyişdirmədən saxlamışdı.

II. Müvafiq milli qanunvericilik

23. İşdə olan hadisələr baş verdiyi dövrdə qüvvədə olmuş RSFSR-in 20 iyun 1984-cü il tarixli İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin işə aidiyyəti olan normalarında aşağıdakılar təsbit olunmuşdur:

Maddə 158. Xırda xuliqanlıq

“Xırda xuliqanlıq, yəni ictimai yerlərdə söyüş söymə, vətəndaşlara təhqiramizcəsinə sataşma və sair bu kimi ictimai qaydanı və vətəndaşların sakitliyini pozan hərəkətlər –

10 rubldan 50 rubla qədər cərimənin təyin edilməsinə və yaxud əmək haqqının 20 faizi tutulmaqla 1 aydan 2 ayadək müddətə islah işlərinə, işin hallarına və hüquqpozmanı törədənin şəxsiyyətinə görə həmin tənbehlər kifayət etmədikdə 15 sutkayadək müddətə inzibati həbsə səbəb olur”.

Maddə 165. Milis işçisinin qanuni tələbinə və yaxud göstərişinə qərəzli tabe olmama (...)

“Milis işçisinin qanuni tələbinə və yaxud göstərişinə qərəzli tabe olmama (...) –

minimum əmək haqqının 5 misindən 15 mislinədək miqdarda cəriməyə (...) və yaxud əmək haqqının 20 faizi tutulmaqla 1 aydan 2 ayadək müddətə islah işlərinə, işin hallarına və hüquqpozmanı törədənin şəxsiyyətinə görə həmin tənbehlər kifayət etmədikdə 15 sutkayadək müddətə inzibati həbsə səbəb olur”.

24. İş üzrə hadisələr baş verdiyi dövrdə qüvvədə olmuş RF Cinayət Məcəlləsinin işə aidiyyəti olan normaları aşağıdakıları təsbit edir:

Maddə 213. Xuliqanlıq

“1. Xuliqanlıq, yəni ictimai qaydanı kobud surətdə pozan, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən, vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması ilə və ya belə zorun tətbiq edilməsi hədəsi ilə, habelə özganın əmlakının məhv edilməsi, yaxud zədələnməsi ilə müşayiət edilən qərəzli hərəkətlər –

(...) iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

2. Eyni əməllər

(...)

b) ictimai qaydanın qorunması üzrə vəzifəni yerinə yetirən və ya ictimai qaydanın pozulmasının qarşısını alan hakimiyyət nümayəndəsinə və ya digər şəxsə müqavimət göstərməklə törədildikdə;

v) xuliqanlıqə görə əvvəllər məhkum olunmuş şəxs tərəfindən törədildikdə -

180 saatdan 240 saatadək ictimai işlər və yaxud 1 ildən 2 ilədək müddətə islah işləri və yaxud 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır (...).”

Maddə 318. Hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı zor tətbiq etmə

“1. Xidməti vəzifələrini yerinə yetirməsi ilə əlaqədar hakimiyyət nümayəndəsinə və yaxud onun yaxınlarına qarşı həyat və sağlamlıq üçün təhlükəli olmayan zor tətbiq etmə və ya belə zor tətbiq etmə hədəsi ilə hədələmə -

minimum əmək haqqının 200 mislindən 500 mislinədək miqdarda cərimə (...) və yaxud 3 aydan 6 ayadək müddətə həbsə alma və yaxud 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə (...) ilə cəzalandırılır”.

Maddə 319. Hakimiyyət nümayəndəsini təhqir etmə

“Xidməti vəzifələrini yerinə yetirməsi zamanı və yaxud həmin vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar hakimiyyət nümayəndəsini təhqir etmə -

minimum əmək haqqının 50 mislindən 100 mislinədək miqdarda cərimə (...) və yaxud 120 saatdan 180 saatadək ictimai işlər və yaxud 6 aydan 1 ilədək müddətə islah işləri ilə cəzalandırılır”.

Hüquqi məsələlər

I. Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin ehtimal olunan pozuntusu haqqında

25. Ərizəçi Konvensiyaya dair 7-ci Protokolun 4-cü maddəsinə istinad etməklə Avropa Məhkəməsinə ondan şikayət edirdi ki, o, 4 yanvar 2002-ci ildə törədilmiş xuliqanlıqə görə üç gün müddətinə inzibati həbs tənbehini çəkdikdən sonra yenidən eyni hüquq pozuntusuna görə həbs olunmuş və təkrarən mühakimə olunmuşdu. Konvensiyaya dair 7-ci Protokolun 4-cü maddəsinin müvafiq hissəsində deyilir: “1. Heç kəs hər hansı dövlətin qanunlarına və ya cinayət-prosessual normalarına müvafiq olaraq artıq bəraət aldığı və ya məhkum edildiyi cinayətlərə görə, həmin dövlətin yurisdiksiyası çərçivəsində cinayət qaydasında təkrar məhkum edilə və ya cəzalandırıla bilməz (...)”.

26. Ərizəçi etiraf edirdi ki, o, təkrarən məhkum olunmamış və təkrar olaraq cəzalandırılmamışdı, lakin o iddia edirdi ki, Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Məhkəməsi tərəfindən eyni hüquq pozuntularının törədilməsinə görə təkrarən mühakimə olunmuşdu. Onun birinci dəfə məhkum edilməsi, əgər təyin olunmuş tənbehin (inzibati həbsin) xarakteri və sərtliyi nəzərə alınarsa, mahiyyətcə cinayət xarakterli idi. Ərizəçinin barəsində olan ikinci iş də eyni faktlara əsaslanırdı, çünki “xuliqanlıq” (RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 158-ci və RF Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsi) və “milis işçisinin qanuni tələbinə və göstərişinə tabe olmama” (RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 165-ci və RF Cinayət Məcəlləsinin 318 və 319-cu maddələri) kimi hüquq

pozuntularının tərkibləri mahiyyət etibarını ilə eyni elementlərə malikdirlər. Ərizəçi qeyd etmişdi ki, hökumət onun əvvəl məhkəmə qaydasında məhkum edilməsini bilə-bilə barəsində ikinci işi başlamış və bu iş üzrə icraatı davam etdirmişdir.

27. Cavabdeh dövlət Avropa Məhkəməsinə təqdim etdiyi mülahizələrində qeyd etmişdir ki, Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Məhkəməsi ərizəçiyə onun xuliqanlıqda ittiham olunduğu RF Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsinin 2-ci hissəsi ilə bəraət vermiş və bununla da əvvəl istinaq tərəfindən yol verilmiş ərizəçinin hüquqlarının pozuntusunu aradan qaldırmışdır. Ərizəçinin cinayət mühakiməsi qaydasında RF CM-in 318 və 319-cu maddələri ilə məhkum edilməsi isə inzibati hüquqpozma haqqında protokol tərtib edildikdən sonra baş vermiş hadisələrlə bağlı olmuşdur. Beləliklə, ərizəçini nə hakimiyyət nümayəndəsini təhqir etməyə, nə də ki, hakimiyyət nümayəndəsini zor tətbiq etməklə hədələməyə görə əvvəllər mühakimə etməmişdilər.

28. Avropa Məhkəməsi bir daha təsdiq edir ki, Konvensiyaya dair 7-ci Protokolun 4-cü maddəsinin məqsədi odur ki, birinci cinayət təqibi qəti prosessual qərarın çıxarılması ilə yekunlaşdıqda təkrar cinayət təqibini istisna etsin (bax: Avropa Məhkəməsinin “Frans Fişer Avstriyaya qarşı” iş üzrə 29 may 2001-ci il tarixli qərarı, 37950/97 nömrəli ərizə, paraqraf 22; “Qradinger Avstriyaya qarşı Avropa Məhkəməsinin 23 oktyabr 1995-ci il tarixli qərarı, seriya “A” nömrə 328-S, paraqraf 53). Bu işdə ərizəçi əvvəlcə inzibati hüquqpozma haqqında iş üzrə xuliqanlıqın törədilməsində təqsirli bilinməklə üç gün müddətində inzibati həbs tənbehini çəkmiş və sonradan artıq cinayət işində ona xuliqanlıq görə ittiham elan olunmuşdu. Baxmayaraq ki, bu işə Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin şamil edilməsini tərəflər mübahisələndirməmişlər, Məhkəmə müəyyən etməlidir ki, əvvəlki inzibati həbsi ərizəçinin “qanun və cinayət-prosessual normalar əsasında” məhkum edilməsinin nəticəsi kimi qəbul etmək olar, ya yox.

29. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, Konvensiyanın Fransız dilində olan mətnində “penalement” və “prosedure penale” sözləri ilə verilmiş Konvensiyaya dair 7-ci Protokolun 4-cü maddəsində işlədilən “cinayət qaydasında” və “cinayət-prosessual normalar” ifadələri Konvensiyanın müvafiq olaraq 6 və 7-ci maddələrində işlədilən “cinayət ittihamı” (accusation en matiere penale) və “cəza” ifadələrinə aid ümumi prinsiplərin işığında (kontekstində) təfsir olunmalıdır. Odur ki, Məhkəmə milli hüquqda hüquq pozuntusunun hüquqi tövsifi; hüquq pozuntusunun xarakteri; cəza tədbirinin hüquqi təfsiri, onun məqsədi, təbiəti və sərtliyi; cəza tədbirinin hüquqpozmanı törətmiş şəxsin cinayət əməlinə təqsirli bilinməsindən sonra təyin edilib-edilmə-

məsi; cəzanın təyin edilməsi və icrası zamanı tətbiq olunmuş prosedurlar kimi amilləri nəzərə alacaqdır (bax: “Storbraten Norveçə qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, 12277/04 nömrəli ərizə, “Nillson İsveçə qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, 73661/01 nömrəli ərizə).

30. Əməllərin milli qanunvericilikdə tövsif edilməsi məsələsinə gəldikdə, Avropa Məhkəməsi artıq belə müəyyən edib ki, bəzi hüquq sistemlərində “inzibati” kimi səciyyələndirilən sahə, əslində mahiyyətinə görə cinayət xarakterli olan, lakin az əhəmiyyətli olduqları üçün cinayət və cinayət-prosesual qanunvericiliyin normaları ilə tənzimlənməyən müəyyən hüquq pozuntularını da əhatə edir (bax: “Meneşeva Rusiyaya qarşı” iş üzrə qərar, ərizə nömrə 59261/00 paraqraf 93). Hüquq pozuntusuna görə təyin edilən azadlıqdan məhrum etmə, bir qayda olaraq, cinayət hüququ sferasına aiddir, bir şərtlə ki, onun xarakteri, müddəti və icra edilmə üsulu şəxs üçün ciddi məhrumluqlarla nəticələnsin (“Ezeh və Konners Birləşmiş Krallığa qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının qərarı, 39665/98 və 40086/98 nömrəli ərizələr, paraqraflar 69-130). RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 158-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş xırda xuliqanlıq 15 sutkayadək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılırdı. Ərizəçiyə dair inzibati hüquqpozma haqqında icraat ona 3 gün müddətinə inzibati həbsin təyin edilməsi ilə nəticələnmiş və o, həbsi Daxili işlər bölməsinin müvəqqəti saxlama təcridxanasında çəkmişdi. Bu hallar Avropa Məhkəməsinə əsas verir ki, Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin müddəalarının məqsədləri üçün ərizəçinin 4 yanvar 2002-ci ildə təqsirli bilindiyi “xuliqanlıq” “cinayət qaydasında” məhkum olunmaya bərabər tutsun.

31. Avropa Məhkəməsi həmçinin xatırladır ki, Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsi digər hallarla yanaşı, eyni bir hərəkətlərə görə şəxsin təkrarən məhkum edilməsini qadağan edir. Lakin bu norma mahiyyətə oxşar olan, lakin məhkumun əvvəlki hərəkətləri ilə müəyyən fərqli cəhətlərə görə üst-üstə düşməyən yeni əmələ görə məhkum edilməsini istisna edən qadağa kimi təfsir etmək olmaz (bax: “Smoliçkis Latviyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 27 yanvar 2005-ci il tarixli qərarı, 73453/01 nömrəli ərizə; “Ranninen Finlandiyaya qarşı” iş üzrə İnsan Hüquqları üzrə Komissiyaanın 7 mart 1996-cı il tarixli qərarı, 20972 nömrəli ərizə).

32. Cavabdeh dövlət iddia edirdi ki, əvvəl təqsirli bilindiği xuliqanlıqla müqayisədə ərizəçinin hakimiyyət nümayəndəsini təhqir etməyə və hakimiyyət nümayəndəsini zor tətbiq etməklə hədələməyə görə məhkum edilməsi bir sıra fərqli faktlara əsaslanırdı. Avropa Məhkəməsi cavabdeh dövlətin bu iddiası ilə razılaşır. Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçiyə istinad edilmiş

xuliqanlıq 4 yanvar 2002-ci ildə səhər vaxtı, yəni inzibati hüquqpozmalar haqqında **protokol tərtib olunana qədər** törədilmişdi. Voronej vilayətinin Qribanovski Rayon Məhkəməsinin hökmündən isə görünür ki, ərizəçinin milis əməkdaşlarını təhqir etməsi və onları zor tətbiq etməklə hədələməsi **protokol tərtib olunan müddətdə** törədilmişdi. Ərizəçi təhqiramiz ifadələri Daxili işlər bölməsinə gətirildikdən **sonra** və yolda bölməyə gətirilərkən işlədirdi. Bu isə ona dəlalət edir ki, sözügedən hüquq pozuntuları ayrıca hərəkətlərdir və zaman etibarı ilə daha sonra törədilmişdir (“Askı Avstriyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 19 oktyabr 2006-cı il tarixli qərarı ilə müqayisə et, 4483/02 nömrəli ərizə). Beləliklə, ərizəçinin Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 318 və 319-cu maddələri ilə məhkum edilməsi ilə bağlı onun təkrar cinayət təqibinə məruz qoyulmasına yol verilməmişdir.

33. Bununla belə cavabdeh dövlət ərizəçinin inzibati hüquqpozmalara dair iş üzrə icraatın nəticələrinə görə cəzalandırılmasının və bundan sonra Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsi ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsinin eyni faktlara, yəni 4 yanvar 2002-ci ildə səhər vaxtı daxili işlər bölməsinə gətirilənə qədər törətdiyi xuliqanlıq hərəkətlərinə əsaslanmasını inkar etmirdi. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 158-ci maddəsində təsbit olunmuş “xırda xuliqanlıq”ın tərkibi və RF Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsində təsbit olunmuş “xuliqanlıq”ın tərkibi mahiyyətcə eyni elementi – ictimai qaydanın pozulmasını nəzərdə tuturlar (bax: bunun əksi olan “Ponsetti və Çesnel Fransaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 14 sentyabr 1999-cu il tarixli qərarı, 36855/97 və 41731/98 nömrəli ərizələr; “Oliveyra İsveçrəyə qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 30 iyul 1998-ci il tarixli qərarı; “İsaksen Norveçə qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 2 oktyabr 2003-cü il tarixli qərarı, 13596/02 nömrəli ərizə; yuxarıda qeyd olunan “Frans Fişer Avstriyaya qarşı” iş üzrə qərarın 22-ci paragrafı). Bundan belə nəticə irəli gəlir ki, əgər söhbət ərizəçiyə qarşı xuliqanlıqın törədilməsinə görə Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsi ilə başlanılmış cinayət işindən gedirsə - bu halda ərizəçi əvvəl RSFSR-in İnzibati Hüquqpozmalar Haqqında Məcəlləsinin 158-ci maddəsi ilə məhkum olunduğu eyni bir hüquq pozuntusuna görə sonradan cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmuşdu.

34. Cavabdeh dövlətin ərizəçiyə RF CM-in 213-cü maddəsi ilə irəli sürülmüş ittiham üzrə bəraət verildiyi üçün hazırkı işdə Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin hər hansı bir pozuntusuna yol verilməməsi haqqında mülahizəsi Avropa Məhkəməsini qane etmədi. Məhkəmə x-

tırladır ki, Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin müddəaları yalnız iki dəfə cəzalandırmanı qadağan etmir, onlar həm də iki dəfə məhkəmə məsuliyyətinə cəlb olunmanın, təkrar mühakimənin yolverilməzliyini nəzərdə tutur (bax: yuxarıda qeyd olunmuş “Frans Fişer Avstriyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, paraqraf 29; “Ziqarella İtaliyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 3 dekabr 2002-ci il tarixli qərarı). Əgər bu belə olmasaydı, “cəzalandırılma” sözünün “məhkum edilə” ifadəsinə əlavə olunmasına zərurət qalmazdı, çünki bu adi təkrarçılıq kimi görünərdi. Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsi hətta şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb olunduğu, lakin iş üzrə ittiham hökmü çıxarılmadığı hallarda da tətbiq olunur (bax: yuxarıda qeyd olunmuş “Ziqarella İtaliyaya qarşı” iş üzrə qərar). Avropa Məhkəməsi vurğulayıb ki, Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsi üç - biri digərindən fərqlənən təminatları nəzərdə tutub ki, onlardan birinə əsasən - heç kəs eyni bir cinayətə görə təkrarən mühakiməyə cəlb edilə bilməz, ikincisinə görə - təkrarən məhkum edilə bilməz və nəhayət üçüncüsünə görə - təkrarən cəzalandırılma bilməz (bax: “Nikitin Rusiyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı, 50178/99 nömrəli ərizə, paraqraf 36).

35. Beləliklə, ərizəçi son nəticədə xuliqanlığa görə bəraət alsa da, bu fakt onun eyni bir ittiham üzrə ikinci dəfə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmasını və mühakimə edilməsini ortadan qaldırmamışdır. Ərizəçi 4 yanvar 2002-ci ildə səhər vaxtı törədilmiş xuliqanlığa görə 3 gün müddətinə inzibati həbs tənbehini çəkdikdən sonra, mahiyyət etibarı ilə eyni hüquq pozuntusuna görə 23 yanvar 2002-ci ildə ona ittiham elan olunmuş və o, həbsə alınmışdı. 2002-ci ilin fevral ayının 1-dək həmin ittiham ona qarşı irəli sürülmüş yeganə ittiham idi. Sonralar həmin ittihamdan imtina olunmamışdı. Əksinə, cinayət təqibi daha on ay – 2 dekabr 2002-ci ildə birinci instansiya məhkəməsinin hökmü çıxarılanadək davam etmişdi. Buna görə də hazırkı iş “Nikitin Rusiyaya qarşı” işdən fərqlənir. Həmin işdə prokurorluğun müvafiq tələbinə baxmayaraq, yenidən ərizəçinin barəsində cinayət işi üzrə icraat açılmadığından Avropa Məhkəməsi Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin hər hansı pozuntusunu müəyyən etməmişdi.

36. Avropa Məhkəməsi həmçinin bir daha təsdiq edir ki, Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsi mütləq qaydada eyni bir cinayət faktına görə başlanılmış bütün cinayət işlərinə şamil olunmur (bax: “Falkner Avstriyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 30 sentyabr 2004-cü il tarixli qərarı, 6072/02 nömrəli qərar). Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin məqsədi və təyinatı onu ehtiva edir ki, ərizəçi tərəfindən

sübuta yetirilmiş hər hansı bir başqa ziyan olmadıqda, yalnız onun əvvəl də eyni əmələ görə məhkum edildiyini bilə-bilə yenidən cinayət işinin qaldırılması Konvensiyanın sözügedən normasının pozuntusu kimi çıxış edəcəkdir (bax: yuxarıda qeyd olunmuş “Ziqarella İtaliyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarı). Məhz bu səbəbdən “Ziqarella İtaliyaya qarşı” iş üzrə qərarında Məhkəmə ərizəçinin Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinə istinadən qaldırdığı iddianı rədd etdi. Ona görə ki, milli məhkəmələr *non bis in idem* (heç kəs eyni bir cinayətə görə təkrar məhkum edilə bilməz) prinsipinin pozulması haqqında məlumatlandırıldıqdan dərhal sonra iş üzrə icraata xitam vermişdilər.

37. Bu işdə olan vəziyyət “Ziqarella İtaliyaya qarşı” iş üzrə olmuş vəziyyətdən fərqlənir. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, ərizəçinin Qribanovski Rayon Məhkəməsi tərəfindən 4 yanvar 2002-ci ildə inzibati icraat qaydasında cəzalandırılmasına nail olmuş eyni bir Daxili işlər şöbəsi sonradan onun barəsində cinayət işi qaldırmış və iş üzrə ibtidai istintaq aparmışdı. Eyni bir milis əməkdaşı – cənab K. qısa müddətdə hər iki iş üzrə icraatda iştirak etmişdi (birinci inzibati qaydada məhkum etmədən sonra cinayət işinin qaldırılmasınadək cəmi on doqquz gün keçmişdi). Hər iki işə Voronej vilayəti Qribanovski Rayon Məhkəməsi, hətta eyni bir hakim baxmışdı. Bu halları nəzərə alaraq Avropa Məhkəməsi belə nəticəyə gəlir ki, Rusiya hakimiyyəti ərizəçinin əvvəllər eyni bir hüquq pozuntusuna görə məhkum olunduğunu bilə-bilə cinayət işinin təkrarlanmasına yol vermişdir.

38. Nəhayət, Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, ərizəçinin barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasına *non bis in idem* (heç kəs eyni bir cinayətə görə təkrar məhkum edilə bilməz) prinsipinin pozulması əsas olmamışdı. Voronej vilayəti Qribanovski Rayon Məhkəməsinin hökmündən açıq-aydın görünür ki, bəraət hökmü ona əsaslanırdı ki, ittiham tərəfi ərizəçinin inzibati hüquq-pozmanın deyil, məhz cinayət əməlinin törədilməsində təqsirli olmasını sübuta yetirə bilməmişdi (bax: bu qərarın 18-ci bəndi). Məhkəmə hökmündə ərizəçinin təkrarən təqibə məruz qalması faktı hər hansı şəkildə etiraf olunmurdu (bunun əksi olaraq bax: “Ziqarella İtaliyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin yuxarıda qeyd olunmuş qərarına).

39. Avropa Məhkəməsi belə nəticəyə gəlir ki, ərizəçi əvvəl məhkum olduğu və müəyyən müddətdə inzibati həbs tənbehini çəkdiyi eyni bir hüquq pozuntusuna görə ikinci dəfə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş və mühakimə olunmuşdu. Odur ki, iş üzrə Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin pozuntusuna yol verilmişdir.

II. Konvensiyanın 41-ci maddəsinin tətbiqi

40. Konvensiyanın 41-ci maddəsində nəzərdə tutulmuşdur:

“Əgər Məhkəmə Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddələrinin pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququnun yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, Məhkəmə zəruri halda zərər çəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsinə təyin edir”.

A. Ərizəçiyə vurulmuş mənəvi zərərə görə kompensasiyanın ödənilməsi məsələsi

41. Ərizəçi eyni bir hüquq pozuntusu ilə bağlı ikinci dəfə mühakimə edildiyi üçün ona vurulmuş zərərə görə kompensasiyanın ödənilməsinə tələb edirdi. O, bu cür kompensasiyanın konkret məbləğinin müəyyən edilməsini Avropa Məhkəməsinin mülahizəsinə buraxmışdı.

42. Cavabdeh dövlət təqdim etdiyi mülahizələrində Konvensiyanın pozulması faktının müəyyən edilməsinin özü-özlüyündə hazırkı iş üzrə kifayət qədər ədalətli əvəz olduğunu qeyd edir.

43. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, ərizəçinin təqsirləndirilməsi barədə təkrar cinayət işi üzrə icraat on aya yaxın müddətdə davam etmiş və müəyyən müddət ərzində onun təkrarən eyni hüquq pozuntusuna görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi həbsdə saxlanılması üçün yeganə əsas olmuşdu. Bu halları və ərizəçinin çəkdiyi üzüntüləri nəzərə alaraq demək olmaz ki, Konvensiyanın pozulması faktının müəyyən edilməsi özü-özlüyündə hazırkı iş üzrə kifayət qədər ədalətli əvəzdır. Odur ki, Məhkəmə ədalət prinsipi əsasında qiymətləndirmə aparıb ərizəçiyə vurulmuş mənəvi zərərə görə 1500 Avro kompensasiya və əlavə olaraq həmin vəsaitə hesablanan istənilən vergilərin məbləğlərini təyin edir.

B. Məhkəmə xərclərinin və məsrəflərinin ödənilməsi məsələsi

44. Ərizəçi 12700 rubl Rusiya məhkəmələrində vəkillərin göstərdiyi xidmət haqqının, 500 Avro Avropa Məhkəməsində nümayəndəsi cənab Koroteevin 10 saat ərzində gördüyü iş üzrə haqqın, 300 funt sterlinq cənab Linçin üç saat ərzində gördüyü iş üzrə haqqın, eləcə də 138 funt sterlinq 10 pens sənədlərin tərcüməsi ilə bağlı çəkdiyi xərclərə görə əvəzin ödənilməsinə tələb edirdi.

45. Cavabdeh dövlət ərizəçinin bu bənd üzrə tələblərini təsdiq edən qəbzləri təqdim etmədiyini iddia edirdi.

46. Avropa Məhkəməsi ərizəçinin bu bənd üzrə tələblərini təsdiq edən sənədləri təqdim etdiyini qeyd edir. Məhkəmə sərəncamında olan materiallara əsaslanaraq ərizəçiyə məhkəmə məsrəflərinin və xərclərinin ödənilməsi

üçün 1000 (min) Avro və əlavə olaraq həmin vəsaitə hesablanan istənilən vergilərin məbləğlərini təyin edir, bu bənd üzrə qalan tələbləri isə rədd edir.

C. İcra gecikdirildikdə tətbiq olunan faiz

47. Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, icra gecikdirildikdə tətbiq edilməli olan faiz dərəcəsi Avropa Bankının illik kredit üzrə faiz dərəcəsi məbləğində müəyyən olunmalı və onun üzərinə üç faiz əlavə olunmalıdır.

Bu əsaslara görə Avropa Məhkəməsi yekdilliklə qərara aldı ki, iş üzrə Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 4-cü maddəsinin pozuntusuna yol verilmişdir.

Qərara aldı ki,

- (a) Cavabdeh dövlət bu qərar qüvvəyə mindiyi gündən üç ay ərzində Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq aşağıdakı məbləğləri ödəmə günündə olan valyuta dəyişmə kursuna müvafiq surətdə Rusiya rubluna çevirməklə ərizəçiyə ödəməlidir:
 - (1) 1500 (min beş yüz) Avro - mənəvi zərərin əvəzi olaraq;
 - (2) 1000 (min) Avro məhkəmə xərclərinin və məsrəflərinin əvəzi olaraq;
 - (3) Bu məbləğlərə hesablanacaq istənilən vergilərin məbləği.
- (b) Avropa Mərkəzi Bankının kreditləri üzrə illik faiz dərəcəsinə uyğun olaraq sadə faizlər və əlavə olaraq üç faiz qeyd olunan üç aylıq müddət keçdikdən sonra həmin məbləğlər verilənədək ödənilməlidir.
- (c) ərizəçinin ədalətli əvəzin ödənilməsi barədə qalan tələblərini rədd etdi.

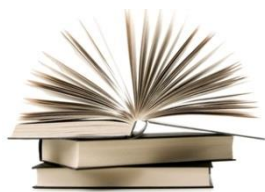
İngilis dilində tərtib olunmuş və qərar haqqında yazılı bildiriş Avropa Məhkəməsinin rəqlamentinin 77-ci maddəsinin 2 və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq 7 iyun 2007-ci ildə göndərilmişdir.

Xristos Rozakis

Avropa Məhkəməsinin Palatasının sədri

Soren Nilsen

Avropa Məhkəməsinin seksiyasının katibi

NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ

Yunis Fərman oğlu Xəlilov
Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi
Aparatının rəhbəri

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 62-ci maddəsinə dair təhlillər və mülahizələr

Təqsirə görə məsuliyyət, ədalət və humanizm prinsiplərinin reallıqda daha möhkəm təmin olunması prizmasından yanaşdıqda “cinayətə görə müəyyən edilmiş cəzadan daha yüngül cəza təyin edilməsi” institutu cinayət hüququ nəzəriyyəsində mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra – AR CM) 62-ci maddəsində adı çəkilən institutla bağlı deyilir: “Cinayətin məqsədi və motivi, təqsirkarın cinayətin törədilməsində rolu, cinayətin törədilməsi zamanı və bundan sonra onun davranışı ilə bağlı müstəsna hallar, habelə cinayətin ictimai təhlükəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaldan başqa hallar olduqda, eləcə də iştirakçılıqla törədilmiş cinayətin iştirakçısı həmin cinayətin açılmasına fəal kömək etdikdə, bu məcəllənin xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsində müəyyən edilmiş aşağı həddən də az cəza təyin edilə bilər və ya məhkəmə həmin maddədə müəyyən ediləndən daha yüngül cəza növü təyin edə bilər, yaxud təyin edilməsi məcburi olan əlavə cəzanı təyin etməyə bilər (*birinci hissə*). “Cəzanı yüngülləşdirən həm ayrı-ayrı hallar, həm də bu cür halların məcmusu müstəsna hal hesab edilə bilər” (*ikinci hissə*).

Sözügedən maddə üzrə cəza təyini AR CM-in 58-ci maddəsinin (cəzanın təyin edilməsinin ümumi əsasları) tələblərinə uyğun sanksiya daxilində cəza təyininədən kənara çıxan xüsusi hal olub spesifik əlamətlərə malikdir.

Analoji institut Azərbaycan Respublikasının 1960-cı il tarixli CM-in 40-cı maddəsində¹ də nəzərdə tutulurdu: “*Məhkəmə işin müstəsna vəziyyətini və müqəssirin şəxsiyyətini nəzərə alaraq, törətdiyi cinayət üçün ona qanun-*

¹ Azərbaycan SSR Cinayət Məcəlləsi (1986-cı il sentyabrın 1-nə olan dəyişiklik və əlavələrlə). – B., Azərnəşr, 1987, s. 33

da müəyyən edilmiş aşağı həddən də az cəza təyin etməyi və ya başqa daha yüngül cəza növünə keçməyi lazım bildikdə mütləq bunun səbəblərini göstərməklə cəzanı yüngülləşdirməyə yol verə bilər”.

Qüvvədən düşən cinayət qanununun həmin maddəsində işin “müstəsna vəziyyəti” və “müqəssirin şəxsiyyəti” kimi iki elementin mövcud olması zəruriliyi vurğulanırdısa, hazırkı cinayət qanunvericiliyində “müstəsna hallar” və “cinayətin ictimai təhlükəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaldan başqa hallar” kimi məqamların mövcud olması şərtlərindən bəhs edilir. Hesab edirik ki, sözügedən məsələyə münasibətdə qüvvədə olan cinayət qanunvericiliyinin mövqeyi daha düzgündür.

Bu institut bir sıra dövlətlərin cinayət qanununda da təsbit edilmişdir. Məsələn, Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 64.1-ci maddəsinə əsasən “cinayətin məqsəd və səbəbləri, təqsirləndirilən şəxsin cinayəti törədərəkən və ya ondan sonrakı davranışı ilə bağlı olan müstəsna halların və cinayətin təhlükəlilik dərəcəsini xeyli azaldan digər halların olduğu, habelə, qrup halında törədilmiş cinayətin iştirakçısının cinayətin açılmasına fəal kömək etdiyi təqdirdə məcəllənin xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsi ilə müəyyən edilmiş həddən də az cəza təyin edilə bilər və ya məhkəmə bu maddə ilə nəzərdə tutulduğundan daha yüngül cəza təyin edə bilər və ya məcburi cəza qismində nəzərdə tutulmuş əlavə cəzanı tətbiq etməyə bilər”².

AR CM-in 62.1-ci maddəsinə əsasən cinayətə görə müəyyən edilmiş cəzadan daha yüngül cəza təyin edilməsinin aşağıdakı əsasları ola bilər:

1. Cinayətin məqsədi və motivi, təqsirkarın cinayətin törədilməsində rolu, cinayətin törədilməsi zamanı və bundan sonra onun davranışı ilə bağlı müstəsna halların mövcudluğu – İlk olaraq qeyd edək ki, nəinki “müstəsna hallar” anlayışı cinayət qanunvericiliyində açıqlanmış, ümumiyyətlə, bu anlayışın izahı cinayət hüquq nəzəriyyəsində birmənalı şəkildə qəbul edilmir. Nəzəriyyədə həmin termin ətrafında gedən mübahisələr uzun müddət davam etmişdir. Məsələn, Rusiyanın məhkəmə təcrübəsində “müstəsna hallar” dedikdə, həmişə törədilən cinayətin ictimai təhlükəlilik dərəcəsini xeyli azaldan göstəricilər başa düşülmüşdür³. Bir qrup müəllifin fikrincə, “müstəsna hallar” dedikdə, qanunvericiliyin cəzanı yüngülləşdirən hallar siyahısına daxil etmədiyi yüngülləşdirici hallar başa düşülməlidir⁴. Müəlliflərdən İ.İ.Karpets və M.D. Şarqorodskinin qənaətinə görə isə, “müstəsna hallar”

² Уголовный кодекс Российской Федерации. М., 2003.

³ Сборник постановлений Пленума Верховного Суда ССР. 1924-1986. М., 1987, с. 551.

⁴ Брайнин Я.М. Принципы применения наказания по советскому уголовному праву. Киев. 1953, с. 227.

sırasına həm qanunda nəzərdə tutulan cəzanı yüngülləşdirən halları (AR CM-in 59-cu maddəsində sadalananlar kimi), həm də qanunda nəzərdə tutulmasa da cinayətin ictimai təhlükəliliyini azaldan digər halları aid etmək olar⁵. Qeyd edək ki, uzun illər səngiməyən mübahisələrə baxmayaraq, məhkəmə təcrübəsində sonuncu təklif qəbul olunmuşdur⁶. Başqa sözlə, cinayət qanunvericiliyində nəzərdə tutulan həm cəzanı yüngülləşdirən hallar, həm də qanunda əks olunmasa da, məzmun etibarilə cəzanı yüngülləşdirən hal kimi qəbul edilə bilən hallar müstəsna hal kimi qiymətləndirilə bilər. Məsələn bu mövqedən yanaşma AR-in cinayət qanunvericiliyi tərəfindən də dəstəklənir. Təsadüfi deyil ki, AR CM-in 62.2-ci maddəsində bu barədə deyilir: *“Cəzanı yüngülləşdirən həm ayrı-ayrı hallar, həm də bu cür halların məcmusu müstəsna hal hesab edilə bilər”*.

Müəlliflərdən professor F.Səməndərov haqlı olaraq yazır ki, “... CM-in 62-ci maddəsində müstəsna hala aid edilə bilən bir sıra halların siyahısı verilir. Buraya cinayətin motivi və məqsədi, cinayətin törədilməsində təqsirkarın rolu, onun cinayəti törədən zaman və cinayətdən sonrakı davranışı və s. hallar aiddir. Bundan əlavə, təqsirkarın şəxsiyyətini xarakterizə edən, qanunda təsbit olunan və olmayan cəzanı yüngülləşdirən hallara da müstəsna hal kimi baxıla bilər.

Məhkəmə təcrübəsində adətən iş üzrə cəzanı ağırlaşdıran hal olmayan hallarda və cəzanı yüngülləşdirən hallar mövcud olduqda, məcmu halında götürülərək onlara müstəsna hal kimi əhəmiyyət verilir. Bununla belə, ayrıca götürülən cəzanı yüngülləşdirən hal da işə müstəsnaqlıq verən hal kimi qiymətləndirilə bilər.

Hər halda cəzanı yüngülləşdirən hal, yaxud hallar cinayətin və təqsirkarın şəxsiyyətinin təhlükəliliyini xeyli dərəcədə azaltdıqda, belə hallar CM-in 62-ci maddəsinin tətbiqinin əsası ola bilər”⁷.

AR CM-in 59-cu maddəsinə əsasən cəzanı yüngülləşdirən hallar aşağıdakılardır:

- Hadisələrin təsadüfi axarı zəminində ilk dəfə olaraq böyük ictimai təhlükə törətməyən və ya az ağır cinayətin törədilməsi;
- Cinayətin yetkinlik yaşına çatmayan şəxs tərəfindən törədilməsi;

⁵ Карпец И.И. Отягчающие и смягчающие обстоятельство в уголовном праве. М., 1959, с. 111-112; Шаргородский М.Д. Курс советского уголовного права. Часть Общая Том 2. М., 1970, с. 359-361.

⁶ Naumov A.V. Cinayət hüququ. Ümumi hissə. Mühazirə kursu. – B., “Qanun”. 1998, s. 481.

⁷ Səməndərov F.Y. Cinayət hüququ. Ümumi hissə. Dərslik/ B., “Hüquq ədəbiyyatı”. 2002, s. 533-534.

- Cinayətin hamilə qadın tərəfindən törədilməsi;
- Cinayət törətmiş şəxsin himayəsində azyaşlı uşağın olması;
- Cinayətin ağır həyat şəraiti nəticəsində və ya mərhəmətliklik niyyəti ilə törədilməsi;
- Cinayətin fiziki və ya psixi məcburiyyət təsiri altında, yaxud maddi, xidməti və ya sair cəhətdən asılılıq nəticəsində törədilməsi;
- Cinayətin zəruri müdafiənin, ictimai təhlükəli əməl törətmiş şəxsin tutulmasının, son zərurətin, əsaslı risqin, əmrin və ya sərəncamın icra edilməsinin qanunla müəyyən edilmiş şərtlərini pozmaqla törədilməsi;
- Cinayətin zərərçəkmiş şəxsin qanunsuz və ya əxlaqsız hərəkətlərinin təsiri altında və ya bu hərəkətlər nəticəsində qəflətən baş vermiş güclü ruhi həyəcan (affekt) vəziyyətində törədilməsi;
- Könüllü gəlib təqsirini boynuna alma, cinayətin açılmasına, onun digər iştirakçılarının ifşa edilməsinə, cinayət nəticəsində əldə edilmiş əmlakın axtarışına və tapılmasına fəal kömək etmə;
- Cinayətin törədilməsindən bilavasitə sonra zərərçəkmiş şəxsə tibbi və ya digər yardım göstərilməsi, cinayət nəticəsində dəymiş maddi və mənəvi zərərin könüllü olaraq ödənilməsi və ya aradan qaldırılması, zərərçəkmiş şəxslə razılıq əldə etməyə cəhd edilməsi, zərərçəkmiş şəxsə dəymiş zərərin azaldılmasına yönəldilmiş digər hərəkətlərin edilməsi.

Hər bir halda yuxarıda sadalanmayan başqa hallar da (məsələn, təqsirkarın himayəsində ahıl və şikəst insanların və ya yardıma möhtac olan başqa insanların olmasını, təqsirkarın özünün, yaxud da onun yaxın hesab etdiyi adamlarının ağır xəstə olmasını) məhkəmələr tərəfindən cəza təyin olunarkən yüngülləşdirən hal kimi nəzərə alın bilər.

2. *Cinayətin ictimai təhlükəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaldan başqa halların olması* – Belə hallara cinayətə acınacaqlı və çətin ailə vəziyyətində yol verilməsinə, cinayət əməlini törətməsinə qədər təqsirləndirilən şəxsin məişətdəki davranışını, onun əməyə münasibətini, xarakter və xüsusiyyətlərində neqativ əlamətlərin mövcud olmasını və digər müstəsna dərəcəli yüngülləşdirici halları aid etmək olar.

Fikrimizcə, təqsirkarın şəxsiyyəti mənfi xarakterizə olunarsa, bu zaman yalnız işin müstəsna hallarını əsas götürüb AR CM-in 62-ci maddəsini tətbiq etmək düzgün deyil.

3. *İştirakçılıqla törədilmiş cinayətin iştirakçısının həmin cinayətin açılmasına fəal kömək etməsi* – Bu, könüllü gəlib təqsirini boynuna almaqda, cinayət baş vermədən onun ictimai təhlükəli nəticələrini aradan qaldırmaqda, cinayətin açılmasına, onun digər iştirakçılarının ifşa olunmasına, cinayət

nəticəsində əldə edilmiş əmlakın axtarışına və tapılmasına yaxından köməklik göstərmədən, eləcə də bir sıra digər hərəkətlərdə ifadə oluna bilər.

Qeyd edək ki, cinayət qanunvericiliyi ictimai təhlükəli əmələ görə müəyyən edilmiş cəzadan daha yüngül cəza təyin edilməsinin tətbiq dairəsi-ni cinayətlərin kateqoriyası ilə məhdudlaşdırmamışdır. Yəni, AR CM-in 62-ci maddəsi məcəllənin 15-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş bütün təsnifatlı cinayətlərə (böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır, ağır və xüsusilə ağır) görə cəza təyin edilməsi zamanı tətbiq edilə bilər⁸. Hüquq ədəbiyyatında deyilir ki, məhkəmə xüsusilə təhlükəli residiv cinayətlərinə və ya xüsusilə ağır cinayəti törətməkdə təqsirli olan şəxslərə təyin olunacaq cəzanı AR CM-in 62-ci maddəsi ilə müəyyən edilən qaydada yüngülləşdirməyə haqlı deyil. Ağır cinayətlərdə ikinci və üçüncü dərəcəli iştirakçı olan şəxslərin məsuliyyəti müstəsna hallarda bu maddə ilə müəyyən edilən əsaslara uyğun surətdə yüngülləşdirə bilər⁹. Biz, bu mövqə ilə razılaşmırıq. Fikrimizcə, xüsusilə təhlükəli residiv cinayətlərinə və ya xüsusilə ağır cinayəti törətmək-də təqsirli olan şəxslərə AR CM-in 62-ci maddəsi tətbiq oluna bilər. Düzdür, bir tərəfdən törədilmiş cinayətin xarakteri və ictimai təhlükəlilik dərəcəsi nə qədər çox yüksək təhlükəliliyə malik olarsa, təqsirləndirilən şəxsin əməlinə AR CM-in 62-ci maddəsini tətbiq etmək üçün müstəsna halların və digər yüngülləşdirici əsasların olması ehtimalı bir o qədər də aşağı ola bilər. Digər tərəfdən unudulmamalıdır ki, təqsirləndirilən şəxsin xüsusi təhlükəli residiv cinayəti və ya xüsusilə ağır cinayəti törətməsi heç də hər bir halda o demək deyildir ki, ona münasibətdə AR CM-in 62-ci maddəsini tətbiq etməyə əsas tapmaq mümkün deyil. Bu fikrimizi AR CM-in 65.3-cü maddəsi də təsdiqləyir. Belə ki, həmin maddədə deyilir: "...bu Məcəllənin 62-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müstəsna hallar olduqda, residivə, təhlükəli residivə və ya xüsusi təhlükəli residivə görə cəza, bu Məcəllənin 65.2-ci maddəsində müəyyən edilmiş qaydalar nəzərə alınmadan təyin olunur. Məcəllənin 65.2-ci maddə-sində isə qeyd olunur ki, "Residivə görə cəzanın müddəti törədilmiş cinayətə görə bu Məcəllənin Xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsində müəyyən edilmiş

⁸ Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin respublikanın birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələri tərəfindən 2010-cu ildə baxılmış cinayət işləri üzrə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 62-ci maddəsinin tətbiqi təcrübəsi ilə bağlı apardığı ümumiləşdirmə nəti-cəsində müəyyən olmuşdur ki, 2010-cu ildə barələrində AR CM-in 62-ci maddəsi tətbiq olun-maqla məhkum edilmiş şəxslərdən 518 nəfəri (45%) böyük ictimai təhlükə törətməyən, 535 nəfəri (46,4%) az ağır, 87 nəfəri (7,5%) ağır, 11 nəfəri (1%) xüsusilə ağır cinayət əməli törətmiş şəxslər olmuşdur ki, onlardan 46 nəfəri (4%) qadınlar, 15 nəfəri (1,3%) isə cinayət əməli törə-dərkən yetkinlik yaşına çatmamış şəxslər olmuşdur.

⁹ Cinayət hüququ. Ümumi hissə. – B., Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 1995, s. 417.

daha ciddi cəza növünün son həddinin yarısından, təhlükəli residivə görə üçdə ikisindən, xüsusi təhlükəli residivə görə isə dördə üçündən az ola bilməz”.

AR CM-in 62-ci maddəsi cinayətə görə müəyyən edilmiş cəzadan daha yüngül cəza təyin etmənin üç formasını nəzərdə tutur:

1. *AR CM-in xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında müəyyən edilmiş aşağı həddən də az cəza təyin edilməsi* – Bu halda məhkəmə törədilmiş cinayət əməlinə görə maddənin sanksiyasında göstərilməyən hər hansı digər bir cəzanı təyin etmir. Bu zaman məhkəmə törədilmiş cinayətə görə sanksiyadakı cəzanın tətbiqini uyğun görür, lakin həmin cəzanın aşağı həddindən də az cəza təyin edir. Qanunun məzmunundan aydın olur ki, daha yüngül cəza təyin etmənin bu qaydası yalnız müvafiq maddənin sanksiyasında cəzanın aşağı həddi göstərilmiş olduqda tətbiq oluna bilər. Məsələn, əgər maddənin sanksiyasında nəzərdə tutulan cərimə cəzasının aşağı həddi iki min manat miqdarındadırsa (AR CM-in 212.1-ci maddəsinin (saxta müflisləşmə) sanksiyası), bu zaman məhkəmə daha yüngül cəza təyin etmənin sözügedən formasını seçərsə, təqsirkara iki min manat məbləğindən də az cərimə cəzası təyin edə bilər. Və ya AR CM-in 296-cı maddəsinin (bilə-bilə yalan xəbərçilik etmə) ikinci hissəsinin sanksiyasında üç ildən yeddi ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulduğundan məhkəmə AR CM-in 62-ci maddəsinə tətbiq etmək qərarına gələrsə, üç ildən də az müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edə bilər.

Lakin unudulmamalıdır ki, məhkəmənin qanunla müəyyən edilmiş aşağı həddən də az cəza təyin etmə səlahiyyəti məhdudiyyətsiz deyildir. Başqa sözlə, məhkəmə AR CM-in 62-ci maddəsində göstərilən daha yüngül cəza təyin etmənin bu növünü seçdikdə, hər bir müddətli cəza növünün aşağı və yuxarı həddi barədə AR CM-in ümumi hissəsinin tələblərini nəzərə almalıdır. Məsələn, cinayət qanunvericiliyinin ümumi hissəsi azadlıqdan məhrum etmə cəzasının aşağı həddini üç ay (AR CM-in 55.2-ci maddəsi), islah işlərini iki ay (AR CM-in 49.1-ci maddəsi), ictimai işləri altmış saat (AR CM-in 47.2-ci maddəsi) kimi müəyyən etmişdir. Bu zaman məhkəmə aşağı həddən də az cəza təyin etmək qərarına gəldikdə, seçdiyi müddətli cəza növü üçün AR CM-in ümumi hissəsinin normalarında göstərilən aşağı həddən də az cəza təyin edə bilməz. Hüquq ədəbiyyatında deyilir ki, “...məhkəmə sanksiyaya daxil olan alternativ cəzalardan onun ağır olan növünü seçmişdirsə və bu cəza növü üzrə cəzanı fərdiləşdirərkən sanksiyanın aşağı həddindən də az olan cəza təyin etməkdə və bunun üçün 40-cı maddəni (AR CM-in qüvvədə olan CM-in 62-ci maddəsi köhnə CM-də 40-cı maddə idi-Y.X.) tətbiq etməkdə haqlı deyildir. Belə halda məhkəmə sanksiyaya daxil

olan nisbətən yüngül olan başqa cəza növü üzrə cəzanı fərdiləşdirməlidir”¹⁰. Hesab edirik ki, bu fikirlə razılaşmaq olmaz. Həmin məsələ ilə bağlı AR CM-in Kommentariyasında haqlı olaraq deyilir ki, “CM-in 62-ci maddəsinin məzmununa görə CM-in xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında göstərilən aşağı həddən də az cəza təyin etmə həmin maddənin sanksiyasında daha yüngül alternativ cəza növünün olmasına mane olmur”¹¹. Sözügedən məsələ ilə bağlı AR Ali Məhkəməsi Plenumunun “Məhkəmələr tərəfindən cinayət cəzalarının təyin edilməsi təcrübəsi haqqında” 25 iyun 2003-cü il tarixli 4 sayılı qərarının 8-ci bəndində də birbaşa tövsiyə nəzərdə tutulmuşdur: “CM-in 62.1-ci maddəsinin mənasına görə CM-in Xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında alternativ, daha yüngül cəzaların olması (məsələn, CM-in 177.2 və 178.2-ci maddələri) həmin maddədə müəyyən edilmiş hər hansı cəza növünün aşağı həddindən də az cəza təyin edilməsinə mane olmur”¹². Məsələn, AR CM-in 167-1.3-cü maddəsinin (dini etiqad etməyə məcbur etmə) sanksiyasında alternativ iki əsas cəza növü – cərimə (yeddi min manatdan doqquz min manatadək) və azadlıqdan məhrum etmə (iki ildən beş ilədək) cəzası nəzərdə tutulmuşdur. Məhkəmə təqsirkara azadlıqdan məhrum etmə cəzasını təyin etmək qərarına gələrsə və sanksiya daxilindəki azadlıqdan məhrum etmə cəzasının minimum həddi olan iki ili çox müddət hesab edərsə, bu zaman AR CM-in 62-ci maddəsinə əsaslanıb iki ildən də az azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edə bilər (baxmayaraq ki, həmin maddənin sanksiyasında azadlıqdan məhrum etməyə nisbətən daha yüngül cəza növü də nəzərdə tutulur).

2. *AR CM-in xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında göstərilməyən daha yüngül cəza növünün seçilməsi* – Qanunun bu müddəası onu ifadə edir ki, məhkəmə təqsirkar şəxsə AR CM-in xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında nəzərdə tutulandan daha yüngül cəza növünü tətbiq edir. Məsələn, məhkəmə tərəfindən şəxsə AR CM-in 211-ci maddəsinin (qəsdən müflisləşmə) birinci hissəsinin sanksiyasında göstərilən islah işləri (iki ilədək) və azadlıqdan məhrum etmə (iki ilədək) cəzası nəzərdə tutulsa da, bu maddənin sanksiyasında nəzərdə tutulmayan daha yüngül sayılan ictimai işlər cəzası təyin edilir.

¹⁰ Cinayət hüququ. Ümumi hissə. – B., Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 1995, s.418.

¹¹ Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2009, s.150.

¹² Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun “Məhkəmələr tərəfindən cinayət cəzalarının təyin edilməsi təcrübəsi haqqında” 25 iyun 2003-cü il tarixli 4 sayılı qərarı.

Cinayət qanunu ilə müəyyən olunmuş aşağı həddən də az cəza təyininin tətbiqi ilə müqayisədə törədilən cinayətə görə qanunla müəyyən ediləndən daha yüngül cəza növünün tətbiq edilməsinə məhkəmə təcrübəsində daha tez-tez rast gəlinir. Bu isə onunla izah oluna bilər ki, AR CM-in xüsusi hissəsinin maddələrinin demək olar ki, əksəriyyətinin sanksiyasında cəza növlərinin aşağı həddi göstərilir. Bu cəza növlərinin aşağı həddi cinayət qanunvericiliyinin ümumi hissəsi ilə müəyyən olunur ki, bu zaman məhkəmə həmin həddən də az cəza təyin etmək hüququna malik deyil. Tutaq ki, AR CM-in 146-cı maddəsinin (qanunsuz olaraq psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirmə) birinci hissəsinin sanksiyasında islah işləri və azadlıqdan məhrum etmə cəzalarının aşağı həddi göstərilməmişdir. Aydındır ki, belə bir vəziyyətdə məhkəmə daha yüngül cəza təyin etmənin AR CM-in 62-ci maddəsində nəzərdə tutulan aşağı həddən də az cəza təyin etmə qaydasını tətbiq edə bilməz. Məhz buna görə də belə hallarda məhkəmə daha yüngül cəza təyin etmə qaydasının ikinci variantını, yəni müvafiq maddədə müəyyən ediləndən daha yüngül cəza təyin etmə qaydasını tətbiq edir. AR CM-də belə maddələr (145.1, 152, 172, 230, 315.1, 321.1-ci maddələr və s.) isə kifayət qədər çoxdur.

AR cinayət qanunvericiliyinin xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında müəyyən ediləndən daha yüngül cəza növünün təyin olunması haqqında müddəə məhkəmənin AR CM-in 42-ci maddəsində (cəzanın növləri) nəzərdə tutulan cəza növlərinin az ciddi cəzadan daha ciddi cəzaya doğru ardıcıl düzlüyünə əsaslanmaqla nisbətən daha yüngül cəza növünə keçməsinə imkan verir.

Əsas cəzaların (həmçinin həm əsas, həm də əlavə hesab edilən cəzaların) ağırlıq dərəcəsinə görə düzlüyü cinayət qanunvericiliyində yüngüldən ağıra doğru aşağıdakı kimi sıralanmışdır:

1. Cərimə; 2. Müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum etmə; 3. İctimai işlər; 4. İslah işləri; 5. Hərbi xidmət üzrə məhdudlaşdırma; 6. İntizam xarakterli hərbi hissədə saxlama; 7. Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə; 8. Ömürlük azadlıqdan məhrum etmə.

Əgər məhkəmə təqsirləndirilən şəxsin barəsində AR CM-in 62-ci maddəsini tətbiq edərək müvafiq maddənin sanksiyasında müəyyən ediləndən daha yüngül cəza növünü tətbiq etmək qərarına gəlibsə, bu zaman həmin maddənin sanksiyasında nəzərdə tutulan cəzadan bir pillə aşağı cəzanı tətbiq etməlidir. Hesab edirik ki, belə hallarda məhkəmə konkret maddənin sanksiyasında nəzərdə tutulan cəza növündən bir deyil, bir neçə dəfə yüngül olanı tətbiq etməyə haqlı deyil.

Sanksiyada nəzərdə tutulandan daha yüngül cəza təyin etmə qaydası nəinki AR CM-in müvafiq maddəsində nisbi-müəyyən sanksiyalar olduqda, habelə alternativ sanksiyalar olduqda da tətbiq oluna bilər. Bu zaman daha yüngül cəza növünə keçmə qaydasının spesifik əlamətləri vardır. Belə ki, məhkəmə daha yüngül cəza təyin etmənin sözü gedən qaydasını tətbiq edərsə və müvafiq maddə alternativ sanksiyaya malikdirsə, eləcə də həmin maddənin sanksiyasındakı daha ağır cəza növü seçilərsə, bu zaman sanksiyada göstərilməyən daha yüngül cəza növü təyin edilməlidir. Məsələn, məhkəmə AR CM-in 201-ci maddəsinin (əqdin bağlanmasına və ya onun bağlanmasından imtinaya məcbur etmə) birinci hissəsinin sanksiyasında nəzərdə tutulan alternativ cəzalardan – islah işləri və müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasından müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasını seçərsə və AR CM-in 62-ci maddəsi üzrə müvafiq maddədə müəyyən ediləndən daha yüngül cəza təyin etmək qərarına gələrsə, o zaman sanksiyada göstərilməyən digər cəzanı, misal üçün ictimai işlər cəzasını təyin edə bilər.

3. *Sanksiyada göstərilən və təyin edilməsi məcburi olan əlavə cəzanın təyin edilməməsi* – Bu zaman məhkəmə AR CM-in xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında tətbiqi alternativ deyil, məcburi olan əlavə cəzanın təyin edilməsindən imtina edir. Məsələn, psixi cəhətdən sağlam olan şəxsi bilə-bilə psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirmə təqsirkar şəxs tərəfindən öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə törədildikdə bu cinayət əməlini törətmiş şəxsə AR CM-in 146.2-ci maddəsinin sanksiyası üzrə cəza təyin edilərkən məhkəmə ona tətbiqi məcburi sayılan müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum etmə növündə olan əlavə cəzanı təyin etməkdən imtina edə bilər.

AR CM-in 43-cü maddəsindən aydın olur ki, əlavə cəzalar (eləcə də həm əsas, həm də əlavə hesab edilən cəzalar) aşağıdakılardır:

1. Cərimə; 2. Nəqliyyat vasitəsinin idarəetmə hüququndan məhrum etmə; 3. Müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum etmə; 4. Xüsusi və ya hərbi rütbədən, fəxri addan və dövlət təltifindən məhrum etmə; 5. Azərbaycan Respublikasının hüddudlarından kənara məcburi çıxarma.

Əgər qanunla müvafiq cinayətə görə maddənin sanksiyasında cərimədən azadlıqdan məhrum etməyədək alternativ cəzalar nəzərdə tutularsa, həmin cinayətə görə cərimə artıq ən yüngül cəza növü olduğundan, bu zaman daha yüngül cəza növünə keçilməsi prinsipi əsas götürülərək nisbətən yüngül cəza növü təyin oluna bilməz. Belə vəziyyətdə məhkəmə cinayət qanun-

vericiliyinin xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında müəyyən edilmiş aşağı hədddən də az cəza təyin edilməsi, yaxud da təyin edilməsi məcburi olan əlavə cəzanın təyin edilməməsi qaydasını tətbiq edə bilər. Bu məsələ ilə bağlı AR Ali Məhkəməsi Plenumunun yuxarıda adı çəkilən qərarının 8-ci bəndində də deyilir: "... nəzərə almaq lazımdır ki, törədilmiş cinayət üçün qanunda alternativ cəzalar qismində yalnız cərimə və azadlıqdan məhrumetmə növündə cəzalar nəzərdə tutulmuşsa, bu zaman CM-in 62-ci maddəsinə tətbiq etməklə maddədə göstərilənlərdən başqa cəza növü seçilə bilməz. Çünki 62-ci maddədə belə hallarda "maddədə müəyyən ediləndən daha yüngül cəza növü" təyin edilməsindən söhbət gedir. Cəzaların təsnifatına görə isə (CM-in 42-ci maddəsi) ən yüngül cəza növü cərimə cəzası hesab edilmişdir".

Əgər təqsirləndirilən şəxs AR CM-in bir neçə maddəsi ilə təqsirli bilinərsə və ona bu maddənin hər birinin sanksiyasında nəzərdə tutulan cəzalardan aşağı həddə cəza təyin edilməsi zərurəti yaranarsa, o zaman AR CM-in 62-ci maddəsi ilə müəyyən olunan qaydalar hər bir maddə üzrə ayrıca tətbiq olunmalı və yalnız bundan sonra qəti cəza AR CM-in 66-cı maddəsi ilə müəyyən edilən qaydalarda təyin edilməlidir. Hər bir halda cinayətlərin məcmusu üzrə qəti cəza təyin edildikdən sonra AR CM-in 62-ci maddəsinin tətbiq olunması yolverilməzdir. Bu haqda da AR Ali Məhkəməsi Plenumunun yuxarıda adı çəkilən qərarının 8-ci bəndində də tövsiyə vardır¹³.

Sözügedən Plenum qərarının 9-cu bəndində o da qeyd olunur ki, "cinayətə hazırlığa və cinayətə cəhdə görə cəza təyin edərkən məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu zaman təyin olunan cəza müddəti CM-in Xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsinin sanksiyasında nəzərdə tutulan cəzanın aşağı həddindən də az ola bilər. Bu səbəbdən də belə hallarda Azərbaycan Respublikası CM-in 62-ci maddəsinə istinad etməyə ehtiyac yoxdur. Cəzalar CM-in 63.2 və 63.3-cü maddələrilə müəyyən edilən qaydalara əsasən təyin edildikdə bu, hökmün təsviri-əsaslandırıcı hissəsində əsaslandırılmalıdır".

Ümumilikdə götürdükdə, törədilən cinayətə görə sanksiyada nəzərdə tutulan cəzanın aşağı həddindən də az və ya sanksiyada göstərilməyən nisbətən digər yüngül cəza növü təyin edilərkən, eləcə də sanksiyada tətbiqi məcburi olan əlavə cəzanın təyindən imtina edilərkən məhkəmə hökmündə müəyyən olunan və işə müstəsnaqlıq verən halları, onu daha yüngül cəza təyin etməyə gətirib çıxarmış digər məqamları göstərməyə borcludur.

¹³ Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun "Məhkəmələr tərəfindən cinayət cəzalarının təyin edilməsi təcrübəsi haqqında" 25 iyun 2003-cü il tarixli 4 sayılı qərarı.

Fikrimizcə, AR CM-in 62-ci maddəsinin məhkəmələr tərəfindən tez-tez tətbiqi təcrübəsi heç də yaxşı hal kimi qiymətləndirilməməlidir¹⁴. AR CM-in 62-ci maddəsi ilə analoji mahiyyətli Rusiya Federasiyası Cinayət Məcəlləsinin 64-cü maddəsinin təcrübədə tətbiqinə nəzər salsaq aydın olar ki, bu ölkədə də məhkəmələr azadlıqdan məhrum etməyə ümumi məhkum olanların 1990-cı ildə 2,9 %-nə, 1996-cı ildə 7,2 %-nə, 1997-ci ildə 8,4 %-nə, 1998-ci ildə isə 8,2 %-nə daha yüngül cəza təyin etmişlər¹⁵.

Cinayətə görə müəyyən edilmiş cəzadan daha yüngül cəza təyin edilməsinin təcrübədə tez-tez tətbiq edilməsini aşağıdakı səbəblərlə əlaqələndirmək olar:

1. Cinayət qanunvericiliyində bəzi cinayət hüquq normalarının dispozişiyasında konkret cinayət əməlinin törədilməsi hallarının nisbətən daha az təhlükəli formaları (üsulları, dərəcələri) kifayət qədər geniş və dəqiq müəyyən edilməmişdir;

2. Cinayət qanunvericiliyinin ictimai təhlükəli əmələ görə bəzi maddələrinin sanksiyasının minimal həddi çox yüksəkdir;

3. Cinayət Məcəlləsinin xüsusi hissəsinin bəzi maddələrinin sanksiyası qüsurludur. Məsələn, buna AR CM-in 331.1, 331.2, 335.1, 340.1, 350.1-ci maddələrinin sanksiyasını misal göstərmək olar. Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan zabıt, gizir və yaxud müddətdən artıq xidmət edən hərbi qulluqçuya bu maddələrin sanksiyalarında göstərilən nə intizam xarakterli hərbi hissədə saxlama cəzasını (çağırış üzrə müddətli həqiqi hərbi xidmət qulluqçusu olmadığına görə), nə də ki, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olduğundan hərbi xidmət üzrə məhdudlaşdırma cəzasını tətbiq etmək, ümumiyyətlə, törətdiyi cinayəti təsbit edən cinayət-hüquq normasının sanksiyası əsasında cəzalandırmaq mümkün olmur. Təcrübədə belə vəziyyətlər yarandıqda məhkəmələr AR CM-in 62-ci maddəsinə istinad etməklə təqsirləndirilən şəxsə sanksiyada nəzərdə tutulmayan daha yüngül cəzanı təyin etmək məcburiyyətində qalırlar. Çünki bu zaman şəxsin cəzasız qalmaması üçün onun barəsində AR CM-in 62-ci maddəsinə məcburi qaydada tətbiq

¹⁴ Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenum iclasında 30 mart 2007-ci il tarixdə müzakirə edilən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin respublikanın məhkəmələri tərəfindən 2005-ci ildə və 2006-cı ilin birinci yarısında baxılmış cinayət işləri üzrə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 62-ci maddəsinin tətbiqi təcrübəsi ilə bağlı apardığı ümumiləşdirmə nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, ümumiləşdirmənin əhatə etdiyi dövrdə respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 20.376 nəfər, o cümlədən 2005-ci ildə 13.711 nəfər, 2006-cı ilin birinci yarısında isə 6.665 nəfər məhkum olunmuş, onlardan isə 1245 nəfərin, yəni 6,1 faizinin barəsində AR CM-in 62-ci maddəsi tətbiq olunmuşdur.

¹⁵ Лебедев В.М. О некоторых вопросах назначения судами наказания // Бюллетень Верховного Суда РФ. 1999. № 9, с. 5.

etməkdən başqa çarə yoxdur. Göründüyü kimi AR CM-in haqqında bəhs etdiyimiz maddəsinin sanksiyasının qüsurlu olması AR CM-in 62-ci maddəsinin təyinatından fərqli bir məsələnin həllinə alət olmasına gətirib çıxarır. Halbuki, AR CM-in 62-ci maddəsi qanundakı boşluq üzündən meydana gələn çıxılmaz vəziyyətlərdə deyil, həmin maddədə göstərilən təqsirləndirilən şəxsin və yaxud törədilən əməlin ictimai təhlükəlilik dərəcəsini əhəmiyyətli dərəcədə azaldan müstəsna hallarda tətbiq edilməlidir¹⁶.

Sadələnmə səbəblərə görə təcrübədə “cinayətə görə müəyyən edilmiş cəzadan daha yüngül cəza təyin edilməsi” halları süni şəkildə artmışdır. Fikrimizcə, sözügedən problemin həlli üçün ilk olaraq AR CM-in 62-ci maddəsinin tətbiqi xüsusi hissənin yarısından çox maddələrinin sanksiyasının aşağı həddinin, habelə dispozisiyaların tənqidi qiymətləndirilməsi və onların yenidən nəzərdən keçirilməsi (məsələn, maddələrə əlavə imtiyazlı və ya yüngül tərkiblərin daxil edilməsi, sanksiyalardakı nöqsanların aradan qaldırılması) zəruridir.

İstifadə olunmuş hüquqi-aktların və ədəbiyyatın siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2010.
2. Azərbaycan SSR Cinayət Məcəlləsi (1986-cı il sentyabrın 1-nə olan dəyişiklik və əlavələrə). – B., Azərnaşr, 1987.
3. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2009.
4. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun “Məhkəmələr tərəfindən cinayət cəzalarının təyin edilməsi təcrübəsi haqqında” 25 iyun 2003-cü il tarixli 4 sayılı qərarı.
5. Səməndərov F.Y. Cinayət hüququ. Ümumi hissə. Dərslik/ B., “Hüquq ədəbiyyatı”. 2002.
6. Naumov A.V. Cinayət hüququ. Ümumi hissə. Mühazirə kursu. – B., “Qanun”. 1998.
7. Cinayət hüququ. Ümumi hissə. – B., Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 1995.
8. Vəliyev S.Ə. Cinayət hüququnda cəza və cəza təyin etmə. – B., “Elm”. 2004.
9. Nəsimov H. Avropa Konvensiyasının 14-cü maddəsində və 7 №-li protokolun 4-cü maddəsində nəzərdə tutulan hüquqlar, Avropa Məhkəməsinin presedentləri əsasında Cinayət hüququnun bəzi məsələlərinə baxış// Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin bülleteni, Naxçıvan, 2007, №2.

¹⁶ Nəsimov H. Avropa Konvensiyasının 14-cü maddəsində və 7 №-li protokolun 4-cü maddəsində nəzərdə tutulan hüquqlar, Avropa Məhkəməsinin presedentləri əsasında Cinayət hüququnun bəzi məsələlərinə baxış// Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin bülleteni, Naxçıvan, 2007, №2, s. 61.

10. Брайнин Я.М. Принципы применения наказания по советскому уголовному праву. Киев. 1953.
11. Карпец И.И. Отягчающие и смягчающие обстоятельство в уголовном праве. М., 1959.
12. Лебедев В.М. О некоторых вопросах назначения судами наказания // Бюллетень Верховного Суда РФ. 1999. № 9.
13. Сборник постановлений Пленума Верховного Суда ССР. 1924-1986. М., 1987.
14. Шаргородский М.Д. Курс советского уголовного права. Часть Общая Том 2. М., 1970.
15. Уголовный кодекс Российской Федерации. М., 2003.
16. Уголовный закон: опыт теоретического моделирования. М., 1987.

HAKIMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA

Əli Kərim oğlu Allahverdiyev
*Ali Məhkəmənin hakimi,
Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü*

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2011-ci ildə baxdığı bir sıra işlər haqqında

Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qərarları ilə hakimlərin müntəzəm olaraq tanış edilməsini Bülletenin bu sərəlvhəsinin əsas məqsədlərindən biri kimi müəyyən etmişik. Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı qərarların digər hakimlərin nəzərinə çatdırılmasının zəruriliyi, xüsusilə intizam tənbehlərinə səbəb olan pozuntular barədə hakim korpusunun məlumatlandırılmasının vacibliyi hakimlərin statusuna aid beynəlxalq-hüquqi sənədlərdə də öz əksini tapmışdır. Hesab edirik ki, bu yolla həm hakimlərin özünüidarəsi sahəsində şəffaflıq prinsipi təmin olunur, eləcə də eyni pozuntuların digər hakimlər tərəfindən törədilməsi hallarının qarşısı alınmış olur. Bu məqsədlərdən çıxış edərək Bülletenin hazırkı sayında 2011-ci ildə Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi bir sıra qərarlar barəsində ümumiləşdirilmiş məlumatları və buna dair müvafiq təhlili muxtar respublika hakimlərinin diqqətinə çatdırmaq istərdik.

2011-ci ildə Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən 17 hakimintizam məsuliyyətinə cəlb olunması haqqında 16 qərar qəbul edilmişdir. Bu qərarlar Məhkəmə-Hüquq Şurasının 25 yanvar, 18 fevral, 04 mart, 20 may və 19 oktyabr 2011-ci il tarixli iclaslarında qəbul olunmuşdur¹⁷. Həmin qərarlar əsasında barələrində intizam icraatı başlanılan hakimlərdən 3 nəfərinə (Bakı şəhər Nizami Rayon Məhkəməsinin, Sumqayıt Şəhər və Mingəçevir Rayon Məhkəməsinin hakimlərinə) töhmət verilmiş, 3 nəfərinə (Bakı şəhər Yasa-

¹⁷ Bu sərəlvhənin hazırlanması zamanı Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə 25 yanvar, 18 fevral, 04 mart, 20 may və 19 oktyabr 2011-ci il tarixli qərarlarına istinad olunmuşdur.

mal, Xəzər rayon məhkəmələrinin və Hacıqabul rayon məhkəməsinin hakimlərinə) irad tutulmuş, 1 nəfərin (Bakı şəhər Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi) barəsində iş yerinin dəyişdirilməsi, 2 nəfərin (İmişli və Gədəbəy rayon məhkəmələrinin hakimlərinin) isə hakimlik səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə müraciət olunmuşdur.

Barələrində intizam icraatı başlanılmış 8 nəfər hakim haqqında isə intizam icraatlarına xitam verilmişdir. Bununla yanaşı, icraata xitam verilən intizam işlərində də hakimlər tərəfindən pozuntulara yol verilməsi müəyyən olunmuş, lakin Məhkəmə-Hüquq Şurası həmin nöqsanların xarakterini və digər diqqətəlayiq halları nəzərə alıb icraatın müzakirə ilə bitirilməsini məqsədmüvafiq hesab etmişdir.

Intizam icraatının başlanılmasına üç halda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi sədrinin, bir halda Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin, iki halda Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin, bir halda Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin sədrlərinin, dörd halda Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin, dörd halda isə vətəndaşların ("Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmaların törədilməsi ilə əlaqədar) müraciətləri əsas olmuşdur. Eyni zamanda bir hakim barəsində intizam icraatı həm Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin və vətəndaşların, bir halda Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin sədrinin və vətəndaşın, bir halda isə həm Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin sədrinin, həm də vətəndaşların müraciətləri əsasında başlanılmışdır.

5 halda intizam icraatının başlanılmasına səbəb cinayət işlərinə, 3 halda cinayət, mülki və inzibati işlərə, 2 halda cinayət və mülki işlərə, 5 halda mülki işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələri və ya kobudcasına pozulması, 2 halda isə əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin tələblərinin pozulması ilə əlaqədar olmuşdur.

Bakı şəhərinin Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimləri T.Əkbərov və V.Həsənovun, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimləri R.Əliyev, M.Xankişiyev və Ş.Məmmədovanın, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi A.Abdinbəyovun və Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin hakimi Ə.Hüseynovun barəsində Məhkəmə-Hüquq Şurasının çıxardığı 25 yanvar, 18 fevral və 20 may 2011-ci il tarixli qərarlarından görünür ki, həmin hakimlərin barəsində intizam icraatlarına işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələri və ya kobudcasına pozulması, İmişli Rayon Məhkəməsinin hakimi Q.Rzayevin əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin

tələblərinin pozulması, işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə və ya kobudcasına pozulması və “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmaların törədilməsi, Mingəçevir Rayon Məhkəməsinin hakimi F.Əfəndiyevin, Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi M.Kazımovun, Xəzər Rayon Məhkəməsinin hakimi F.Miriyevanın və Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin hakimi H.Hüseynovun barəsində intizam icraatlarına başlanılmasına “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmaların törədilməsi, Bakı şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin hakimi Z.Əliyev və Hacıqabul Rayon Məhkəməsinin hakimi M.Qarayevin barəsində intizam icraatlarına başlanılmasına “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmaların törədilməsi, işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə və ya kobudcasına pozulması, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimləri K.Rəhimovun, İ.Quliyevin və Bakı şəhəri Yasamal Rayon Məhkəməsinin hakimi T.İsmayılovun barəsində intizam icraatlarına başlanılmasına əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin tələblərini pozmaları əsas olmuşdur.

Cinayət, mülki və inzibati mühakimə icraatında yol verilən intizam icraatına əsas olmuş konkret pozuntulara gəldikdə, qeyd olunmalıdır ki, həmin nöqsanlar həm maddi, həm də prosessual hüquq normalarının pozulması ilə bağlı olmuşdur. Belə ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının 25 yanvar 2011-ci il tarixli qərarından görünür ki, İmişli Rayon Məhkəməsinin sabiq hakimi Q.Ə.Rzayev cinayət prosessual qanunvericiliyin prosessual müddətlərə dair müddəalarına əməl etməyərək R.Həbibovun Cinayət Məcəlləsinin 308.1, 313 və 314.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işi icraatına daxil olduğdan 3 ay 6 gün, H.Hüseynzadənin CM-in 221.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işi üzrə 3 ay 4 gün, L.Şadlinskiyinin CM-in 308.1 və 309.2-ci maddələri ilə təqsirləndirilməsinə, V.Məmmədovun CM-in 221.2.2 və 221.3-cü maddələri, C.Məmmədovun CM-in 221.2.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilmələrinə dair cinayət işləri üzrə 2 ay müddət keçməsinə baxmayaraq, məhkəmə hazırlıq iclaslarının keçirilməsini təmin etməmiş, nəticədə cinayət prosessual qanunvericiliyin müvafiq müddəaları və cinayət təqibində tezliyin təmin edilməsi prinsipi kobudcasına pozulmuş, işlərin baxılmasında süründürməçiliyə yol verilmişdir.

Bundan əlavə, öyrənilmiş bir sıra cinayət işləri onu göstərmişdir ki, məhkəmə hazırlıq mərhələsi və onun nəticələrinə dair prosessual qərarların qəbul edilməsi hakim Q.Rzayev üçün heç bir önəm daşımamış, işlərə onların məhkəmə baxışına təyin edilməsi barədə qərar qəbul edilmədən baxılmışdır. Belə ki, Ə.Xəmmədovun və V.Vəliyevin CM-in 177.2.1,

177.2.2-ci maddələri ilə təqsirləndirilmələrinə dair cinayət işinə 13.04.2010-cu il tarixdə, Ş.Abişovun CM-in 132-ci maddəsi ilə təqsirli bilinməsinə dair məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materialına 23.02.2010-cu il tarixdə baxılaraq hökm çıxarılmasına baxmayaraq, həmin işlərdə məhkəmə hazırlıq iclasının keçirilməsinə dair qərarlar olmamışdır. Nəticədə Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 300.4-cü maddəsinin tələbləri pozularaq işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi haqqında qərarlar təqsirləndirilən şəxslərə, onların müdafiəçilərinə, dövlət ittihamçısına və zərərçəkmiş şəxslərə göndərilməmişdir.

Hakim Q.Rzayev cinayət prosesini həyata keçirərkən vətəndaşların Konstitusiyaya ilə təsbit edilmiş hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasına biganə münasibət bəsləmiş, təqsirləndirilən şəxslərin müdafiə hüquqlarını kobud şəkildə pozmuşdur. Belə ki, həbsdə olan Azərbaycan Respublikası CM-in 221.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilən N.Muradovun barəsində olan cinayət işinə Q.Rzayevin sədrliyi ilə baxılarkən onun müdafiə hüququ təmin edilməmiş, işə vəkilin iştirakı olmadan baxılmış və bu hərəkətə qanuni don geyindirmək üçün işə vəkildən imtina halları üçün hazırlanmış şablon xarakterli blankda təqsirləndirilən şəxsin adı, soyadı yazılan ərizə əlavə olunmuşdur ki, həmin ərizədə hətta tarix belə qoyulmamış, təqdim edilən vəkilin adı, soyadı və imzası üçün nəzərdə tutulan sətirlər boş saxlanılmış, yeni ərizə formal vəkilin iştirakı olmadan alınmışdır. Belə ərizə blankları H.Hüseynzadənin CM-in 221.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair, R.Yusifovun, A.Yusifovun CM-in 132-ci maddəsi, E.İbrahimovun və A.Yusibovanın həmin Məcəllənin 221.2.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilmələrinə dair cinayət işlərinə də əlavə edilmişdir.

Cinayət Prosesual Məcəllənin 391.8.6-cı maddəsinə əsasən birinci instansiya məhkəməsində məhkəmə baxışının təqsirləndirilən şəxsin müdafiə hüquqlarının pozulması ilə keçirilməsi həmin Məcəllənin müddəalarının kobud pozuntusu hesab edilir.

Hakim Q.Rzayev mülki mühakimə icraatı üzrə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı da kütləvi şəkildə qanunsuzluqlara yol vermişdir. Belə ki, MPM-in 172.1-ci maddəsinə əsasən ərizə məhkəməyə daxil olduğu vaxtdan sonra 3 aydan gec olmayan müddətdə işə baxılmalı və həmin işin həllinə dair qətnamə və ya qərarlad çıxarılmalı olduğu halda iddiaçı İmişli rayon İcra Hakimiyyətinin "qanunsuz tikililərin sökülməsi barədə" cavabdehlər A.Məmmədova, Z.Məmmədova, D.Yunusova, L.Gəncəliyevaya, Y.İbayevə, D.Məmmədova, V.Soltanova, H.Zeynalova, R.Quliyevə qarşı 10 mülki iş üzrə iddia ərizələrinin 17.09.2009-cu il tarixdə icraatına daxil olmasından 8 aydan artıq müddət keçməsinə baxmayaraq, həmin işlərin baxılması üçün müxtəlif tarixlərə təyin edilməsi barədə bildirişlər tərtib edilsə də, heç bir işdə müvafiq qərarlad, məhkəmə hazırlıq və baxış iclaslarının keçirilməsi barədə protokollar tərtib edilməmiş və ümumiyyətlə

mülki mübahisələrin mahiyyəti üzrə baxılıb yekunlaşmasını, yaxud da baxılmamış saxlanılmasını işlərin materiallarına əsasən müəyyən etmək mümkün olmamışdır. Həmin mülki işlər 2010-cu ilə qalıq qaldığından bu da həmin işlərə qanunvericilikdə müəyyən edilmiş müddətdə baxılmaması barədə nəticəyə gəlməyə əsas verir. Eyni pozuntulara 2(036)-47/2009 sayılı, 2(036)-299/2009 sayılı, 2(036)-227/2009 sayılı, 2(036)-375/2009 sayılı, 2(036)-463/2009 sayılı, 2(036)- 187/2009 sayılı, 2(036)-411/2009 sayılı, 2(036)-201/2009 sayılı, 2(036)-387/2009 sayılı, 2(036)-39/2009 sayılı, 2(036)-409/2009 sayılı, 2(036)-407/2009 sayılı, 2(036)-167/2009 sayılı 13 mülki iş üzrə də yol verilmişdir.

Bundan əlavə, R.Muxtarovanın M.Qardaşova qarşı zərərin əvəzinin ödənilməsi tələbinə dair mülki işin icraatının dayandırılmasına səbəb olan ekspertiza rəyinin 19.06.2009-cu il tarixdə məhkəməyə daxil olmasına baxmayaraq, uzun müddət ərzində mülki işin icraatı təzələnməmiş və iş məhkəmə baxışına təyin edilməmişdir. Nəticədə Mülki Prosessual Məcəllənin 257, 258-ci maddələrinin tələbləri pozulmuş, işə baxılmasında süründürməçiliyə yol verilmişdir.

Qeyd edilənlər hakim Q.Rzayevin mülki işlər üzrə məhkəmə iclaslarının keçirilməsi, məhkəmə qərarlarının qəbul edilməsi ilə bağlı prosessual qanunvericiliyin tələblərinə məhəl qoymadığına dəlalət edir.

Hakim Q.Rzayevin cinayət mühakimə icraatında cinayət işləri üzrə prosessual hərəkətlərin gedişi və nəticələrinin protokollaşdırılmasına dair qanunvericiliyin tələblərinin pozulması kütləvi xarakter daşımış, məhkəmə iclası protokollarının hazırlanması uzun müddət ərzində təmin edilməmişdir. Bunun nəticəsində cinayət prosesinin tərəflərinin məhkəmə iclas protokolları ilə tanış olmaq, onlara dair yazılı qeydlər vermək hüquqları kobud şəkildə pozulmuşdur. Məsələn, onun sədrliyi ilə 2009-cu ildə baxılaraq arxivə təhvil verilməmiş 10 cinayət işi üzrə yekun qərarlar çıxarılmasına baxmayaraq, 1(036)-20/2009 sayılı cinayət işi üzrə 1 il 3 ay 10 gün, 1(036)-29/2009 sayılı cinayət işi üzrə 1 il 1 ay 7 gün, 1(036)-31/2009 sayılı cinayət işi üzrə 1 il 14 gün, 1(036)-53/2009 sayılı cinayət işi üzrə 10 ay 25 gün, 1(036)-67/2009 sayılı cinayət işi üzrə 8 ay 26 gün, 1(036)-85/2009 sayılı cinayət işi üzrə 6 aydan artıq, 1(036)-93/2009 sayılı cinayət işi üzrə 5 aydan artıq, 1(036)-101/2009 sayılı cinayət işi üzrə 4 aydan artıq, 1(036)-19/2009 sayılı cinayət işi üzrə 3 aydan artıq müddət keçsə də məhkəmə baxışı iclaslarının protokolları tərtib edilməmişdir.

Bundan əlavə, hakim Q.Rzayevin icraatında olan Ə.Xəmmədovun CM-in 127.2.3 və 221.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə baxılmasından 3 ay 10 gün, Ş.Abışovun Cinayət Məcəlləsinin 132-ci maddəsi ilə təqsirləndirilməsinə dair məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materialına baxılmasından 2 ay 21 gün, Ş.Abbasovun CM-in 188-ci maddəsi ilə

təqsirləndirilməsinə dair cinayət işinə baxılmasından 2 ay 10 gün keçməsinə baxmayaraq həmin işlər üzrə məhkəmə iclas protokolları tərtib edilməmişdir.

Onun tərəfindən baxılmış mülki işlər üzrə də eyni qanun pozuntuları təkrarlanmışdır. Belə ki, S.Nəsirovanın R.Nəsirova qarşı nikahın pozulması və aliment tələbinə dair mülki işə 22.01.2010-cu il tarixdə mahiyyəti üzrə baxılmasına baxmayaraq, işdə məhkəmə iclas protokolu olmamışdır. Eyni qanun pozuntularına 05.02.2010-cu il və 05.03.2010-cu il tarixlərdə baxılmış 2(036)-149/2010, 2(036)-33/2010 sayılı mülki işlərdə də yol verilmişdir.

Qeyd edilən işlərdə məhkəmə iclas protokollarının mövcud olmaması hakim tərəfindən həmin işlər üzrə ümumiyyətlə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsini, o cümlədən məhkəmə iclaslarının keçirilməsini şübhə altına almaqla yanaşı, CPM-in 391.6.1-ci, MPM-in isə 387-ci maddəsinə əsasən prosesual normaların kobud pozulması kimi qiymətləndirilməlidir.

Hakim Q.Rzayevin sədrliyi ilə baxılmış bir sıra işlər üzrə tərəflərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məlumatlandırılması təmin edilməmiş, nəticədə həmin işlər əsassız olaraq dəfələrlə təxirə salınmış və uzun müddət ötsə də mülki işlərə baxılması yekunlaşmamışdır. Bu zaman işdə iştirak edən şəxslərə məhkəmə bildirişi göndərilmədiyi halda, həmin sənədlərin vaxtında göndərilməsi təsəvvürünü yaratmaq və beləliklə qəbul olunmuş qanunsuz qərarları əsaslandırmaq məqsədilə uydurma sənədlərin işlərə əlavə edilməsinə yol verilmişdir. Məsələn, ərizəçi Ə.Qənbərovun maraqlı şəxs İmişli rayon 2 sayılı dövlət notariat kontoruna qarşı notariat hərəkətinin aparılmasından imtinanın düzgün hesab edilməməsi haqqında mülki işdə bildirişin kötüyü formal olaraq tikilməklə iddia baxılmamış saxlanılmış, qərarın surətinin tərəflərə göndərilməsi barədə məktubun surəti isə formal olaraq işə tikilsə də reyestrdən keçirilməmiş və beləliklə də əslində qəbul olunmuş qərar barədə tərəflərə xəbər verilməmişdir.

Hakim Q.Rzayev tərəfindən inzibati xətalara dair işlərə baxılmasında çoxsaylı nöqsanlara yol verilmişdir. Belə ki, hakim onun tərəfindən 2009-cu ildə baxılan və arxivə təhvil verilməyən 97 inzibati işdən 94-ü üzrə inzibati qanunvericiliyin tələbləri kobud pozularaq hazırlıq hərəkətləri həyata keçirilməmiş, müvafiq qərardad qəbul edilməmiş, məhkəmə iclas protokolları tərtib olunmamış, inzibati qərarlar icraya yönəldilməyərək, işlər arxivə təhvil verilmədən hakimin özündə saxlanılmışdır. Nəticədə cərimə inzibati tənbeh tədbirinin tətbiq edilməsi ilə əlaqədar qərarların icrası təmin edilməyərək inzibati xəta törətmiş şəxslərdən inzibati qaydada təyin edilmiş cərimələrin uzun müddət ərzində alınaraq dövlət büdcəsinə ödənilməsi təmin edilməmiş qalmışdır.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin sabiq hakimi H.T.Hüseynovun barəsində çıxardığı 04 mart 2011-ci il tarixli qərarından görünür ki, hakim H.T.Hüseynov tərəfindən cavabdeh N.Haqver-

diyeva və maraqlarına toxunan şəxs G.Süleymanovanın barəsində olan mülki işlərə baxılarkən süründürməçiliyə və qanunvericiliyin tələblərinin kobudcasına pozulması hallarına yol verilmiş, o cümlədən tərəflərin hüquqlarının həyata keçirilməsinə süni maneələr yaradılmışdır.

İntizam icraatı üzrə araşdırma zamanı mülki işin materialları öyrənilərkən müəyyən edilmişdir ki, həmin işə baxılarkən hakim H.Hüseynov cavabdehlərin prosesdə iştirakını təmin etmək üçün heç bir lazımi tədbirlər görməmiş, habelə işə kötüyü olmayan, prosesin başlanma vaxtı qeyd edilməyən formal bildirişlər əlavə edilmiş, əsassız olaraq cavabdehlərin “lazımi qaydada xəbərdar edilmələrinə baxmayaraq, məhkəmə iclaslarına gəlmədikləri” göstərilərsə də, protokolda cavabdehlərin adından ifadələr qeyd olunmuşdur. Bundan əlavə, həmin iş üzrə 27 iyul tarixdə hazırlıq iclası keçirilərək, işə baxılması 2 gün sonraya - ayın 29-na təyin edilmiş və həmin tarixdə cavabdehlərin iştirakı olmadan qətnamə çıxarılmışdır. Qətnamənin tərəflərə göndərilməsi ilə bağlı işə 30 iyul tarixli tam formal, reyestri olmayan məktub tikilmiş və qətnamə avqust ayının 30-da icraya yönəldilərək, cavabdehlər yaşadıkları mənzildən çıxarılmışlar.

Bundan başqa, hakim H.Hüseynov tərəfindən apellyasiya şikayətinin verilməsi müddətinin bərpasından imtina edilmiş və bu barədə 14 yanvar 2011-ci il tarixli qərardadda reyestr məlumatlarına istinad etməklə həmin qətnamənin cavabdehlərə sentyabr ayının 3-də, başqa sözlə icraya yönəldikdən sonra göndərilməsi qeyd olunmuşdur. Halbuki, cavabdeh N.Haqverdiyevanın həmin qərardadın ləğv edilməsi barədə şikayət ərizəsi qətnamənin surətinin cavabdehlərə əslində mövcud olmayan 30 iyul 2010-cu il tarixli məktubla göndərildiyi qeyd edilməklə 31 yanvar 2011-ci il tarixli qərardadla təmin edilməmiş, uzun müddət süründürməçilikdən sonra həmin şikayət ərizəsi işlə birlikdə yalnız 2011-ci ilin fevral ayının 14-də Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilmişdir. Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin 01 mart 2011-ci il tarixli qərardadı ilə Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin 14 yanvar 2011-ci il tarixli və 31 yanvar 2011-ci il tarixli qərardadları ləğv edilməklə N.Haqverdiyevanın apellyasiya şikayəti icraata qəbul edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası MPM-in 9.1-ci maddəsinə əsasən ədalət mühakiməsi çəkişmə, tərəflərin bərabərliyi və faktlar əsasında həyata keçirilir. MPM-nin 387.2.2-ci maddəsinə əsasən işə, işdə iştirak edən şəxslərdən məhkəmə iclasının vaxtı və yeri haqqında lazımi qaydada xəbərdar edilməmiş hər hansı birinin iştirakı olmadan məhkəmə tərəfindən baxılmışdırsa, şikayətin dəlillərindən asılı olmayaraq birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi ləğv edilməlidir. Həmin Məcəllənin 387.3-cü maddəsinə əsasən

bu Məcəllənin 387.2.1-387.2.7-ci maddələrində göstərilmiş halların mövcudluğu birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən prosessual normaların kobud pozulması kimi qiymətləndirilir.

Qeyd edilən mülki işin materialları öyrənilərkən həmçinin müəyyən edilmişdir ki, həmin işə baxılarkən prosessual normaların digər çoxsaylı kobud pozuntularına da yol verilmişdir. Belə ki, işin 29 iyul 2010-cu il tarixə təyin edilməsinə dair məhkəmə hazırlıq iclasının 27 iyul 2010-cu il tarixli qərarında işə baxılmağa başlanması saati göstərilməmişdir. Bundan əlavə, məhkəmə iclasının 29 iyul 2010-cu il tarixli protokolundan görünür ki, məhkəmə iclasında yalnız iddiaçı N.Əsgərova iştirak etmişdir. Lakin, buna baxmayaraq, iclas protokolunda məhkəmə araşdırılmasının tamamlanması barədə cavabdehlərin də əlavə və etirazlarının olmaması qeyd edilmişdir. Həmçinin həmin protokolda məhkəmə iclasının başlama və qurtarma saati göstərilməmişdir. Məhkəmə iclasının protokolundan iddiaçının nümayəndəsinin iştirakı göstərilmədiyi halda qətnamədə iddiaçı M.Əsgərovanın nümayəndəsi Z.Əsgərovun izahatı əks olunmuşdur. Bununla da Azərbaycan Respublikası MPM-in 9.1, 134, 135.1, 217.1, 220.3, 271.2.2 və 271.2.5-ci maddələrinin də tələbləri pozulmuşdur.

Bundan əlavə, İ.Nəbiyevin ərizəsi üzrə Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin icraatında olmuş və hakim H.Hüseynov tərəfindən baxılaraq faktiki nikah münasibətində olma faktının müəyyən edilməsinə dair işə baxılarkən də prosessual qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasına və süründürməçiliyə yol verilməsi müəyyən edilmişdir. Belə ki, həmin iş üzrə 25 fevral 2009-cu il tarixli qətnamədən maraqlarına toxunan şəxs G.Süleymanova apellyasiya şikayəti, həmçinin ötürülmüş prosessual müddətin bərpa edilməsinə dair vəsatət vermişdir.

Məhkəmənin 21 may 2010-cu il tarixli qərarı ilə G.Süleymanovanın Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin 25 fevral 2009-cu il tarixli qətnaməsindən verdiyi apellyasiya şikayəti və buraxılmış prosessual müddətin bərpa olunmasına dair ərizəsi ona qaytarılmışdır. G.Süleymanova 21 may 2010-cu il tarixli qərardaddan şikayət vermiş, həmin şikayət də məhkəmənin 11 iyun 2010-cu il tarixli qərarı ilə təmin edilməyərək mülki işin şikayətlə birlikdə baxılması üçün Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilməsi qərara alınmışdır. Lakin, müəyyən edilmişdir ki, işin Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilməsi barədə 18 iyun 2010-cu il tarixli məktub işə tikilsə də, əslində göndərilməmiş, yalnız vətəndaş G.Süleymanovanın müxtəlif dövlət orqanlarına çoxsaylı şikayətlərindən sonra həmin sənədlər 07 sentyabr 2010-cu il tarixdə Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilmişdir.

Bununla da Azərbaycan Respublikası MPM-in 269-cu maddəsinin tələbləri kobud şəkildə pozularaq G.Süleymanovanın hüquqlarının həyata keçirilməsinə süni maneələr yaradılmışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikası MPM-in 269.1, 269.2 və 269.3-cü maddələrinə əsasən şikayətə qərar verdiyi qəbul etmiş birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən 3 gün müddətində baxılır. Şikayət əsaslıdırsa, hakim qərar verdiyi dəyişdirir və ya ləğv edir və mübahisəyə baxılması üçün tərəflərlə birlikdə sonrakı prosessual hərəkətləri yerinə yetirir. Əks təqdirdə bu şikayət baxıldıqdan sonra 7 gün müddətində işlə birlikdə apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilir.

Qeyd edilməlidir ki, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin 05 noyabr 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə G.Süleymanovanın apellyasiya şikayəti təmin edilərək Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin 25 fevral 2009-cu il tarixli qətnaməsi maddi hüquq normaları düzgün tətbiq edilməməsi əsası ilə ləğv edilmişdir.

Araşdırma nəticəsində təsdiq edilmişdir ki, Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin hakimi Hüseyn Hüseynov cavabdeh işə baxılmanın vaxtı və yeri barədə xəbər vermədən mülki işə baxmaqla, qətnamənin surətini işdə iştirak edən şəxslərə qanunla müəyyən edilmiş qaydada vermədən onu icraya yönəltməklə və eləcə də işə apellyasiya qaydasında baxılmasına əngəllər törətməklə qanunvericiliyin tələblərini dəfələrlə kobudcasına pozmuş, vətəndaşlar N.Haqverdiyevanın və G.Süleymanovanın hüquqlarının və qanuni mənafelərinin həyata keçirilməsinə süni maneələr yaratmışdır.

“Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9.3.12-ci maddəsinə əsasən fiziki və hüquqi şəxslərə hüquqlarının və qanuni mənafelərinin həyata keçirilməsində süni maneələr yaratmaq korrupsiyaya şərait yaradan hüquqpozmalar sayılır.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının mülki işlər üzrə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı yol verilən pozuntularla bağlı çıxardığı qərarlara gəldikdə, ilk növbədə qeyd olunmalıdır ki, məhz bu cür nöqsanlara görə hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunma halları üstünlük təşkil edir. Bu nöqsanlar da hakimlər tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının pozulmasında özünü göstərir. Belə ki, Bakı şəhər Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi M.S.Kazımovun barəsində çıxarılmış Məhkəmə-Hüquq Şurasının 04 mart 2011-ci il tarixli qərarından görünür ki, Vətəndaş Xəqani Hüseynov 25 yanvar 2011-ci ildə şikayət ərizəsi ilə Məhkəmə-Hüquq Şurasına müraciət edərək Binəqədi Rayon Məhkəməsində həmin məhkəmənin hakimi M.Kazımovun sədrliyi ilə onun məlumatı olmadan cavabdeh olduğu mülki iş üzrə qətnamə çıxarıldığını, bundan təsadüfən

xəbər tutandan sonra isə apellyasiya şikayəti versə də müddətin buraxılması əsası ilə şikayətinin geri qaytarıldığını bildirmişdir.

Həmçinin vətəndaş Kərəm Səfərov 29 dekabr 2010-cu il tarixdə şikayət ərizəsi ilə müraciət edərək Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi M.Kazımov tərəfindən onun tələbkərdə olduğu icra işi üzrə Binəqədi Rayon icra şöbəsinin 28 aprel 2010-cu il tarixli təqdimatına 8 aydan artıq müddət keçsə də baxılmadığını göstərmişdir.

İntizam icraatı ilə bağlı araşdırma aparılmış və müvafiq işlər öyrənilərkən müəyyən olunmuşdur ki, Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi M.Kazımovun sədrliyi ilə keçirilmiş məhkəmə iclasında 2(001)-4332 sayılı mülki iş üzrə iddiaçı Hüseynova Könül Arzu qızının cavabdeh Hüseynov Xəqani Əlisəfa oğluna qarşı aliment və maddi yardım tələbinə dair iddia tələbi məhkəmənin 20 sentyabr 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə qismən təmin edilmişdir.

Araşdırma zamanı müəyyən olunmuşdur ki, həmin iş 2010-cu ilin 18 avqustunda Binəqədi Rayon Məhkəməsinə daxil olmuş, hakim M.Kazımov tərəfindən iş üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası 02 sentyabr 2010-cu ilə təyin edilmiş, lakin tərəflərə məhkəməyə çağırılmaları barədə bildiriş göndərilməmişdir. Məhkəmə baxışı əvvəlcə 17 sentyabr 2010-cu il tarixə təyin olunmuş, tərəflərin gəlməməsi əsasına görə 20 sentyabr 2010-cu il tarixə təxirə salınmış və yenə də vətəndaş X.Hüseynova məlumat verilməmişdir. Yalnız bir dəfə 17 sentyabr 2010-cu il tarixə reyestri olan bildiriş göndərilməmişdir ki, həmin bildiriş də X.Hüseynovun işin materiallarında olan ünvanına deyil, yanlış ünvana göndərilmiş, ünvan səhv olduğundan bildiriş poçt tərəfindən məhkəməyə qaytarılmışdır.

Buna baxmayaraq, hakim M.Kazımov 20 sentyabr 2010-cu il tarixdə iddianın qismən təmin edilməsi barədə qətnamə çıxarmış, qətnamədə X.Hüseynova rəsmi məlumat verilməsinə baxmayaraq onun məhkəmə iclasına gəlmədiyini qeyd etmişdir. Həmin qətnamə isə X.Hüseynova yenidən əsl ünvanı məlum olduğu halda, yanlış ünvana göndərilmiş və bu dəfə də poçt tərəfindən geri qaytarılmışdır.

X.Hüseynov qətnamədən digər mənbədən məlumatlı olub 15 oktyabr 2010-cu il tarixdə onu aldıqdan sonra 13 noyabr 2010-cu ildə apellyasiya şikayəti versə də, müddətin üzrsüz səbəbdən buraxılması əsası ilə onun şikayəti hakim M.Kazımov tərəfindən 26 noyabr 2010-cu il tarixli qəraradla geri qaytarılmış, qəraradın X.Hüseynova göndərilməsi barədə işə reyestri olmayan formal məktub tikilmişdir, halbuki poçt xidməti tərəfindən məhkəmədən belə məktubun göndərilməməsi haqqında arayış təqdim olunmuşdur. Bu səbəbdən X.Hüseynov apellyasiya şikayətinin göndərilib-

göndərilməməsindən də xəbər tuta bilməmiş, həmin qərardaddan yalnız 2 ay sonra xəbər tutaraq 2011-ci ilin yanvarında məhkəməyə şikayət vermişdir. Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 18 fevral 2011-ci il tarixli qərarı ilə (hakim V.Həsənov) 26 noyabr 2010-cu il tarixli qərarı ləğv edilərək X.Hüseynov tərəfindən apellyasiya şikayəti verilməsi müddəti ötürülməmiş hesab edilmişdir.

Bundan əlavə, müəyyən edilmişdir ki, həmin dövrdə Binəqədi Rayon Məhkəməsində digər hakimin icraatında X.Hüseynovun tərəf olduğu nikahın pozulmasına dair iş olmuş, o həmin iş üzrə proseslərə ünvanı üzrə dəvət edilmiş və məhkəmə proseslərində mütəmadi iştirak etmişdir.

Araşdırma zamanı həmçinin müəyyən edilmişdir ki, vətəndaş K.Səfərovun tələbkar olduğu icra işi üzrə Binəqədi Rayon icra şöbəsinin 28 aprel 2010-cu il tarixli təqdimatı 30 aprel 2010-cu ildə hakim M.Kazımovun icraatına daxil olmuş, təqdimata baxılması 11 may 2010-cu il tarixə təyin edilmiş, lakin tərəflərin məhkəmə baxışına çağırılması üçün mülki prosesual qanunvericiliyin müəyyən etdiyi qaydaya riayət edilməyərək tərəflər məhkəməyə çağırılmamışlar.

İşə icra şöbəsinə və borcluya ünvanlanmış reyestri olmayan formal bildiriş vərəqələri tikilmiş, tələbkar K.Səfərova işə ümumiyyətlə, bildiriş göndərilməmiş və 11 may 2010-cu il tarixdə heç bir tərəfin iştirakı olmadan işə guya baxılaraq təqdimat təmin edilməmişdir. İş materialında həmin məhkəmə iclasının protokolu olmamış, qəbul edilmiş qərarı nə icra məmuruna, nə borcluya, nə də tələbkara göndərilməmişdir. Yalnız vətəndaş K.Səfərovun Məhkəmə-Hüquq Şurasına müraciətindən sonra həmin qərarı 04 fevral 2011-ci il tarixdə, yəni 9 ay sonra icra şöbəsinə, daha sonra işə K.Səfərova göndərilmiş, digər tərəfə, yəni borcluya işə ümumiyyətlə göndərilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı maddəsinə əsasən hər kəsin hüquq və azadlıqlarının məhkəmə müdafiəsinə təminat verilir.

“İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının 6-cı maddəsinə əsasən hər kəs, onun mülki hüquq və vəzifələri müəyyən edilərkən və ya ona qarşı hər hansı cinayət ittihamı irəli sürülərkən qanun əsasında yaradılmış müstəqil və qərəzsiz məhkəmə vasitəsi ilə, əqləbatan müddətdə işinin ədalətli və açıq araşdırılması hüququna malikdir.

Azərbaycan Respublikası MPM-in 387.2.2, 387.3-cü maddələrinə əsasən işə, işdə iştirak edən şəxslərdən məhkəmə iclasının vaxtı və yeri haqqında lazımi qaydada xəbərdar edilməmiş hər hansı birinin iştirakı olmadan məhkəmə tərəfindən baxılmışdırsa, bu, məhkəmə tərəfindən mülki prosesual normanın kobud pozulması kimi qiymətləndirilməlidir.

Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin hakimi Ə.M.Hüseynovun barəsində çıxarılmış Məhkəmə-Hüquq Şurasının 18 fevral 2011-ci il tarixli qərarından görünür ki, onun intizam məsuliyyətinə cəlb olunmasına səbəb Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra - CM) 221.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilən Arzu Rüstəmovun barəsində həbsdə saxlanılma müddətinin uzadılmasına dair materiallara apellyasiya qaydasında baxılarkən Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin hakimi Ə.Hüseynovun qanunvericiliyin tələblərini kobudcasına pozduğuna görə Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin onun barəsində çıxardığı 12 iyun 2010-cu il tarixli xüsusi qərarı olmuşdur.

Araşdırma zamanı müəyyən edilmişdir ki, 24 mart 2010-cu il tarixdə A.Rüstəmov CM-in 221.3-cü maddəsi ilə ittiham elan olunmuş, Sumqayıt şəhər prokurorunun təqdimatına əsasən Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin həmin tarixli qərarı ilə onun barəsində 2 ay müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilmişdir.

A.Rüstəmov barəsində məhkəmə-psixiatrik ekspertizası keçirilmiş, ekspertlərin rəyinə əsasən A.Rüstəmov ittiham olunan əməli törədərkən anlaşıq-sız hesab edilmiş, onun CM-in 21-ci maddəsinin təsiri altına düşməsi qənaətinə gəlinmiş, cinayət işinin ibtidai istintaqı 18.05.2010-cu il tarixdə yekunlaşdırılmış, A.Rüstəmov barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin görülməsi üçün qərar qəbul edilmiş, ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən Sumqayıt şəhər prokuroru tərəfindən həmin qərar ləğv edilmiş, cinayət işi əlavə araşdırma aparılması üçün müstəntiqə qaytarılmış, prokurorun yazılı göstərişinə əsasən A.Rüstəmov barəsində stasionar təkrar məhkəmə-psixiatrik ekspertizasının keçirilməsi qənaətinə gəlinmişdir.

Sumqayıt şəhər prokurorunun müavini Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinə A.Rüstəmov barəsində həbsdə saxlama müddətinin 2 ay, yəni 23.07.2010-cu il tarixədək uzadılması barədə təqdimat vermiş, həmin məhkəmənin 22.05.2010-cu il tarixli qərarı ilə təqdimat təmin edilməmişdir. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 27.05.2010-cu il tarixli qərarı ilə həmin qərardan verilmiş apellyasiya protesti qismən təmin edilmiş, A.Rüstəmovun həbsdə saxlanılması müddəti 10 gün, yəni 02.06.2010-cu il tarixədək uzadılmışdır. Buna baxmayaraq, Sumqayıt şəhər prokurorunun müavini yenidən Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinə A.Rüstəmovun həbsdə saxlanılması müddətinin 1 ay, yəni 02.07.2010-cu il tarixədək uzadılması barədə təqdimat vermişdir.

Hakim Ə.Hüseynovun sədrliyi ilə həmin təqdimata baxılmış və məhkəmənin 02.06.2010-cu il tarixli qərarı ilə təqdimat təmin edilmiş, A.Rüstəmovun həbsdə saxlanılması müddəti 1 ay, yəni 02.07.2010-cu il tarixədək uzadılmışdır. Bu qərardan təqsirləndirilən şəxs A.Rüstəmovun müdafiəçisi F.İ.Nehmətov apellyasiya şikayəti verərək göstərmişdir ki, onun məlumatı

olmadan A.Rüstəmov 1 ay Məhkəmə-Psixiatrik Ekspertiza Mərkəzinə yerləşdirilmiş, Sumqayıt Şəhər Məhkəməsi tərəfindən A.Rüstəmovun həbsdə saxlanması müddətinin 1 ay uzadılması barədə qərar qəbul edilərkən onun iştirakı təmin edilməmiş, lakin məhkəmənin mübahisə edilən qərarında və məhkəmə iclas protokolunda, guya onun da müdafiəçi kimi məhkəmə prosesində iştirak etməsi göstərilmişdir.

Bundan başqa, müdafiəçi qeyd etmişdir ki, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin təqsirləndirilən şəxs A.Rüstəmov haqqında həbsdə saxlanılma müddətinin yalnız 10 günə uzadılmasına dair 27.05.2010-cu il tarixli qərarının surəti məhkəmənin icraat materiallarına əlavə edilsə də hakim Ə.Hüseynov həmin qərara əhəmiyyət verməyərək apellyasiya instansiyası məhkəməsinin hüquqi mövqeyini nəzərə almamış, yenidən eyni əsaslarla A.Rüstəmovun həbsdə saxlanması müddətini, kifayət qədər əsaslar olmadan 1 ay uzatmışdır.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra – CPM) 92.7-ci maddəsinə əsasən şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsini öz öhdəsinə götürdükdə, müdafiəçi cinayət prosesini həyata keçirən orqana şəxsiyyətini və Azərbaycan Respublikasının ərazisində vəkillik fəaliyyətini həyata keçirmək hüququnu təsdiq edən sənədi, habelə vəkil qurumunun orderini təqdim etməlidir.

İşin materiallarından göründüyü kimi hakim Ə.Hüseynov təqsirləndirilən şəxs A.Rüstəmovun barəsində həbsdə saxlanılma müddətinin uzadılmasına dair təqdimata baxarkən tərəfindən cinayət-prosessual qanunvericiliyinin yuxarıda göstərilən tələblərini kobudcasına pozmuş, müdafiəçi F.Nehmətovun təqsirləndirilən A.Rüstəmovun müdafiəsini öz öhdəsinə götürülməsinə dair hər hansı bir sənədi, o cümlədən orderi işin materiallarına əlavə etmədən işə baxmışdır.

Səlahiyyəti heç bir sənədlə təsdiq olunmayan müdafiəçinin məhkəmə iclasında iştirakına isə yol verilmir (CPM-in 92.8-ci maddəsi).

İşin materiallarından həmçinin görünür ki, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi 27.05.2010-cu il tarixdə A.Rüstəmov haqqında həbsdə saxlanılma müddətinin uzadılmasına dair təqdimata baxmış və belə nəticəyə gəlmişdir ki, təqdimatda həbsdə saxlanılma müddətinin uzadılmasının yeganə əsası kimi A.Rüstəmov barəsində stasionar məhkəmə-psixiatrik ekspertizasının keçirilməsi göstərilmiş, digər istintaq hərəkətlərinin, o cümlədən işin müstəsna dərəcədə mürəkkəbliyinin nədən ibarət olduğu əsaslandırılmamışdır. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi A.Rüstəmovu elan olunmuş ittiham fabulasının olduqca sadə olmasını, cinayət işinin icraatının heç bir mürəkkəbliyə malik olmamasını nəzərə alaraq belə qənaətə gəlmişdir ki, stasionar məhkəmə-psixiatrik eks-

pertizası ilə bağlı istintaq hərəkətlərinin keçirilməsi üçün A.Rüstəmovun həbsdə saxlanılma müddətinin 2 ayadək uzadılmasına zərurət yoxdur.

Hakim Ə.Hüseynov apellyasiya məhkəməsinin həmin qərarını və işin konkret hallarını nəzərə almadan, yenidən eyni əsaslarla verilmiş təqdimat üzrə A.Rüstəmovun həbsdə saxlanılması müddətini 1 ay uzatmışdır.

Bununla da Ə.Hüseynov qətimkan tədbirlərinin seçilməsinin ümumi qaydasına, həbsdə saxlanılma müddətinin uzadılmasına dair CPM-in 156 və 159-cu maddələrinin tələblərini kobudcasına pozmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının təhlil edilən qərarlarında cinayət, mülki və inzibati mühakimə icraatına aid olan pozuntular maddi və prosessual hüquq normalarının, əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasında və “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmaların törədilməsində ifadə edilmişdir.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi qərarların, həmin qərarlarda intizam məsuliyyətinə səbəb olan əsaslar kimi müəyyən edilən halların öyrənilməsi faydalı olacaq və ümidvarıq ki, muxtar respublika məhkəmələrinin hakimləri tərəfindən işlərə baxılması zamanı belə hallara yol verilməyəcəkdir.

Mehdi Ədalət oğlu Əliyev
*Mətbuat və ictimaiyyətlə
əlaqələr üzrə baş məsləhətçi*

**Azərbaycan Respublikasında məhkəmə-hüquq islahatları
ədalət mühakiməsinin səmərəliliyi sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq müstəvisində**

Bülletenimizin əvvəlki nömrələrində Avropa Şurası Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Komissiyasının (CEPEJ) təşkil etdiyi beynəlxalq layihələrdən söhbət açmış, 2005-ci ildən bəri keçirilən “Ədalət mühakiməsinin büllur tərəzisi” mükafatı uğrunda

müsabiqələrin yekunları barədə məlumatları ardıcıl olaraq oxuculara təqdim etmişik¹⁸.

Qeyd edək ki, Avropa Şurası Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Komissiyası (CEPEJ) 18 sentyabr 2002-ci ildə Nazirlər Komitəsinin qərarı əsasında təsis edilmiş və Avropa Şurasına üzv olan dövlətlərdə ədalət mühakiməsini həyata keçirən məhkəmələrin fəaliyyətində innovativ metodların tətbiqi, bu sahədə qazanılmış təcrübənin üzv dövlətlər arasında yayılması sahəsində davamlı tədbirləri həyata keçirən Avropa Şurası institutudur. Komissiyanın əsas vəzifələri üzv dövlətlərin məhkəmə orqanları sistemini və onların fəaliyyət qaydasını təhlil etmək, məhkəmələrin təcrübədə qarşılaşdıqları çətinlikləri üzə çıxarmaq, əldə olunmuş nəticələri qiymətləndirməklə ədalət mühakiməsi sahəsində yeni və effektiv həll yolları müəyyənləşdirmək, üzv dövlətlərin xahişi əsasında bu sahədə onlara dəstək vermək, Avropa Şurasının səlahiyyətli orqanlarına yeni layihələrlə bağlı təkliflər verməkdir.

Ədalət mühakiməsi sahəsində ölkəmizdə əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və ölkə başçısı Cənab İlham Əliyevin 19 yanvar 2006-cı il tarixli fərmanı ilə yeni mərhələyə qədəm qoyan mütərəqqi islahatlar, bu islahatların məhkəmə-hüquq sisteminə gətirdiyi yeniliklər, peşəkar hakim korpusunun formalaşdırılmasında tətbiq olunan şəffaf və obyektiv metod-

¹⁸ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Bülleteni. 2007-ci il, № 1, səh. 116-126; 2009-cu il, № 1, səh. 87-97; 2009-cu il, № 2, səh. 97-104, 2011-ci il, № 1, səh. 87-89.

lar bir sıra beynəlxalq qurumlarda olduğu kimi Avropa Şurası Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Komissiyası (CEPEJ) tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. Belə ki, sözügedən qurum ölkəmizdə hakimliyə namizədlərin seçim prosesinə maraq göstərərək nüfuzlu ekspertlər qrupu yaratmış və qrup üzvləri ölkəmizə səfər etməklə 2011-ci ilin sentyabr ayında hakimliyə namizədlərin seçimi prosesini bilavasitə izləmişlər.

Çoxmərhələli seçim prosesini, o cümlədən bütün namizədlərin vahid auditoriyada, yerli və beynəlxalq müşahidəçilərin iştirakı ilə imtahanlar verməsini, sualların və nəticələrin həmin auditoriyada müəyyənəlməsini, imtahan prosesinin bütün mərhələlərinin internet vasitəsilə canlı yayımlanmasını yüksək dəyərləndirən avropalı ekspertlər seçim prosedurları ilə bağlı yerli və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri ilə də çoxsaylı görüşlər keçirərək müzakirələr aparmış, milli qanunvericiliyimizi təhlil etmişlər.

Avropa Şurasının 47 üzv dövlətlərindən olan nümayəndələrin iştirakı ilə Komissiyanın 2011-ci ilin dekabr ayının 7-8-də keçirilmiş 18-ci plenar iclasında üzv dövlətlərdə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin və keyfiyyətinin artırılması sahəsində görülmüş işlər müzakirə olunmuş, Azərbaycanda hakimlərin seçki proseduru yüksək dəyərləndirilmiş, müzakirələrin nəticəsi ilə bağlı məsələ üzrə qərar qəbul olunaraq ölkəmizin müsbət təcrübəsi təqdirəlayiq hal kimi qiymətləndirilmişdir.

Həmin iclasda həmçinin, ölkəmizdə məhkəmə sisteminin inkişafı, müasirləşdirilməsi və yeni infrastrukturun yaradılması, habelə müasir informasiya və kommunikasiya şəbəkəsinin tətbiqi ilə bağlı görülən genişmiqyaslı işlər böyük marağa səbəb olmuş, bu sahədə qoyulan sərmayələrə və qabaqcıl təcrübələrin tətbiqinə görə Azərbaycan Respublikasının öncül dövlət olduğu vurğulanmışdır.

10 yanvar 2012-ci il tarixdə isə Komissiyanın *“Azərbaycanda hakimlərin seçim prosedurunun qiymətləndirilməsi”* başlıqlı hesabatı ingilis dilində dərc olunmuşdur¹⁹. Sənəddə qeyd olunur ki, sözügedən hesabat CEPEJ-in 9-10 dekabr 2010-cu ildə Strasburqda keçirilən 16-cı plenar iclasında əsası qoyulmuş hakimlərin seçim prosesi ilə bağlı Azərbaycanla əməkdaşlığın nəticəsi olaraq ortaya çıxmışdır.

Hesabatda ölkəmizdə son on ildə həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatları diqqətə çatdırılır, Azərbaycanın 25 yanvar 2001-ci ildən Avropa Şurasına üzv olduğu, hüquq islahatları sahəsində öz üzərinə götürdüyü öhdəlikləri uğurla yerinə yetirdiyi və hakimlərin seçim prosesinin təkmilləşdirilməsinin də bu islahatların tərkib hissəsi olduğu vurğulanır. Qeyd olunur ki, “Məhkəmələr və

¹⁹ http://www.coe.int/T/dghl/cooperation/cepej/default_en.asp

hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər edilməklə və “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olunmaqla 25 fevral 2005-ci ildə Məhkəmə-Hüquq Şurası fəaliyyətə başlamış və hakimlərin seçimini həyata keçirmək üçün Hakimlərin Seçki Komitəsi təsis edilmişdir. Bildirilir ki, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında”, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Qanunlar, Şura tərəfindən qəbul olunmuş “Hakimlərin Seçki Komitəsi haqqında” Əsasnamə, “Vakant hakim vəzifələrinə hakim olmayan namizədlərin seçilməsi” Qaydaları hakimlərin seçim prosesində tənzimləyici aktlar qismində çıxış edir.

Sənəddə həmçinin hakimlərin təyinatı ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında öz əksini tapan müdələrdən bəhs olunur və hesabatın sonunda isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktlarından çıxarışlar təqdim olunur.

Hesabatın 4-cü bəndində ölkəmizdə hakim vəzifəsinə namizədlərin seçiminin səkkiz mərhələsinin hər biri haqqında ətraflı məlumat verilir, təhlillər aparılır, seçki prosesi cədvəllərlə əyani şəkildə izah edilir, eləcə də hakimlərin yerdəyişməsi ilə bağlı məsələlərə toxunulur.

Sözündən sənəddə bir sıra beynəlxalq aktlara, nizamnamələrə, habelə məhkəmələrin müstəqilliyinə dair BMT prinsiplərinə (1985) istinad olunaraq belə bir nəticəyə gəlinir ki, hakimlərin seçim prosesi qanunun aliliyi prinsipinə, məhkəmələrin müstəqilliyinə, şəffaflığa təminat verməli, namizədlərin ixtisas bilikləri və şəxsi keyfiyyətlərinin yoxlanılmasına əsaslanmalı, seçim prosesinə cəmiyyətdə və namizədlərdə inam olmalıdı.

Hesabatda deyilir: *“Ekspertlərin fikrinə, Azərbaycanda hakim vəzifələrinə seçimin yeni sistemi qeyd olunan bu tələblərə cavab verir, obyektiv kriteriyalara və kifayət qədər şəffaf prosedura əsaslanır....*

Ümumiyyətlə, Azərbaycan hakimiyyət orqanları tərəfindən hakimlərin seçim proseduru ilə bağlı inkişaf etdirilmiş bu model demokratik şəraitdə məhkəmə sisteminin keyfiyyətinin və müstəqilliyinin təmin olunmasına yönəlmiş, spesifik xüsusiyyətlərə malik maraqlı bir təcrübə nümunəsi kimi qiymətləndirilə bilər”.

Sonda qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizdə həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatlarına həsr olunan bu hesabat Ulu öndər Heydər Əliyevin özlünü qoyduğu və bilavasitə insan haqlarının etibarlı müdafiəsinə yönəlmiş hüquqi islahatlar kursunun əzmlə inkişaf etdirildiyinin və Ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə gerçəkləşdirilən mütərəqqi məhkəmə islahatlarının uğurlu nəticələrinin ən bariz nümunəsidir.

AZAD TRİBUNA

Hicran Xasay oğlu Muradov

*Naxçıvan MR İnzibati-İqtisadi
Məhkəməsinin sədri*

İnzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinə dair mülahizələr

Bülletenin əvvəlki nömrələrinin birində²⁰ ölkəmizdə aparılan hüquqi islahatların mühüm elementi kimi “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsi haqqında söhbət açılmış, sözügedən qanunvericilik aktlarının qəbulunu şərtləndirən zəruri amillər, həmin normativ aktların tənzimlədiyi münasibətlər və gətirdiyi yeniliklər barədə məlumatlar oxucularla bölüşülmüşdür. Qeyd olunmuşdur ki, bu qanunvericilik aktlarının qəbulu vətəndaşların konstitusion hüquq və azadlıqlarının daha möhkəm təmin olunması; spesifik xarakter daşıyan inzibati mübahisələrə dair münasibətlərin nizama salınması; inzibati orqanlar arasında qarşılıqlı hüquqi yardımın, eləcə də həmin orqanlarla fiziki və hüquqi şəxslər arasında münasibətlərin qurulmasında səmərəliliyin daha da artırılması; vətəndaş-məmur, vətəndaş-dövlət orqanı arasında yaranan inzibati münasibətlərin və bu münasibətlərdən doğan mübahisələrin tezliklə və daha operativ şəkildə tənzimlənməsi; korrupsiyaya qarşı mütəmadi olaraq mübarizə aparılması; ölkədə vahid “inzibati təcrübə”nin yaradılması prizmasından yanaşdıqda mühüm hüquqi əhəmiyyət kəsb edir.

Bu yazımızda inzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinə dair bəzi mülahizələrimizi oxucularla bölüşmək istərdik.

İlk olaraq “*nə üçün inzibati mübahisələrə ixtisaslaşdırılmış (İnzibati-iqtisadi) məhkəmələrdə baxılmalıdır?*” sualına aydınlıq gətirək.

Dünya təcrübəsinə nəzər salsaq görürük ki, məhkəmə orqanları sisteminin hüquq sahələri üzrə ixtisaslaşdırılması prosesi uzun müddətdir ki, davam etməkdədir. Mülki, ailə, sosial-iqtisadi, maliyyə, inzibati, vergi və digər sahələr üzrə münasibətlərin daha mürəkkəb xarakter aldığı bir dövrdə

²⁰ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Bülleteni. 2010-cu il, № 2, səh. 94-103

müvafiq sahələr üzrə münasibətləri tənzimləyən hüquqi bazanın da daima təkmilləşdirilməsi və həmin münasibətlərdən yaranan mübahisələrin həll olunması üçün ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrin yaradılması zəruri hala çevrilir. Nümunə kimi **Almaniyanın** məhkəmə-hüquq sisteminə nəzər salmaq maraqlı olardı. Belə ki, Almaniyada məhkəmə sistemi 3 tipə - konstitusiya məhkəmələri, ümumi məhkəmələr və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrə ayrılır. Ölkədə fəaliyyət göstərən ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrin 5 növü vardır. Bunlara inzibati məhkəmələr (52 yerli, 16 apellyasiya, 1 federal), əmək məhkəmələri (122 yerli, 19 apellyasiya, 1 federal), vergi mübahisələrinə baxan məhkəmələr (19 yerli, 1 federal), sosial məhkəmələr (69 yerli, 16 apellyasiya, 1 federal) və Federal Patentlər Məhkəməsi aiddir²¹.

Anqlo-sakson hüquq sistemində xas olan daha mürəkkəb məhkəmə sisteminə malik olan **İngiltərədə** isə müxtəlif növ mübahisələrlə bağlı ixtisaslaşdırılmış məhkəmələr və çoxlu sayda tribunallar fəaliyyət göstərir. Bu ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrə hərbi məhkəmələri, patentlər məhkəmələrini, seçki məhkəmələrini, tribunallara isə əmək tribunallarını, icarəyə verilmiş sahələrin qiymətləndirilməsi üzrə tribunalları, torpaq mübahisələri üzrə tribunalları misal göstərmək olar²².

Hesab edirik ki, müvafiq sahələr üzrə ədalət mühakiməsini həyata keçirən məhkəmələrin bu cür ixtisaslaşdırılması hakimlərin də ayrı-ayrı hüquq sahələri üzrə ixtisaslaşmasına, məhkəmə təcrübəsinin daha təkmil şəkildə formalaşmasına səbəb olmaqla yanaşı, vətəndaşların müraciətlərinə operativ şəkildə baxılmasına, onların ətraflı araşdırılaraq daha düzgün qərarlar qəbul edilməsinə öz müsbət təsirini göstərir.

Qeyd edək ki, İnizibati Prosessual Məcəllənin qəbul olunması və inzibati-iqtisadi məhkəmələrin fəaliyyətə başlamasından ötən iki ilə yaxın müddət ərzində məhkəmə təcrübəsində müəyyən çətinliklərə də rast gəlinmişdir.

Ortaya çıxan çətinliklərdən biri inzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinin müəyyən edilməsi ilə bağlı olmuşdur.

Məlum olduğu kimi “İnzibati icraat haqqında” qanunun və İnizibati Prosessual Məcəllənin qəbul olunmasından əvvəl inzibati mübahisələrə ümumi məhkəmələrdə baxılırdı, lakin adı çəkilən qanunvericilik aktlarının qəbulu və inzibati-iqtisadi məhkəmələrin fəaliyyətə başlamasından sonra sözügedən mübahisələrin aidiyyəti ixtisaslaşdırılmış məhkəməyə – inzibati-iqtisadi məhkəmələrə aid edildi. Lakin buna baxmayaraq, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 26-29-cu və 38-ci fəsillərinin, yəni müvafiq

²¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Judiciary_of_Germany

²² http://en.wikipedia.org/wiki/Courts_of_England_and_Wales#Tribunals

icra hakimiyyəti orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin inzibati xətlər haqqında qərarları ilə əlaqədar mübahisələrə dair işlər üzrə icraat; müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının, yerli özünüidarə orqanlarının, sair orqan və təşkilatların, onların vəzifəli şəxslərinin qərarları və hərəkətləri (hərəkətsizliyi) ilə əlaqədar mübahisələrə dair işlər üzrə icraat; hərbi vəzifəli şəxslərin və hərbi idarə orqanlarının qərar və hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) mübahisələrə dair işlər üzrə icraat; normativ xarakterli aktların qanuniliyinə dair mübahisələrdən yaranan işlər üzrə icraat; notariat hərəkətlərindən və ya həmin hərəkətlərin aparılmasından imtinaya dair şikayətlərlə bağlı icraatın ümumi məhkəmələrdə aparılmasını nəzərdə tutan normalarının qüvvədə olması sözügedən icraatlarla bağlı mübahisələrin ümumi yoxsa inzibati-iqtisadi məhkəməyə aid olması ilə bağlı ziddiyyətli vəziyyət yaradırdı. “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” 10 iyun 2011-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanununun qəbul olunması və həmin qanunla 26-29-cu və 38-ci fəsillərin mülki prosessual qanunvericilikdən çıxarılması bu sahədəki ziddiyyətli məqamı aradan qaldırmışdır²³.

Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 1.1-ci maddəsində deyilir: “Bu Məcəllə inzibati hüquq münasibətləri ilə bağlı mübahisələrin məhkəmə aidiyyətini, həmin mübahisələrə məhkəmədə baxılmasının və həll edilməsinin prosessual prinsiplərini və qaydalarını müəyyən edir”. Maddədən aydın olur ki, mübahisənin inzibati-iqtisadi məhkəməyə aid olub-olmamasını müəyyən edərkən əvvəlcə onun inzibati hüquq münasibətləri ilə bağlı mübahisə, yəni **inzibati mübahisə** olması faktı müəyyən olunmalıdır. Bu zaman isə ilk olaraq inzibati hüquq münasibətinin nə olduğunu aydınlaşdırmaq lazımdır. İnzibati hüquq münasibətləri dövlətin idarəetmə sistemində meydana çıxan hüquq münasibətlərinin bir növüdür. İnzibati hüquq münasibətləri digər hüquq münasibətlərindən fərqli olaraq hakimiyyət-təbəçilik əsasında təşkil edilir. Yəni münasibətin bir tərəfində hakimiyyət səlahiyyətlərini həyata keçirən **inzibati orqan**, digər tərəfində isə **fiziki və ya hüquqi şəxslər** olmalıdırlar və əsas şərt ondan ibarətdir ki, tərəflər belə vəziyyətdə bərabər olmamalıdırlar. Əgər tərəflər bərabər vəziyyətdədirsə, bu zaman onlar arasındakı münasibətlər inzibati deyil, mülki xarakter daşıyır. Məsələn, inzibati orqan fiziki və ya hüquqi şəxslə hər hansı bir əmlakın alınması

²³ “Məhkəmə quruluşunda bəzi dəyişikliklər, hakimlərin ümumi sayı və məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyası haqqında” 9 avqust 2010-cu il tarixli Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə İnzibati-Iqtisadi Məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyası müəyyən olunduğundan bununla bağlı da təcrübədə çətinliklər meydana çıxmır.

ilə əlaqədar alqı-satqı müqaviləsi bağlayırsa, burada müqavilə azadlığına görə tərəflər bərabərdir, onlar arasında yaranan mübahisə inzibati məhkəmədə deyil, mülki məhkəmədə baxılmalıdır.

İnzibati Prosessual Məcəllənin inzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətini müəyyən edən 2-ci maddəsinə görə inzibati məhkəmə icraatı qaydasında aşağıdakı iddialara baxılır:

- Şəxsin hüquq və vəzifələri ilə bağlı inzibati orqan tərəfindən qəbul edilmiş inzibati aktın mübahisələndirilməsinə (ləğv olunmasına və ya dəyişdirilməsinə) dair iddialar (mübahisələndirmə haqqında iddia);

- İnzibati orqanın üzərinə inzibati aktın qəbul edilməsi ilə bağlı müvafiq öhdəliyin qoyulmasına dair iddialara və ya inzibati orqanın hərəkətsizliyindən müdafiəyə dair iddialar (məcburetmə haqqında iddia);

- İnzibati orqan tərəfindən inzibati aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar olmayan müəyyən hərəkətlərin edilməsinə dair iddialar (öhdəliyin icrası haqqında iddia);

- İnzibati orqanın inzibati aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar olmayan və bilavasitə şəxsin hüquq və azadlıqlarını pozan qanunsuz müdaxiləsindən müdafiəyə dair iddialar (müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə dair iddia);

- İnzibati hüquq münasibətinin mövcud olmasına və ya olmamasına, habelə inzibati aktın etibarsız sayılmasına dair iddialar (müəyyən etmə və ya tanınma haqqında iddia);

- Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin səlahiyyətlərinə aid olan məsələlər istisna olmaqla, normativ xarakterli aktların qanuna uyğunluğunun yoxlanılmasına dair iddialar (qanuna uyğunluq haqqında iddia);

- İnzibati mübahisələrin həlli ilə bağlı əmlak tələbinə, habelə inzibati orqanların qanunsuz qərarları (inzibati aktları) və ya hərəkətləri (hərəkətsizliyi) nəticəsində vurulmuş ziyana görə kompensasiyanın ödənilməsi tələbinə dair iddialar;

- Bələdiyyələrin inzibati nəzarət orqanlarının hərəkətlərinə qarşı və ya inzibati nəzarət orqanlarının bələdiyyələrə qarşı iddiaları.

Deyilənlərdən aydın aydın olur ki, burada *iki cür* mübahisə predmetindən söhbət gədir:

1. İnzibati aktlar, onların qəbul edilməsi, icra olunması, dəyişdirilməsi və ləğv edilməsi ilə bağlı mübahisələr;

2. İnzibati orqanların faktiki xarakterli digər fəaliyyəti (hərəkət və hərəkətsizliyi) ilə bağlı mübahisələr.

Deməli, məhkəmə aidiyyətinin müəyyən edilməsində “inzibati akt” və “inzibati orqan” terminlərinin düzgün müəyyən edilməsi, hansı aktların

inzibati akt, hansı orqanların inzibati orqan olmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir. Bu baxımdan İnzibati Prosessual Məcəllə ilə eyni gündə qüvvəyə minən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il 28 avqust tarixli 136 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “İnzibati orqanların təsnifatı” inzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinin müəyyən olunmasında müstəsna əhmiyyətə malikdir. Bundan başqa, qanunvericilikdə ilk dəfə olaraq “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunun 2-ci maddəsində hər iki terminin leqal anlayışı verilmişdir:

İnzibati orqan dedikdə, Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanları, onların yerli (struktur) və digər qurumları, bələdiyyələr, habelə qanuna əsasən inzibati akt qəbul etmək səlahiyyəti verilmiş hər hansı fiziki və ya hüquqi şəxs başa düşülür.

İnzibati akt inzibati orqan tərəfindən ümumi (publik) hüquq sahəsinə aid olan müəyyən (konkret) məsələni nizama salmaq və ya həll etmək məqsədi ilə qəbul edilmiş və ünvanlandığı hüquqi və ya fiziki şəxs (şəxslər) üçün müəyyən hüquqi nəticələr yaradan qərar, sərəncam və ya digər növ hakimiyyət tədbiridir.

Göründüyü kimi hər iki terminin mənası müəyyən olunarkən bir-birinə istinad edilir, yəni inzibati orqan dedikdə, müəyyən mənada inzibati akt qəbul etmək səlahiyyətinə malik orqanlar nəzərdə tutulur və eyni zamanda, inzibati akt dedikdə, onun inzibati orqan tərəfindən qəbul edilməsi şərt kimi müəyyənləşdirilir.

Digər bir məqam ondan ibarətdir ki, inzibati akt anlayışının əsas əlamətlərindən biri kimi onun məhz **ümumi (publik) hüquq sahəsinə** aid olan müəyyən məsələni nizama salmaq və ya həll etmək məqsədi ilə qəbul edilməsi nəzərdə tutulur. Yəni, maddənin mənasından aydın olur ki, inzibati orqan tərəfindən **xüsusi (private) hüquq sahəsinə** aid olan müəyyən məsələni həll etmək məqsədi ilə qəbul edilmiş qərar inzibati akt hesab olunmur və həmin qərardan verilmiş şikayətlərə inzibati məhkəmələrdə deyil, ümumi məhkəmələrdə baxılmalıdır. Məsələn, alqı-satqı, kirayə, icarə və s. kimi müqavilələr formasında həyata keçirilən fəaliyyət zamanı inzibati orqanların statusu mülki hüququn subyektlərindən fərqlənmir və bu zaman inzibati aktdan söhbət gedə bilməz (Məsələn, bələdiyyə onun mülkiyyətində olan boş binanı “X” firmasına kirayəyə verirsə, burada söhbət inzibati münasibətdən deyil, mülki münasibətdən gedəcəkdir).

Göründüyü kimi mübahisə ilə bağlı inzibati orqanın fəaliyyətinin ümumi (publik) və ya xüsusi (private) hüquq sahəsinə aid olmasının müəyyən edil-

məsi mübahisənin məhkəmə aidiyyətinin də düzgün müəyyənləşdirilməsinə böyük təsir göstərir.

Məhkəmə aidiyyəti ilə bağlı başqa bir məsələyə də toxunmaq yerinə düşərdi. Belə ki, İnzibati Prosessual Məcəllənin qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar Mülki Prosessual Məcəlləyə edilmiş dəyişiklikdən sonra MPM-də əmək mübahisələri ilə bağlı xüsusi normaları nəzərdə tutan 25.1 və 172.2-ci maddələri saxlanıldı. Bu da təcrübədə birmənalı şəkildə belə fikir yaranmasına səbəb olmuşdur ki, əmək mübahisələrinə (işə bərpa və sairə) ümumi məhkəmələr tərəfindən baxılacaqdır. Lakin burada da əmək münasibətlərinə fərqli yanaşılmalıdır. Belə ki, əgər tərəflər arasındakı əmək münasibətləri müqavilə azadlığı prinsipinə cavab verən əmək müqaviləsindən yaranırsa (bu adətən fərdi işə götürənlərin iştirak etdiyi münasibətlər), o zaman sözsüz ki, bu münasibətlərdən yaranan mübahisələrə ümumi məhkəmələrdə baxılır. Lakin əgər tərəflər arasındakı əmək münasibətləri əmək müqaviləsindən yaranmırsa (bu münasibətlər dövlət orqanları və dövlət müəssisələri ilə dövlət məmurları və dövlət məmuru olmasa da xaraktercə oxşar işlərdə işləyən, bəzi hallarda dövlət imtahanı ilə işə qəbul edilmiş şəxslər arasında yaranır), belə münasibətlər publik hüquqa aiddir. Təbii ki, belə münasibətlərdən yaranan mübahisələrə inzibati məhkəmələrdə baxılmalıdır.

Məhkəmə təcrübəsində yaranan mübahisələrdən biri də *inzibati xəталarla bağlı yaranan mübahisələrdir*.

İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 357-ci maddəsinə əsasən inzibati xətalarla bağlı işlərə məhkəmələrlə yanaşı, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar, Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanları, Mərkəzi Bankı, Mərkəzi Bank yanında Maliyyə Monitorinqi Xidməti (vəzifəli şəxslər) də baxırlar. MPM-in əvvəlki redaksiyasına görə həmin qərarlardan şikayətlərə bu Məcəllənin 26-cı fəslinə əsasən ümumi məhkəmələr xüsusi iddia icraatı qaydasında baxırdılar. Lakin İnzibati Prosessual Məcəllənin qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar Mülki Prosessual Məcəlləyə edilmiş dəyişiklikdən sonra MPM-dən həmin fəsil bütövlükdə çıxarıldı. Belə təəssürat yarandı ki, bu mübahisələrə artıq inzibati mübahisə kimi inzibati məhkəmələr baxacaqlar. Lakin təcrübədə aidiyyətlə bağlı bir neçə mübahisədən sonra bu mübahisələrin yenidən ümumi məhkəmələr tərəfindən baxılması praktikası formalaşdı. Artıq MPM-in çıxarılmış 26-cı fəslinə əsasən deyil, əvvəllərdə mövcud olmuş, lakin təcrübədə geniş tətbiqini tapmayan İXM-nin 430.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydada və həmin məəcəllənin müddəalarına uyğun İXM-in 430.2-ci

maddəsinə əsasən inzibati xətalər haqqında işlər üzrə qərardan şikayət və ya protest aşağıdakı qaydada verilir:

430.2.2. kollegial orqanın qərarından - kollegial orqanın olduğu yerin məhkəməsinə;

430.2.3. səlahiyyətli orqanın (vəzifəli şəxsin) qərarından - yuxarı səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) və ya məhkəməyə.

Bu mövqe İnzibati Prosessual Məcəllənin 2.1-ci maddəsinin dispozitiv müddəası ilə əsaslandırılır. Qanunverici inzibati mübahisələrin inzibati-iqtisadi məhkəmələr tərəfindən baxılmasını imperativ qaydada deyil, dispozitiv qaydada müəyyən edir, yəni başqa icraat qaydasında mübahisənin baxılması nəzərdə tutulmayıbsa, mübahisəyə inzibati məhkəmədə baxılır. İnzibati xətalarla bağlı qərarların hüquqi təbiətinə gəldikdə isə, həmin qərarlar “İnzibati icraat haqqında” qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada deyil, xüsusi qanunla (İnzibati Xətalər Məcəlləsi ilə) nəzərdə tutulmuş qaydada qəbul edilsələr də, onlar inzibati akt hesab olunmalıdırlar. Bu baxımdan onlar inzibati aktın “İnzibati icraat haqqında” Qanunun 2.0.2-ci maddəsində verilmiş tərifinə (inzibati akt-inzibati orqan tərəfindən ümumi (publik) hüquq sahəsinə aid olan müəyyən (konkret) məsələni nizama salmaq və ya həll etmək məqsədi ilə qəbul edilmiş və ünvanlandığı hüquqi və ya fiziki şəxs (şəxslər) üçün müəyyən hüquqi nəticələr yaradan qərar, sərəncam və ya digər növ hakimiyyət tədbiridir) tam uyğundurlar. Belə ki, həmin qərarlar inzibati orqanlar tərəfindən qəbul edilir, publik hüquq sahəsinə (idarəetmə sahəsinə) aid məsələni həll etmək üçün publik hakimiyyətin reaksiyasını ehtiva edirlər və ünvanlandıqları şəxslər üçün hüquqi nəticə (məsuliyyət) yaradırlar. Digər tərəfdən isə İXM-in 430-cu maddəsi inzibati xətalər haqqında inzibati orqanlar tərəfindən qəbul edilən qərarlardan xüsusi şikayət vermə qaydası nəzərdə tutsa da, bu şikayətlərə hansı məhkəmələrdə baxılması məsələsini konkretləşdirməmişdir. Fikrimizcə, belə halda həmin mübahisələrin ümumi məhkəmələrdə deyil, inzibati məhkəmələrdə baxılması məqsədəmüvafiq olar.

Əlavə olaraq onu qeyd edək ki, publik hüquqa aid mübahisələrin MPM-in müddəalarına əsasən ümumi məhkəmələr tərəfindən deyil, İPM-in müddəalarına əsasən inzibati məhkəmələr tərəfindən baxılması, hüquqi və fiziki şəxslər üçün publik hakimiyyətdən daha səmərəli müdafiə olunmaq imkanı yaradır. Ən azından sübutetmə vəzifəsinə İPM-də verilən fərqli yanaşma şikayət edənlər üçün xeyli üstünlüklər yaradır.

Məhkəmə təcrübəsində aidiyyətlə bağlı yaranan mübahisələrdən biri də Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin icra orqanları ilə bağlıdır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 avqust 2007-ci il tarixli 136 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş İnzibati orqanların Təsnifatının 2.1.1-ci bəndinə görə Ədliyyə Nazirliyinin İcra Xidməti inzibati orqanlar siyahısına daxil edilmişdir.

İnzibati Prosessual Məcəllənin 2.1-ci maddəsinə əsasən qanunla başqa aidiyyət qaydası müəyyən edilməmişdirsə, inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə icraatı inzibati-iqtisadi məhkəmələr və inzibati-iqtisadi məhkəmə kollegiyaları tərəfindən həyata keçirilir.

“İcra haqqında” Qanunun 87.1-ci maddəsinə əsasən inzibati-iqtisadi məhkəmə tərəfindən verilmiş icra sənədinin icra olunması ilə bağlı icra məmurunun hərəkətlərindən və ya həmin hərəkətləri yerinə yetirməkdən imtina etməsindən, o cümlədən icra məmuruna etirazın təmin edilməməsindən tələbkər və ya borclu şikayət verə bilər. Şikayət müvafiq hərəkətin edildiyi (və ya həmin hərəkətin yerinə yetirilməsindən imtina edildiyi) vaxtdan 10 gün müddətində icra məmurunun olduğu yer üzrə inzibati-iqtisadi məhkəməyə verilir.

Həmin Qanunun 87.2-ci maddəsinə əsasən bu Qanunun 87.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmayan digər icra sənədlərinin icra olunması ilə bağlı icra məmurunun hərəkətlərindən və ya həmin hərəkətləri yerinə yetirməkdən imtina etməsindən, o cümlədən icra məmuruna etirazın təmin edilməməsindən şikayət, müvafiq hərəkətin edildiyi (və ya həmin hərəkətin yerinə yetirilməsindən imtina edildiyi) vaxtdan 10 gün müddətində icra məmurunun olduğu yerin məhkəməsinə verilir.

Göründüyü kimi icra məmurunun hərəkətlərindən şikayət verilməsi barədə qanunda başqa müddəə vardır.

Bu müddəə iki formada təfsir oluna bilər. Birincisi, “İcra haqqında” Qanunun 87-ci maddəsi icra məmurlarının hərəkətlərindən şikayət verilməsi üçün İnzibati Prosessual Məcəllənin 2.1-ci maddəsindən fərqli bir qayda nəzərdə tutmuşdur. Həmin normanın mənasına görə isə icraçıların hərəkətlərindən şikayətə (əgər bu hərəkətlər ümumi məhkəmələr tərəfindən verilmiş icra sənədi üzrə icra hərəkətləridirsə) ümumi məhkəmələr baxmalıdır. İkincisi, “İcra haqqında” Qanunun məzmunundan göründüyü kimi “icra məmurunun olduğu yerin məhkəməsi” birmənalı şəkildə ərazi aidiyyətini nəzərdə tutur. Bu müddəanın mübahisələrin baxılmasının məhkəmə aidiyyətinə heç bir əlaqəsi yoxdur. Hesab edirik ki, icra məmurunun fəaliyyət göstərdiyi ərazinin inzibati məhkəməsi, icra məmurunun olduğu yerin məhkəməsi kimi qəbul edilməlidir. Təcrübədə bu mövqe əksər hakimlər tərəfindən də dəstəklənir.

Fikrimizcə, bütün kriteriyalarına görə icra məmurunun hərəkətlərindən və qərarlarından şikayət verilməsi inzibati mübahisədir və belə mübahisələrin inzibati məhkəmələr tərəfindən baxılması məqsədmüvafiq olar.

*Məhkəmə təcrübəsində inzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinin pozulmasına səbəb olan hallardan biri mülki mühakimə icraatı zamanı **qarşı-lıqlı iddia verilərkən ərizədə ilkin iddia üzrə iddiaçı ilə yanaşı, inzibati*** orqanların da cavabdeh qismində göstərilməsidir. Halbuki, yuxarıda göstərdiyimiz kimi şəxsin hüquq və vəzifələri ilə bağlı inzibati orqan tərəfindən qəbul edilmiş inzibati aktın mübahisələndirilməsinə dair iddialara mülki məhkəmə icraatı qaydasında deyil, inzibati məhkəmə icraatı qaydasında İnzibati-İqtisadi Məhkəmələr tərəfindən baxılmalıdır.

Fikrimizcə, bir-biri ilə əlaqədar olan bir neçə tələbin aidiyyəti qaydalarını tənzimləyən Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 30-cu maddəsində qeyd olunan *“Bir-biri ilə əlaqədar olan bir neçə tələbi birləşdirərkən, onlardan bir qismi ümumi məhkəməyə, digərləri isə inzibati-iqtisadi məhkəməyə aiddirsə, tələblərə ümumi məhkəmədə baxılmalıdır”* müddəası da çaşqınlıq yaratmamalıdır. Belə ki, həmin maddədə diqqət yetiriləcək əsas məqam ondan ibarətdir ki, burada söhbət inzibati məhkəmə icraatından deyil, mülki məhkəmə icraatından gedir. Yəni, şəxsin tələbləri sırasında inzibati orqanın aktının mübahisələndirilməsi və ya İnzibati Prosessual Məcəllənin 2.2-ci maddəsində sadalanan iddia növlərindən biri mövcuddursa, bu zaman həmin mübahisəyə birmənalı olaraq inzibati məhkəmə icraatı qaydasında İnzibati-İqtisadi Məhkəmələr tərəfindən baxılacaqdır.

Sonda onu qeyd etmək lazımdır ki, inzibati mübahisələrin məhkəmə aidiyyətinin düzgün müəyyən olunması, aidiyyət qaydaları ilə bağlı qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilməsi vətəndaşların hüquq və mənafelərinin daha peşəkar və keyfiyyətli şəkildə müdafiə olunmasına və bununla bağlı ədalət mühakiməsinin daha səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə mühüm təsir göstərir.

İstifadə olunmuş qanunvericilik aktlarının və ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2011.
2. “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2011.
3. **Kərimov S., Vəliyeva G.** “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Kommentariya. Bakı, “Hüquq ədəbiyyatı” nəşriyyatı, 2006.
4. **Kərimov S., Vəliyeva G.** Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, 2009.

5. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Bülleteni, № 2/2010, Naxçıvan, 2010.
6. http://en.wikipedia.org/wiki/Judiciary_of_Germany
7. http://en.wikipedia.org/wiki/Courts_of_England_and_Wales#Tribunals

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN

2011-ci ilin noyabr-dekabr və 2012-ci ilin yanvar-aprel aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi

2011-ci ilin noyabr ayının 20-də Bakı İdman Sarayında test mərhələsindən 60 və daha artıq bal toplayaraq imtahanın ikinci turuna buraxılmış 178 nəfər hakimliyə namizəd üçün yazılı imtahan keçirilmişdir. İmtahan zamanı cinayət və mülki sahələr üzrə 2 kazus xarakterli suallar namizədlər tərəfindən 4 saat ərzində cavablandırılmışdır. İmtahanın gedişini nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar, yerli QHT və hüquq müdafiə təşkilatlarından 30-dək müşahidəçi, çoxsaylı televiziya və mətbuat nümayəndələri izləmişlər. İmtahanın nəticəsinə görə hər bir sahə üzrə 60 və daha çox bal toplamış 102 nəfər şifahi müsahibəyə buraxılmışlar.

Qeyd edək ki, yazılı imtahandan uğur qazanan 4 nəfər namizəd Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət orqanlarında fəaliyyət göstərən şəxslərdir.

Şifahi müsahibəyə buraxılan namizədlərin siyahısı Məhkəmə-Hüquq Şurasının internet sahifəsində yerləşdirilmişdir (http://www.jlc.gov.az/view_index.php?id=199).

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi, Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü Əli Allahverdiyev imtahanın keçirilməsində iştirak etmişdir.

≈ ≈ ≈

2011-ci ilin dekabr ayının 17-də Azərbaycan Ümumi Məhkəmə Hakimləri Assosiasiyasının ümumi yığıncağı keçirilmişdir. Tədbirdə ölkəmizdə aparılan məhkəmə-hüquq islahatlarının davamı olaraq yeni regional ağır cinayətlər və inzibati-iqtisadi məhkəmələrin yaradılması, hakimlərin sayının artırılması, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, yeni məhkəmə binalarının inşası ilə bağlı görülmə işlər diqqətə çatdırılmışdır.

Tədbirdə iştirak edən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi Əli Allahverdiyev Azərbaycan Ümumi Məhkəmə Hakimləri Assosiasiyasının İdarə Heyətinin üzvü seçilmişdir.

≈ ≈ ≈

2012-ci ilin yanvar ayının 11-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin muxtar respublika məhkəmələrinin 2011-ci ildəki fəaliyyətinin yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov ötən ildə muxtar respublikada fəaliyyət göstərən məhkəmələr tərəfindən ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi, vətəndaşların hüquq və mənafelərinin təmin olunması, habelə hüquqi maarifləndirmə sahəsində görülən işlər barədə məlumat vermişdir.

Qeyd olunmuşdur ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi 2011-ci ildə də Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişaf etdirilməsi, məhkəmə orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, Naxçıvan Şəhər və Culfa Rayon Məhkəmələri üçün qabaqcıl meyarları özündə əks etdirən yeni inzibati binalar tikilib istifadəyə verilmiş, məhkəmələrin fəaliyyətində yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiq olunması ilə bağlı bir sıra işlər həyata keçirilmişdir.

Sonra muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış, şəhər və rayon məhkəmələrinin sədr və hakimlərinin 2011-ci ildə gördükləri işlərə dair məlumatları dinlənmişdir.

Tədbirdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunçuluq və hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Cəlil Rüstəmov çıxış etmişdir.

≈ ≈ ≈

Ölkəmizdə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması sahəsində aparılan islahatlar çərçivəsində vakant hakim vəzifələrinə namizədlərin seçim prosesinin davamı olaraq test və yazılı imtahanlarda uğur qazanmış 102 nəfər namizədlə Hakimlərin Seçki Komitəsi tərəfindən açıq şəkildə, beynəlxalq və yerli təşkilatlardan olan müşahidəçilərin iştirakı ilə şifahi imtahanlar keçirilmişdir. Mart ayının 6-da elan olunmuş şifahi imtahanın nəticələri üzrə 60 və daha çox bal toplayaraq növbəti mərhələyə – uzunmüddətli tədris kursuna buraxılmış 77 nəfərin siyahısı Məhkəmə-Hüquq Şurasının rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilmişdir (http://www.jlc.gov.az/view_index.php?id=205).

Onu da qeyd etmək ki, şifahi imtahanda uğur qazanmış 4 nəfər Naxçıvan Muxtar Respublikasının müxtəlif dövlət orqanlarında çalışan şəxslərdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi, Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü Əli Allahverdiyev imtahanın keçirilməsi prosesində iştirak etmişdir.

≈ ≈ ≈

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişafı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrasının yekunu ilə bağlı 2006-2011-ci illərdə məhkəmə orqanları sistemində həyata keçirilən tədbirlər barədə

Demokratik dövlət quruculuğunun başlıca şərtlərindən biri yeni dövrün tələblərinə cavab verən hüquq islahatlarının reallaşması, ədalət mühakiməsini həyata keçirən məhkəmələrin müstəqilliyinin təmin edilməsi, qanunun aliliyi prinsipinin qorunmasıdır. Təsadüfi deyil ki, memarı Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev olan ilk milli konstitusiyamızda bu məqsədlər öz əksini tapmış, sonrakı illərdə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində bir sıra işlər görülmüşdür. Məhkəmə-hüquq islahatının ilkin mərhələsində atılmış mühüm addımlar nəticəsində müvafiq qanunvericilik bazası beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmış, ölkədə üçpilləli məhkəmə sistemi formalaşdırılmışdır.

Ölkəmizdə baş verən davamlı sosial-iqtisadi inkişaf tendensiyası, ictimai həyatın müxtəlif sahələrini əhatə edən yeniliklər məhkəmə sisteminin də təkmilləşdirilməsi işini daim gündəmdə saxlayır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 19 yanvar 2006-cı il tarixli fərmanı ilə Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən məhkəmə-hüquq sahəsində sistemli şəkildə həyata keçirilməyə başlanılan islahatların yeni mərhələsinə start verilmiş, bu sahədə zəruri qanunvericilik aktları qəbul edilmişdir. Vətəndaşların hüquq institutlarına olan tələbatının daha keyfiyyətlə təmin olunması üçün regionlarda yeni apellyasiya məhkəmələri yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 15 iyul və 9 avqust tarixli fərmanları ilə regionlarda Ağır Cinayətlər və İnzibati-İqtisadi məhkəmələr yaradılmış, ölkədə fəaliyyət göstərən apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin, ağır cinayətlər, inzibati-iqtisadi və hərbi məhkəmələrinin ərazi yurisdiksiyası müəyyənləşdirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında da məhkəmələrin fəaliyyətinin müasir tələblər səviyyəsində təşkil olunmasında yuxarıda adları çəkilən qanunvericilik aktları ilə yanaşı, xüsusilə “Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişafı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 noyabr 2006-cı il tarixli Fərmanının böyük rolu olmuşdur. Fərmanın qəbul edilməsindən sonra ötən 5 il ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vasif Talibovun diqqət və qayğısı sayəsində muxtar respublikada hüquq institutlarının inkişaf etdirilməsi, məhkəmə

orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, məhkəmə orqanlarının müasir texniki avadanlıqlarla təchiz edilməsi ilə bağlı bir sıra işlər həyata keçirilmişdir.

2006-2011-ci illər ərzində sözügedən Fərmanın icrası təmin olunmuş, muxtar respublikamızda fəaliyyət göstərən bütün məhkəmə orqanları üçün qabaqcıl meyarları özündə ehtiva edən inzibati binalar tikilib istifadəyə verilmişdir. Belə ki, 2007-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin, Ordubad Rayon Məhkəməsinin, 2008-ci ildə Kəngərli Rayon Məhkəməsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Hərbi Məhkəməsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin, Sədərək Rayon Məhkəməsinin, 2009-cu ildə Babək Rayon Məhkəməsinin, Şərur Rayon Məhkəməsinin, 2011-ci il mart ayının 17-də isə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin ən müasir tələblərə cavab verən inzibati binaları istifadəyə verilmişdir.

Məhkəmə-hüquq sisteminin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində muxtar respublikamızda həyata keçirilən bu tədbirlərin davamı olaraq 15 dekabr 2011-ci il tarixdə Culfa Rayon Məhkəməsi üçün inşa olunmuş yeni inzibati binanın açılışı olmuşdur.

Hakimlərin, məhkəmə işçilərinin fəaliyyəti, habelə məhkəməyə müraciət edən vətəndaşlara lazımi səviyyədə hüquqi xidmətlərin göstərilməsi üçün ən müasir standartlar nəzərə alınmaqla inşa edilmiş məhkəmə binasının açılış mərasimində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov iştirak etmişdir.

“Müstəqil ölkədə hüquqi islahatların, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğunun həyata keçirilməsi, beynəlxalq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi vacib şərtidir” deyən Ali Məclisin Sədri bildirmişdir ki, vətəndaşlara hüquq və vəzifələrinin öyrədilməsi, məhkəmə prosesində ədalətli hökmlərin qəbul edilməsi daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Yeni iş şəraitinin yüksək əhval-ruhiyyə yaratdığını bildirən Ali Məclisin Sədri yaradılan şəraitdən daha səmərəli istifadə edilməsi, hüquqi maarifləndirmə işlərinin genişləndirilməsi, qanunvericilik aktlarının daha dərindən mənimsənilməsi ilə bağlı hakimlərə və məhkəmə işçilərinə mühüm tövsiyələr vermişdir.

Beləliklə, oxucularımızı Culfa Rayon Məhkəməsinin yeni inzibati binası ilə yaxından tanış etmək üçün onun texniki göstəriciləri haqqında aşağıdakı məlumatı təqdim edirik.

CULFA RAYON MƏHKƏMƏSİ

Culfa Rayon Məhkəməsi üçün inşa olunmuş yeni inzibati bina 15 dekabr 2011-ci il tarixdə istifadəyə verilmişdir.

yaradılmışdır.

Bina zirzəmi qatı ilə birlikdə 3 mərtəbədən ibarətdir. Burada hakim, eləcə də işçilər üçün 18 xidməti iş otağı, eləcə də hakimlərin müşavirəsi təqsislənmiş şəxslərin və şahidlərin təhlükəsizliyinin təmini üçün ayrılmış otaqlar mövcuddur.

Bununla yanaşı, məhkəmədə anbar, arxiv, bufet, digər yardımçı otaqlar, konfrans zalı və bir məhkəmə iclas zalı vardır.

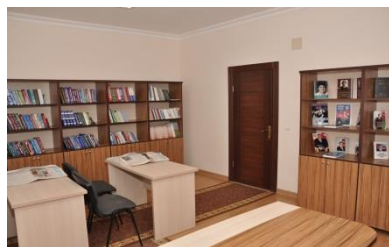

ranlı monitorlar quraşdırılmışdır.

Məhkəmədə beynəlxalq-hüquqi sənədlərin topluları, qanuvericilik aktlarının külliyyatı və hüquq ədəbiyyatları ilə təchiz edilmiş kitabxana fəaliyyət göstərir.

Bina müasir tipli qazanxana və istilik sistemi ilə təchiz edilmiş, otaqlarda və iclas zalında kondisionerlər qoyulmuşdur.

Bina məhkəmə orqanlarının özünəməxsus xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla inşa edilmiş, burada hakim, məhkəmə işçilərinin, eləcə də vəkillərin və dövlət ittihamçıların fəaliyyət göstərməsi, həmçinin vətəndaşların müraciət etməsi və məhkəmə xidmətlərindən faydalanması üçün lazımi şərait

Məhkəmə iclas zalında ilk dəfə olaraq təqsislənmiş şəxslərin saxlandığı yer dəmir barmaqlıqlardan deyil, xüsusi şəffaf materialdan hazırlanmışdır. Yeni texnologiyalarla təchiz olunan məhkəmə iclas zalında proseslərdə istifadə olunması üçün videokamera, video-maqnitafon və geniş ekranlı monitorlar quraşdırılmışdır.


~~~~~  
~~~~~

Məhkəmə sisteminin vahid internet portalının yaradılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 avqust 2010-cu il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2010 - 2012-ci illər üçün Dövlət Proqramına (Elektron Azərbaycan)”, 16 fevral 2011-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının aktlarının elektron informasiya sistemləri vasitəsilə açıqlanması Qaydası”na və “Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkil sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 23 may 2011-ci il tarixli Fərmanına uyğun olaraq vətəndaşlarla dövlət orqanları arasındakı münasibətlərin şəffaf və çevik xarakter almasını təmin edəcək “Elektron hökumətin” formalaşdırılması prosesi uğurla davam etdirilir. Dövlət orqanlarının internet informasiya ehtiyatları yaradılır, vətəndaşlara qanunvericiliklə nəzərdə tutulan elektron xidmətlərin göstərilməsi həyat keçirilir.

Görülən işlərin tərkib hissəsi olaraq vətəndaşların məhkəmələrə müraciət imkanlarının daha da asanlaşdırılması və hüquqi xidmətin yaxşılaşdırılması məqsədilə bütün məhkəmələri əhatə edən vahid internet portalı yaradılmışdır. Portal **www.courts.az** domen ünvanında 2011-ci ilin noyabr ayından yayımlanmağa başlamışdır. Şəfəqlığın təmin edilməsi məqsədilə vətəndaşların açıq istifadəsinə verilən bu internet portalda məhkəmələr və onların fəaliyyəti, o cümlədən hakimlər barədə bütün zəruri məlumatlar öz əksini tapmışdır. Portalda elektron müraciət, iddia ərizələri və digər məhkəmə sənədlərinin nümunələrini əldə etmək imkanının yaradılması, məhkəmə qərarlarının elektron informasiya bazasının formalaşdırılması prosesi davam edir.

Qeyd edək ki, məhkəmə sisteminin portalında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi, ixtisaslaşdırılmış və ümumi məhkəmələri və onların yurisdiksiyası haqqında məlumatlar təqdim olunur.

Ümumiyyətlə, portal vətəndaşların hüquq və mənafeələrinin qorunması, bu xidmətdən istifadə etməklə öz hüquqlarını daha asan və çevik şəkildə həyata keçirməsi, habelə ölkəmizdə məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi və informasiya kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi baxımından olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

$$\begin{array}{ccccccccccc} \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & & \\ & & \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & \sim & & & \end{array}$$